

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Sebast. Izquierdo Alcarazensis Soc. Iesv, svpremis
Inquisitionis Senatvs Censoris, Et Olim Complvti SS.
Theologiæ Professoris. Pharvs Scientiarvm**

Izquierdo, Sebastián

Lugduni, 1659

Dispvt. X. De variis statibus entium, seu rerum, atque adeo obiectorum
intellectus humani.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95620)

existentia, ut à formalitate, ab statu existenti non præcidentes, nimirum cum iudicamus de rebus existere, quod cognoscentes intuitu præstare nequeunt: veritas enim obiectiva correspondens his verbis, *Petrus existit*, composita est apud nos ex duplici formalitate obiective præcisa, ex essentia scilicet Petri, & existentia eius, apud illos verò minime; sed ipsa est simplex entitas Petri existentis, sicuti est à parte rei. Imò verò quotiescunque nos iudicamus de aliquo, quòd existit, non possumus non obiectivè præcindere existentiam à subiecto existenti, quantumvis ex parte ipsius subiecti expressè existentiam concipiamus. Sic cum iudicamus, *existens existit*, aut *existens existit*, existentia posita ex parte prædicati formalitas est ratione nostra distincta ab existentia posita ex parte subiecti, & ei superaddita; ob idque propositiones istæ accidentales sunt de accidenti prædicabili metaphysico, utpote, quarum prædicatum aliquid adiecit subiecto, iuxta doctrinam tradendam *infra d. 17*. Nec terreat te, quòd iuxta hanc doctrinam progressus infinitus formalitatum videtur necessariò admittendus; nos enim lubentes illum admittimus in formalitatibus transcendentes, qualis est formalitas existentie. Putamus enim connaturalissimum esse modo, quem iudicandi habemus, prorsusque immunem ab omni incommodo, cum syncategorematicè tantum, non item categorematicè sit infinitus; De quo non semel in sequentibus sermo reddidit.

216 Hinc vnum colliges notandum. Si hæc propositio, *existens est existens*, sumatur in sensu quiditativo, ut sub istis terminis solet, eam quidem essentialiter esse, & necessariè veritatis, atque ita eius prædicatum nihil subiecto adiecit, sed illud repetit, formalitatemque proinde existentie posita ex parte prædicati in concreto eadem est omnino, quæ pariter posita est ex parte subiecti. Si verò dicta propositio in sensu existenti sumatur, ut potest, ita quod huic omnino æquivalet, quæ in tali sensu sumi solet, *existens existit*; tunc quidem formalitas existentie posita ex parte prædicati in concreto distincta erit ab eà, quæ pariter posita est ex parte subiecti, & ei superaddita. Quo fiet, ut propositio, & sit accidentaliter, utpote, cuius prædicatum aliquid adiecit subiecto, & sit veritatis contingens, utpote, quia existentia creata, de quâ tractamus, accidens contingens censetur subiecti existentis, prout *suprà proposit. 1* explicatum est. Pariterque de similibus propositionibus philosophandum est; soleturque attendendum semper, an propositio in sensu quiditativo; an in sensu existenti sumatur: pleræque enim possunt sumi in utrovis, iuxta intentionem proferentis; tamen pauca sint dubij sensus, si termini iuxta communem usum, & non aliter accipiatur. Etenim hæc propositio, *homo est rationalis*, iuxta communem usum in sensu quiditativo sumitur, quo pacto necessariè æternæque veritatis est. Nil tamen vetat sumi eam à proferente in sensu existenti, ut sensus sit, *homo existentiè rationalis*, seu in statu existenti, est rationalis; quo pacto contingens, temporariæque veritatis erit, contra verò hæc propositio, *homo est existens*, iuxta communem terminorum usum, sensum existentialem habet, de materiæque contingente subinde est. Si tamen velit illam proferens, ut sit eius sensus, *homo existens ex conceptu suo obiectivo est existens*, siue idem cum sua existentia, sensum habebit quiditativum, atque materiam necessariam; similiterque de similibus ratiocinandum est.

DISPUTATIO X.

De variis statibus entium, seu rerum atque, ad eò obiectorum intellectus humani.

Æc disputatio, tamen etiam bona ex parte sit metaphysica, propius accedit nihilominus ad præsens propositum, ubi de obiectis intellectus humani, quæ talibus potissimum agitur. Etenim status rerum dicitur impræsentiarum ille modus essendi earum, ratione cuius aliqua veritas obiectiva de ipsis scibilis, siue indicabilis est. Unde, quot fuerint rerum modi essendi diuersi, ratione quorum diuersæ de eisdem veritates obiectivæ scibiles, siue indicabiles fuerint, totidem rerum status recensendi erunt; censeferi autem possunt hoc pacto. Primus est status essentia, seu quiditatis rerum, qui status earum quiditativus, siue obiectivus appellatur. Secundus status existentia, seu actualitatis rerum, qui non absque status earum existentia dicitur. Uterque autem rursus aut est status absolutus, aut status conditionatus. Absolutus in quo vnumquodque aut est absolute id quod est, aut absolute existit. Conditionatus in quo vnumquodque aut est quod est, aut existit non absolute, sed sub conditione aliqua, siue hypothesi. Præterea status absolutus, aut etiam conditionatus, quicumque ille sit in statum determinatum, & vagum, seu disunctum dividi potest. Determinatus est in quo res determinatè aut est id, quod est, aut existit. Vagus in quo sub aliqua disunctione. Denique status existentia, quicumque etiam sit, in statum præsentia, præteritionis, futurationisque dividitur iuxta tres differentias temporis, præsentis, præteriti, & futuri in quibus res potest existere. Igitur de omnibus hisce rerum statibus impræsentiarum tractandum est.

QVÆSTIO I.

Quid sit status rerum existentia. Quid status quiditativus, seu obiectivus. Quid status conditionatus Quid absolutus, Et quod duplex?

Complector sub hac vna questione hos omnes status compendij causâ; tum quia ex mutua eorum comparatione melius uniuscuiusque quiditas innotescet; tum quia eorum aliqui aut confunduntur, pro eodemque reputantur apud Auctores; aut eodem prorsus modo explicantur, siue constituentur.

Status existentia rerum ille modus essendi est, quem habere dicuntur dum actualiter existunt existentia reali. Quid autem sit res actualiter existere existentia reali aut, in quo id consistat, ad eò est ex terminis ipsis cunctis notissimum, ut amplius per clariore terminos explicare nec necessarium sit, nec possibile. Existencia quippe rerum realis, & actualis, prout ad hunc pertinet statum, siue

Disp. X. De variis statibus rerum. Quæst. I. 221

sive ipsum constituit, ex terminis primis, & notis-
sumis, atque adeo indefinibilis est, iuxta doctrinam
generalem definiendi tradendam disp. 25. vt
suprà etiam disp. 9. quæst. 1. notatum est. Itaque status
existentialis rerum nihil est aliud ab ipsis rebus
prout actualiter existentibus, in quo puncto Do-
ctores omnes citra omnem controuersiam conue-
niunt. Hæc dicta de statu existentiali absoluto, in
quo illæ res esse dicuntur, quæ simpliciter, & absol-
ute, nullaque hypothefi factæ existunt in aliquâ
temporis differentia. Ad quemque subinde spectat
omnes veritates obiectiuæ, & absolutæ.

4 Datur tamen inuiper status existentialis condi-
tionatus, ad quem non absoluta existentia rerum;
sed tantum conditionata pertinet. Estque ille
propterea, in quo omnes veritates conditionatæ
existentiales esse dicuntur, siue illæ sint necessa-
riæ, vt *Si Petrus existeret sine contradictione existeret*;
siue sint contingentes, vt *Si Petrus vocaretur
responderet*; siue illæ rebus alias absolute existen-
tibus conueniant, siue conueniant rebus absolute non
existentibus. Præcindit quippe status iste condi-
tionatus ab absoluta existentia rerum; proindeque tam
rebus absolute non existentibus, quam absolute
existentibus communis est. In quo tamen ille con-
sistat, controuersium est apud Auctores vt statim vi-
debimus.

5 Porro status existentialis, tam absolutus, quam
conditionatus in necessarium, & contingentem
est diuidendus. Necessarius est ille ad quem perti-
nent veritates existentiales necessariæ. Contingens
autem ad quem veritates existentiales contingentes
spectant, prout amplius explicabitur in seqq.

6 Status autem quiditarius rerum dicitur ille, in
quo veritates obiectiuæ quiditariæ, & necessa-
riæ censentur esse, quæ omnibus rebus etiam non
existentibus competunt, atque adeo æternæ, incor-
ruptibilisque appellantur. Est duplex, quemadmodum
existentialis sed uterque necessarius. Alius absolutus,
ad quem pertinent veritates quiditariæ absolute,
& necessariæ, vt *Homo est animal rationale: Homo
est risibilis, secundus Deus est chymera*. Alius condi-
tionatus, ad quem pertinent veritates quiditariæ
conditionatæ & necessariæ vt, *Si aliquid est homo est
animal. Si quid fuerit triangulus habebit tres angu-
los æquales duobus rectis. Si Angelus esset homo, esset
risibilis*. Tamen nomine status quiditarii solum
absolutum videantur intelligere Auctores confun-
dentes conditionatum cum conditionato existentiali.
abs iure tamen, vt ex se patet, ampliusque ex dicen-
dis patebit. Dicuntur autem veritates pertinentes
ad huiusmodi statum quiditariæ, ipseque status
quiditarius, non quia omnes sint de prædicato es-
sentiali, seu quiditatio subiecti, plerique enim
sunt de passione eius aut propria, aut communi; sed
quia omnes fert secum annexas subiecti quiditas,
seu essentia, cum earum prædicatum vel sit tota ipsa
essentia, aut pars eius, vel aliqua passio eiusdem
propria, aut communis. Quod plenius vt percalles,
lege doctrinam prædicabilium tradendam à nobis
infra disp. 17. q. 7. Caterum in quo huiusmodi sta-
tus consistat, etiam sub controuersia est.

7 Etenim, vt hinc exordiamur, ingeniosi quidam
Recentiores enixè contendunt, statum quidita-
rium rerum nihil à Deo distinctum esse; sed quid
omnino cum Deo identificatum solum quippe Deum
posse esse constitutum omnium veritatum neces-
sarium, quæ pertinent ad talem statum, atque adeo
verificatum omnium propositionum, quæ de ma-
teria necessaria, & sempiternæ veritatis dicuntur.

Pharus Scient. Tom. II.

Idemque censent de omni statu conditionato etiam
existentiali, deque veritatibus ad illum spectanti-
bus, à quibus conditionatæ propositiones euadunt
veræ. Opinantur namque vniuersè, nullam omnino
assignari posse veritatem obiectiuam re ipsa distin-
ctam à Deo, præterquam rerum absolute existen-
tium in aliqua differentia temporis. Non negant
hi Recentiores, imò expresse fatentur res, quæ ob-
iectiuè veræ dicuntur distinguì à Deo, putant ta-
men eas secundum se præcisè spectatas nullum pe-
nitens habere esse nullamque proinde iudicabilem
veritatem ante absolutam sui existentiam: denomi-
nari tamen ante eam veras obiectiuè denominatione
purè extrinsecæ ab entitate vera & necessaria
Dei veluti à quadam forma: (quemadmodum exis-
tentia salutis non exitura desiderata denominatur
à desiderio sui,) à talique forma proinde habere
illud esse sibi quidem omnino extrinsecum, & iden-
tificatum cum Deo, atque adeo necessarium, &
sempiternum, ratione cuius terminant propositiones,
atque iudicia vera, quæ necessariæ, & sempi-
ternæ veritatis dicuntur. Deum enim per suam es-
sentiam antecederet ad omnipotentiam, & scientiam
ipsissimam talium veritatum necessitatem esse.
Hoc pacto dicunt possibilitatem possibilium realiter
esse idem cum Deo, similiterque futuritionem condi-
tionatam conditionatè futurorum; necnon im-
possibilitatem, seu repugnantiam impossibilem, &
vniuersè omnem veritatem obiectiuam indepen-
dentem ab absoluta existentia rerum, omnemque
statum ab hisce veritatibus indistinctum; tametsi
subiecta denominata extrinsecè possibilia, aut sub
conditione futura, aut repugnantia, aut alio quo-
uis modo vera re ipsa à Deo distincta sint. Adeoque
cogitatione ista præfati Recentiores abrepti
sunt, vt consequenter sed nescio an satis tutò, affir-
mauerint futuritionem etiam conditionatam con-
tingentium, pro quibus cognoscendis in Deo scientia
illa celebris conditionata adstruitur contingens
item, seu defectibilis, quâ nostra schola mediam vo-
cat, realiter omnino esse idem cum ipsa scientia in-
distincta à Deo. Nullamque subinde esse veritatem
obiectiuam ex parte rerum extra diuinum intelle-
ctum, per quam ille determinetur ad talem scientiam,
sed ipsum à semetipso per scientiam, ipsam
determinari. Quod certè ante hos Recentiores pro-
fus fuit inauditum.

8 Sit secunda sententia aliorum, qui existimarunt
statum rerum quiditarium per simplicem apprehen-
sionem earundem diuinam, aut etiam creatam
constitui, ratione cuius illæ ita existunt intentiona-
liter, seu obiectiuè in mente eas apprehendentis
tanquam in quodam statu (quidquid sit de earum
existentia aut non existentia reali) vt de eis prout sic
omnes ipsarum veritates quiditariæ ab eisdem indi-
stinctæ sunt iudicabiles. Ob idque huiusmodi statum
tum obiectiuum, tum quiditarium vocari. De statu
verò conditionato existentiali dicebant isti, illum ex
parte conditionis esse obiectiuum, constituique
per apprehensionem continentem hypothefim,
ex parte verò conditionati prorsus esse reale, quia
semel per intellectum factâ hypothefi, quod quid-
piam existat, realiter ei coexistenter illa, quæ verè
exitura dicuntur sub tali hypothefi.

Sit tertia sententia eorum, qui supponunt, 9
aut exprimunt statum quiditarium à condi-
tionato existentiali nullatenus esse diuersum. Quid
verò sit status conditionatus existentialis, aut in
quo consistat, tanquam quid satis ex se notum
inexplicatum relinquunt. Huius sententiæ sunt qui
T 3 semper

femper propositiones quiditativas per existenciales conditionatas declarant, quali utrumque sensus sit idem, ut hanc: *Homo est rationalis*, per hanc: *Homo erit rationalis, si extiterit*; aut *Homo esset rationalis si existeret*. Ita Soar. *disp.* 3. 1. *Metaph. sect.* 12. n. 45. Arriag. Ripal. & alij referendi *disp.* 11. q. 1. qui possibilitatem intrinsecam cuiusvis rei in hac veritate conditionata ponunt: *si talis res extiterit, sine contradictione existeret*.

10 Quarta sententia est, asserentium, res omnes independentem à sua absoluta existentia habere de suo suam essentiam, hoc est, esse id, quod re vera sunt, sumpto verbo *esse* substantiue, non verò existentia-liter, quòd ipsum est eas habere de suo, siue ex conceptu proprio *esse* quoddam quiditativum, siue *esse* essentia, seu quiditatis à se indistinctum ab omni causa, ab omni que existentia independentem, atque adeò indefectibile prorsus, & necessarium. Auctores quippe huius sententia ea ipsa supponunt, statum quiditativum absolutum rerum nihil esse entitativè distinctum à rebus ipsis, sed quid cum eis entitativè identificatum, veritates videlicet obiectivas necessaria, & absolutas in eisdem rebus secundum essentiam consideratis repertas, siue eis ut sic convenientes, quales sunt: *Homo est animal rationale*: *Homo est risibilis*, & similes. Tenent autem sententiam præfatam ex antiquioribus Enric. Egid. Capreol. Chier. & alij, quos referant, & sequuntur Basil. de Leon. *tom. 1. variarum q. 8.* Scholasti. *cap. 8.* Albertin. *in prædicam. subst. disp.* 1. q. 1. Hemelm. *tit. 7. disp. 1. cap. 5.* Gran. 1. p. *tract. de divin. pot. disp. 7. sect. 2.* Molin. 1. p. *quest. 3. art. 4. disp. 2. §. ad quintum.* Tenent etiam, me quidem iudice, quotquot dicunt, possibilitatem rerum primariam in eo consistere quòd illa talis essentia sunt, ut contradictionem non implicent; è quorum numero sunt S. Thom. & omnes eius expositores communiter, alijque referendi *infra disp.* 11. *quest. 1.* Imò verò omnes fermè Theologi, qui punctum hoc non discusserunt, aut eius immemores de rerum essentiis, atque passionibus loquuntur in tacita quadam persuasione huius sententia esse videntur, dum passim dicunt, res esse tales, vel tales ex conceptu suo obiectivo independentem ab eo quòd existant, vel fecus. In quo verò status conditionatus, aut quiditativus, aut existentialis consistat, neque in supradicta sententia videtur adeò clarè supponi, neque in commemoratis Auctoribus video speciatim explicatum.

Propositio 1.

11 Omnis status necessarius rerum realiter distinctarum à Deo, realiter quoque ab ipso Deo distinctus est, utpote identificatus realiter cum rebus ipsis.

Hæc propositio directè opponitur sententia Recentiorum primo loco relatæ. Pro cuius probatione suppono id, quod apud omnes est certum, constatque ex præmissis in hac questione, & ampliùs ex dicendis constabit; status scilicet necessarios rerum realiter distinctarum à Deo nihil esse aliud à veritatibus obiectivis necessariis earundem rerum, quæ ad tales status pertinere dicuntur. A veritatibus, inquam, obiectivis, sumpta veritate obiectiva non formaliter pro denominatione extrinseca, vel semiextrinseca proveniente rebus à cognitione vera, per quam sunt cognoscibiles; sed fundamentaliter pro modo essendi, quem res habent ante sui cognitionem, ratione cuius idoneæ evadunt, ut terminent

cognitionem veram. De hoc enim genere posteriori veritatum obiectivarum; non de priore sermo est in tota præsentè questione, atque etiam in seqq.

Quo posito probo propositionem primò. Veritates obiectivæ necessaria rerum realiter distinctarum à Deo, realiter quoque ab ipso Deo distinctæ sunt, utpote identificatæ realiter cum rebus ipsis. Ergo idem dicendum est de statibus necessariis earum, ad quos tales veritates pertinere dicuntur. Consequentia est evidens ex suppositione facta. Probo antecedens. Nulla res potest reddi obiectivè vera per aliquid à se distinctum realiter; sed per se necessariò est talis, quæcumque obiectivè vera est: ergo veritates obiectivæ rerum realiter distinctarum à Deo, realiter quoque ab ipso Deo distinctæ sunt, utpote identificatæ realiter cum rebus ipsis. Consequentia rursus est evidens. Probo ergo antecedens. Quæcumque res pro exemplo accipitur, rogo, vel potest per se, siue per suum esse intrinsecum terminare aliquam cognitionem Dei, ita ut ipsamet obiectivè sit in mente diuina; aut non potest? Si non potest, nullo omnino modo talis res erit à Deo cognoscibilis, nedum obiectivè vera; si quidem quiddam à Deo cognoscitur, ipsummet est obiectivè in mente diuina: hæc enim duo in idem recidunt; ut est notissimum. Si autem potest: de facto talis res per se terminabit aliquam cognitionem Dei, subindeque ipsamet obiectivè erit in mente diuina etiam de facto (si quidem quiddam potest à Deo cognosci, de facto cognoscitur, ut constat.) Rursus igitur rogo: aut talis res tale esse habet intrinsece, & identice in se quale intrinsece, & identice habet obiectivè in mente diuina; & hoc ipsum est esse illam intrinsece, & identice veram citra omne adiunctum extrinsecum ab ipsa distinctum, ut cunctis notissimum est, constatque ex dictis *supra disp.* 3. q. 7. Aut talis res non habet tale esse intrinsece, & identice in se, quale intrinsece, & identice habet obiectivè in mente diuina (quod evenire potest, & sæpe evenit, quando res per solam simplicem apprehensionem à Deo concipitur, ut ex mox dicendis constabit) & sic, ut nequit illa per aliquid à se distinctum reddi formaliter in se intrinsece, & identice talis, qualis intrinsece & identice est obiectivè in mente diuina; (nam id manifestè repugnat: haberet enim res ab adiuncto extrinseco sibi tanquam à forma aliquod esse identificatum secum, quod citra tale adiunctum non habet: quod planè est chymæricum, & contra *proposit. 12. inferius disp.* 13. q. 3. demonstratam) ita nec potest per aliquid à se distinctum reddi obiectivè vera, quantumvis sit obiectivè verum illud distinctum, quod ei adiungitur, si quidem esse rem obiectivè veram, & esse in se intrinsece, & identice talem, qualis obiectivè est in mente diuina idem omnino est, ut tanquam notum cunctis suppono ex dictis *in tota disp. illa 3. cit.* Concluditur ergo satis aperte, nullam rem posse reddi obiectivè veram per aliquid à se distinctum realiter; sed per se necessariò esse talem quæcumque obiectivè vera est, & consequenter veritates obiectivæ rerum realiter distinctarum à Deo, realiter quoque ab ipso Deo distinctas esse, utpote identificatas realiter cum rebus ipsis.

Et confirmari potest id ipsum: quia veritas obiectiva æque est passio entis metaphysica, ac bonitas, unitas, distinctio ab aliis, &c. Ergo sicut non potest ens per adiunctum à se distinctum, tanquam per formam reddi bonum transcendentaliter, aut

vnium, aut distinctum ab aliis, alias citra tale adiunctum non tale, vt est notissimum, ita nec potest eis alias non verum obiectiue per adiunctum à se distinctum reddi obiectiue verum. Hinc pergo.

14 Et probò secundò propositionem ab absurdo. Sequitur namque ex sententiâ oppositâ, Deum nullam veritatem obiectiuam necessariam, aut etiam contingentem cognoscere, præterquam rerum absolute existentium, quod est erroneum: Cùm sit de fide, cognoscere insuper Deum res purè possibiles, & conditionatè futuras, vt suo loco videbimus. Id autem sequi, sic ex dictis ostendo. Opposita sententiâ statuit, res absolute non existentes nullam veritatem obiectiuam secum identificatam habere. Sed probatum est contra illam, nec posse vllam habere veritatem per puram denominationem extrinsecam desumptâ ab entitate Dei: igitur tali sententiâ positâ, sequitur, res absolute non existentes nullatenus esse obiectiue veras, nullatenusque subinde à Deo cognoscibiles iudicatiuâ cognitione, atque adeò Deum nullam veritatem obiectiuam præterquam rerum absolute existentium cognoscere, loquendo absolute duntaxat enim dicuntur loquendo absolute cognosci, quæ iudicatiue cognoscuntur.

15 Sed probemus tertio propositionem descendendo ad specialiora, & amplius declarando iam dicta. Dicunt Aduersarij, loquendo e. g. de Petro purè possibili, veritatem obiectiuam harum propositionum: *Petrus est possibilis: Petrus est homo*, realiter esse idem cum Deo, quatenus entitas necessaria Dei Petri est possibilitas necessaria, siue (quod idem putant) necessitas, vt si existat Petrus sine contradictione existat. Tum veritas necessaria, quâ Petrus necessariò est hominifue (quod idem putant) necessitas, vt si existat Petrus, sit homo. Entitatem verò Petri realiter distinctam à Deo extrinsece denominari possibilem, & verum hominem ab entitate extrinsecâ Dei citra omne esse verum intrinsecum sibi; neque opus est, inquirunt, vt subiectum huiusmodi denominationum adequatè extrinsecarum aliquod verum esse habeat, vt cernere est in denominatione, quâ existentia salutis nunquam futura desiderata denominatur à desiderio extrinseco sui. ita illi. Ex quibus ita infero ego. Ergo iudicare Deum obiectum huius propositionis *Petrus est possibilis* (tantumdemque cense de altera, & de similibus) nihil est aliud, quàm, Deum iudicare possibilitatem Petri, hoc est se ipsum existere, nullatenus iudicato Petro, sed summum apprehensio simpliciter; quemadmodum iudicare Deum, existentiam salutis nunquam exituræ desideratam esse à me, nihil est aliud, quàm iudicare Deum existere in me desiderium de existentia salutis, nullatenus iudicatâ existentia salutis, sed tantum apprehensa simpliciter. Ex quo absurdum nuper illatum rursus inferitur; nimirum Deum nihil iudicatiue cognoscere, atque adeò nihil scire præter absolute existentia. Apertiusque constat, nullam rem per aliquid à se distinctum posse reddi obiectiue veram: siquidem cognoscibiles à Deo iudicatiue reddi non potest, qualiter omne verum cognoscibile est.

16 Dicent fortasse cum iis qui negant posse Deum quidpiam simpliciter apprehendere. Cùm iudicat Deus, Petri possibilitatem existere, iudicatiue tangere vtrumque terminum, Petri quidem possibilitatem per assensum; ipsum verò Petrum per dissensum, iudicando scilicet simul illam existere, & hunc non existere; sicut cùm Deus iudicat existere

desiderium de existentia salutis nunquam futurâ, simul affirmat illud existere, & hanc non existere. Sed contra primò: quia iudicium contingens de non existentia Petri impertinenter se habet ad iudicium necessarium huius obiecti. *Petrus est possibilis*: sicut ad hoc vt re verâ sit Petrus possibilis, impertinens est, quod ille absolute existat, vel non existat. Contra secundò: quia iudicium de absolute non existentia Petri ad scientiam reducitur veritatum absolute existentium: ergo si iudicare Deum, Petrum esse possibilem aliud non est, quàm iudicare Deum, possibilitatem à se indistinctam existere, & Petrum non existere; idemque consequenter euenit in cæteris huiusmodi obiectis. Conscitur planè præter veritates absolute existentes, nullam aliam cognosci, seu iudicari à Deo; Quod erat absurdum illatum. Contra tertio: quia in illo signo indifferentiâ, in quo Deus cognoscens, Petrum esse possibilem, indifferens est ad decernendam, vel non decernendam Petri existentiam nondum Deus iudicat, nec iudicare potest aut absolute existere Petrum, aut absolute non existere, vt est notum: igitur si pro eo signo entitas Petri nullum esse habet intrinsecum iudicabile, prout Aduersarij ponunt necesse est vti que vt pro eo signo entitas Petri quoad intrinsecum ab intellectu diuino aut nullo modo, aut purè apprehensiue attingatur, quod absolute loquendo non est cognosci, aut sciri. Vnde iterum concluditur, iudicare Deum pro signo prædicto, Petrum esse possibilem, nihil esse aliud, quàm iudicare Deum, siue scire suam entitatem existere, & nihil amplius. Quo in idem absurdum recidimus.

17 Propter hæc Aduersarij forsitan aliter respondebunt. Nimirum. vt quis dicatur, loquendo absolute, & simpliciter, iudicare, & scire quoduis complexum integrum ex subiecto, & formâ coalescens, quod obiectiue verum est, totâ veritate se habente ex parte solius formæ, cuiusmodi sunt hæc: *salus desideratur: Petrus est cognitus: Petrus legit*, & similia: satis, superque esse, quod iudicet de subiecto formam, nihil interim decernendo de intrinsecâ entitate subiecti. Sic igitur Deum iudicando formam de subiecto ab illâ distincto citra omne iudicium de ipso subiecto quoad intrinsecum, simpliciter, & absolute dici iudicare, & scire integra complexa ista. *Petrus est possibilis: Petrus est homo*, & cætera huiusmodi, quæ inadequate ab ipso Deo tanquam includens ab inclusio realiter distincta sunt; cessareque subinde absurdum superius illatum. Sed contra: quia responsio hæc imprimis videtur deceptionem nimis crassam inuoluere, iudicare scilicet Deum, sicuti nos, attribuendo prædicatum subiecto; quod plus quàm falsum est. Non enim ita iudicat (vt neque alij intuentes) sed inspiciendo vnumquodque obiectum, intuitiueque penetrando quidquid re verâ illud intrinsece est, tametsi quando est relatum, terminum quoque, ad quem refertur debeat concipere, aut illud etiam iudicando, aut tantum pure apprehendendo, quo pacto est relationis terminus, iuxta naturam relationis, prout suo loco ostendimus. Hinc iudicia Dei de obiectis per verba hæc significatis: *salus desideratur. Petrus est cognitus: Petrus legit*, non tam iis verbis, quàm his respondent. *Desiderium salutis existit: Cognitio Petri existit: actus legendi Petri existit*. Idemque est de aliis huiusmodi. Quo posito, impossibile est, vt totum hoc integrum complexum *Petrus est possibilis* iudicetur, & sciatur à Deo, si sola possibilitas Petri realiter ab ipso Petro distincta

distincta intrinsece est vera; in tali enim casu iudicium Dei in tale complexum tendens aliud ab hoc esse non potest: *Possibilitas Petri à me indistincta existit*. Per hoc autem solum iudicatur, & scitur existere entitatem Dei, nullatenus iudicata, sed summum apprehensa simpliciter entitate Petri, ut ex superius dictis satis est notum. Quemadmodum per hoc Dei iudicium: *Desiderium de existentia salutis nunquam futura existit*, nullo modo iudicatur salutem existere; sed solum existere desiderium eius, ut patet.

18 Adde, nos, dum iudicamus dicta complexa, non solum iudicium ferre de veritate intrinseca formæ attribuendo illam subiecto, ut quid illi re vera adiunctum, sed insuper de ea veritate subiecti intrinseca, quæ connotatur per formam, ut enim *supra disp. 2. q. 4. c. 5. latè explicuimus*. Qui affirmat expresse actum significatum per verbum, implicite per idem iudicium affirmat ita se habere intrinsece subiectum actus: sicut per actum connotatur. Sic in exemplis propositis, cum iudicamus *Petrus legit*, expresse affirmamus actum legendi prout existentem, implicite autè Petrum existere: quia actus legendi prout existens necessario connotat, seu respicit Petrum prout existentem; & cum iudicamus *salutem desiderari*, si desiderium ponatur intrinsece respicientem salutem præ cæteris rebus ab ea distinctis, necessario connotabit esse eam talis naturæ à cæteris rebus distinctæ; quocirca affirmantes expresse desiderium, implicite quoque affirmabimus, salutem desideratam talis esse naturæ ex suo conceptu obiectiuo, seu existat, seu non existat. Igitur in huiusmodi casibus nihil mirum, si complexa huiusmodi integre iudicari, & sciri à nobis dicantur quandoquidem omnes eius partes iudicamus. & scimus; si verò detur complexum, cuius subiectum nullam penitus veritatem intrinsecam villo modo iudicabilem habeat, nullaque subinde veritas intrinseca eius connotetur per formam, ut est secundum Aduersarios hoc *Petrus est possibilis*; ne nos quidem dicemur tale complexum integrum, sed alteram tantum partem eius iudicare, & scire, quantumvis videamur per nostrum iudicium tribuere formam subiecto: quia in tali casu non plus adstruet siue ponet in rebus hoc iudicium *Petrus est possibilis*, quàm hoc, *Possibilitas Petri cum Deo identificata existit*. Ex quibus apparet per propositas solutiones nequiquam argumentorum nostrorum vim enentari. Mihi autem alia solutio non occurrit, per quam vel quoad speciem ea possit infringi. Pergo igitur:

19 Et ex principio indicato nuper probo quartò propositionem, sententiamque oppositam impugno. Deus est intrinsece iuxta Aduersarios possibilis Petri, & non est possibilis chymera. Sed hoc constare non potest, nisi Petrus suoptè conceptu obiectiuo independentè ab existentia distinctus re vera sit à chymera: quia si esset ut sic idem cum chymera, nequiret non esse possibilis chymera id ipsum, quod intrinsece est possibilis Petri, ut patet. Igitur Petrus pure possibilis antecedenter ad denominationem possibilis ei prouenientem extrinsece ab entitate Dei, veritatem aliquam obiectiuam sibi intrinsecam habet; nimirum, esse eum suapte naturæ verè distinctum à chymera; imò hoc ipsum est esse eum possibilem intrinsece ante omnem possibilitatē sibi extrinsecam, & identificatam cum Deo. Male ergo aduersarij dicunt; omnes huiusmodi veritates cum Deo esse identificatas. Respondentibus iuxta principia sua; hoc ipsum quod est

Petrus distinctum esse à chymera extrinsece tantum esse verum ab entitate Dei, sicut & alia huiusmodi vera absolute non existentia. Responso tamen hæc non satisfacit. Sumo enim omnes veritates, nulla dempta, prouenientes Petro, & non chymera extrinsece ab entitate Dei; & argumentum factum instauro. Vel Petrus ante omnes hæc veritates extrinsecas sibi, & ut præcisus ab illis, est distinctus verè à chymera; vel non est distinctus, vel neque est distinctus, neque est non distinctus? si primum: iam habebit aliquam veritatem intrinsecam sibi, & absolute non existentem. Si secundum: easdem, quas Petrus, veritates extrinsecas sortietur chymera. Si tertium, cum eodem modo chymera debeat ad Petrum comparari, non erit utique cur potius Petrus quàm chymera tales veritates sortietur. Vtrumque igitur, vel neutrum illas sortietur: quæ omnia contra Aduersarios sunt. Et sane non videtur intelligibile, quod ab eadem Dei entitate denominetur Petrus possibilis, & chymera impossibilis, & tamen conceptus Petri intrinsece non sit verè distinctus, diuersusque à conceptu chymera.

Et confirmari potest amplius, ac declari hoc pacto. Aut Petrus intrinsece, & identice est verè capax dictarum denominationum ipsi intrinsece prouenientium à Deo, aut est intrinsece incapax, aut intrinsece neque est capax, neque incapax. Similiter chymera aut est intrinsece incapax earundem denominationum, aut intrinsece capax, aut neque capax, neque incapax. Si dicatur primum; tam chymera, quàm Petrus habebunt quandam veritatem non existentem absolute, & intrinsecam sibi, quod destruit sententiam Aduersariorum: si dicatur secundum. Petrus subit de facto extrinsecas denominationes, quarum est incapax, easdemque non poterit subire chymera, quarum est capax. Quæ est contradictio in terminis. Si dicatur tertium: conceptus Petri, & conceptus chymera eodem omnino modo comparabuntur ut subiectum ad tales denominationes, siquidem uterque nec capax nec incapax est earum: igitur, vel uterque fortietur illas; sicque chymera perinde ac Petrus euadet possibilis, verus homo, verum animal, &c. Vel neuterque; sicque Petrus perinde ac chymera nec erit possibilis, nec homo, nec animal, nec quidpiam aliud verum. Quod vtrumque est absurdum.

Idem argumentum potest virgeri paulò aliter, comparando Petrum pure possibilem ad alium terminum etiam purè possibilem, e. g. ad Angelum. Vel enim Angelus, & Petrus ante omnem veritatem extrinsecè sibi prouenientem ab entitate Dei, intrinsecè sunt inter se dissimiles; vel intrinsecè sunt similes; vel intrinsecè nec sunt dissimiles, nec similes. Si primum: habebunt contra aduersam sententiam veritatem intrinsecam sibi, distinctamque ab entitate Dei. Si secundum præterquam quod habebunt itidem veritatem oppositam sibi etiam intrinsecam, nequibunt extrinsecè à Deo denominari verè dissimiles, atque adeò nec verus Angelus; nec verus homo, (quorum conceptus veri nequeunt non esse verè dissimiles:) quia subiecta aliàs in se similia per vnica, & eandem numero formam, eamque simplicissimam sibi adiunctam, qualis est entitas diuina, nullo modo possunt euadere dissimilia, ut est notissimum; siquidem talis forma sibi ipsi dissimilis esse non potest, necundeque subinde eiusmodi dissimilitudo subiectorum aliàs non dissimilium potest enasci. Si denique dicatur tertium: idem omnino sequitur, quia subiecta etiam in se non dissimilia

milis nullatenus per eandem prædictam formam possunt dissimilia reddi, ut rursus est notum. Concluditur ergo, Petrum purè possibilem, & Angelum purè possibilem per se, & ab intrinseco habere veras essentias verè inter se dissimiles: primus scilicet veram essentiam hominis, secundus veram essentiam Angeli, nec eas ullatenus ab extrinseco habere posse per denominationem extrinsecam desumptam ab entitate Dei.

22 Id, quod aliter clariùs adhuc sic confirmari potest. Quoties duo complexa inadæquatè tantum distincta sunt, neutrumque possunt euadere dissimilia, aut inæqualia ab ea parte, quæ in utroque est eadem; ut est notissimum; siquidem idem sibi ipsi, nec dissimile esse potest, nec inæquale, ut constat: igitur si talia complexa absolute sunt dissimilia ab aliis partibus ratione quarum distinguuntur, & quæ inter se distincta sunt, totam suam dissimilitudinem, atque inæqualitatem habeant necesse est. Est clarum. Pergo; sed hæc duo obiecta: *Petrus est homo. Angelus est spiritus*, absolute sunt dissimilia, & inæqualia in perfectione, ut omnes fatentur, & iuxta Aduersarios complexa quadam sunt inadæquatè tantum distincta; primum ex entitate Dei, & Petro; secundum ex entitate Dei, & Angelo: ergo ea non ab entitate Dei, quæ in utroque est eadem, sed ab essentiis obiectiui Petri, & Angeli euadunt dissimilia, & inæqualia. Hoc autem ipsum est, tales essentias intrinsece & non ab entitate Dei sibi extrinsece esse inter se dissimiles, & inæquales. Quod erat probandum. Quo eodem pacto venit probandum, essentiam Petri purè possibilem, & essentiam chymæ intrinsece esse inter se dissimiles, intrinseceque subinde, & de suo habere id, in quo potissime dissimulantur; nimirum primam esse possibilem, secundam impossibilem. Pariterque de cæteris huiusmodi est censendum.

23 Quintò potest propositio probari sic. Petrus purè possibilis prout in statu quiditatiois est verè distinctus à Deo, & verè dissimilis Deo: sed nequit per entitatem diuinam, tantquam per formam extrinsecam talis esse: ergo per se ipsum intrinsece talis est. Cætera patent. Probatur minor. Impossibile est, ut aliquid per formam sibi superadditam distinguatur ab alio, eidemque dissimile euadat, nisi talis forma ab hoc alio distincta, eidemque dissimilis sit, quia ut fert vulgatum axioma Philosophorum: *Propter quod unumquodque tale, & illud magis*. Non enim est intelligibile, quod subiectum reddatur verè distinctum ab alio extremo, eique verè dissimile per formam sibi superadditam, quale ante talem formam non erat; & quod forma ipsa à tali extremo non sit distincta, nec ei dissimilis, ut patet. Sed entitas diuina, neque est distincta à Deo, neque ei dissimilis, ut constat. Igitur per entitatem diuinam, tantquam per extrinsecam formam non potest Petrus purè possibilis euadere verè distinctus à Deo, & verè dissimilis illi. Relinquitur ergo, ut per se ipsum intrinsece talis sit. Quæ possunt responderi ad hoc argumentum, si quæ sunt, facillime quisque reuincet ex dictis circa præcedentia, atque etiam sequentia.

24 Sextò arguitur. Multa potest Deus producere, quæ non producit. Ergo, quæ Deus potest producere, & non producit, multa sunt. Antecedens est certissimum, & consequentia videtur euidens. Distingunt tamen nihilominus consequens Recentiores. Multa sunt actualiter, negant; possibiliter concedunt. Bene. Ego dumtaxat volo pure possibilis ita esse re vera multa mutuo inter se distincta in suo possibilitatis statu, ut Deus independentem ab

eorum actuali existentia vere iudicet ea esse multa, & inter se distincta, quod negari non potest. Tum sic argumentum formo simile præcedenti. Repugnat, ut verè euadant multa per formam sibi superadditam, quæ ante talem formam talia non sunt, si forma ipsa non est multiplex, sed prius una, & simplex: quia *propter quod unumquodque tale, & illud magis*. Igitur ab entitate diuina vnica penitus, & simplici non possunt purè possibilia tantquam à forma extrinseca vere euadere multa; aliàs citra talem formam non talia. Relinquitur ergo, ut per se ipsa, & ab intrinseco talia sint. Quod destruit Aduersariorum sententiam. Recognosce doctrinam traditam, circa argumentum quartum.

Septimò. Veritates omnium propositionum de materia necessaria non sunt mutuo inter se connexæ. 25 Quis enim hæcenus putauit fore hanc propositionem falsam. *Michael est Angelus*, casu, quod illa falsa esset: *formica est vinens*. Aut quis vnquam censuit, si formica esset impossibilis, Angelum quoque fore impossibilem? Sed essent mutuo inter se connexæ, si omnium earum verificatiuum esset entitas Dei, prout aduersarij docent; quin imò vnica, & indiuisibilis esset earum omnium veritas obiectiua, nempe ipsa entitas Dei, ut aduersarij consentunt, tamen addant subiecta denominata vera esse plura. Quod etiam à mente omnium alienum haud dubie fuit hæcenus. Ergo. Quomodo autem hinc sequatur vnicum etiam à tali veritate esse obiectiue verum; atque adeò Deum præter absolute existentia nihil aliud verum cognoscere, in superioribus ostendimus. Adde, ex eo quod veritas obiectiua omnium rerum, atque adeo omnium essentiarum sit vna, & eadem, nimirum entitas diuina, ut Aduersarij docent, aliud immane absurdum sequi euidenter; nempe obiecta omnium humanarum scientiarum, quæ de rebus, de rerumque essentiis, & passionibus agunt prout in statu quiditatiois, & cum præcisione ab existentia absolute, quales pleræque sunt, confundi penitus nullamque subinde esse obiectiue verum, ex quo non sequatur quodlibet aliud, & consequenter nullà esse essentiam quæ non habeat proprietates omnium aliarum. Circulus videlicet habebit proprietates quadrati, & quadratum proprietates circuli; & triangulus proprietates quadrati, & circuli, & vicissim. Necnon homo habebit proprietates Angeli, Leonis, lapidis, &c. & è conuerso, pariterque in cæteris omnibus. Nullaque subinde erit cuiuspiam essentia proprietates; sed omnes omnium erunt passionibus communes. Quod, quàm sit absurdum, imò ridiculum, palam est.

Octauò propositionem probo contra Aduersarios: 26 sequitur enim ex eorum sententia, essentias omnium rerum absolute non existentium realiter, & formaliter esse identificatas cum Deo, quod est absurdum. Dico *realiter & formaliter*, quia in phrasi plurium Theologorum, eminenter; & virtualiter dicitur Deus identificari cum essentiis rerum ab ipso causabilium, quatenus virtualiter, & eminenter in sua omnipotentia, cum qua idem est, continet illas. Quod tamen verè aliud non est, quam esse Deum identificatum cum sua essentia potente tales res causare. Ego autem modo contendo, sequi ex Aduersariorum sententia, Deum verè, & formaliter esse idem cum essentia Angeli, hominis, Leonis, &c. tum cum essentia chymæ, imò & cum essentia peccati, & malitia eius, ut paulò post inferam. Quæ omnia ingentia absurda sunt. Id autem sequi sic probo. Obiectum huius

proposi

propositionis: *Petrus est homo* (loquimur semper de Petro absolute non existente) veram essentiam Petri continet secundum Aduersarios, & omnes, sed totam omnino veram essentiam, quam Petrus in tali obiecto contentam habet, formaliter habet participatam à consortio entitatis Dei: quia Petrus de suo, & præcendendo à tali consortio nullum omnino esse, atque adeo nullam omnino essentiam habet, ut Aduersarij expresse docent. Igitur vera essentia Petri in prædicto obiecto contenta realiter est indistincta ab entitate Dei.

27 Confirmatur primò. Nihil omnino includitur in obiecto prædicto, quod possit esse formaliter essentia Petri præter entitatem diuinam: quia entitas Petri, quæ sola cum entitate diuina includi concipitur per se, & de suo nulla est essentia, sed penitus nihil: ergo sola entitas diuina esse potest essentia Petri in prædicto obiecto contenta. Quod ipsum est essentiam Petri in prædicto obiecto contentam cum entitate diuina identificari.

28 Confirmatur secundò. Quoties alicui vero enti concipitur adici alter conceptus, qui re vera non est ens; sed penitus nihil, non plus resultat veræ entitatis post adiectionem, quam erat antea, quia quod est in se nihil per sui adiectionem, formaliter nequit addere aliquid, quia solum potest addere nihil, cum solum possit addere, quod ipsum est, ipsum autem est nihil. Est clarum. Sed conceptus Petri adiectus Deo enti vero in se, & de suo re vera prorsus est nihil, iuxta Aduersarios. Igitur complexum, quod ex Deo, & tali conceptu resultare intelligitur, nihil amplius veræ entitatis, atque adeo nec veræ essentiae continet in se, quam Deus solus. Igitur in tali complexo sola est omnino vera entitas, seu vera essentia Dei. Hæ consequentiæ etiam sunt claræ. Pergo. Sed obiectum supradictæ propositionis *Petrus est homo* ipsissimum iuxta Aduersarios complexum est, quod ex entitate vera Dei, & ex conceptu intrinseco Petri resultare concipitur, aliundeque iuxta ipsos Aduersarios, & iuxta omnes in tali obiecto continetur; includiturque vera essentia Petri; Igitur vera essentia Petri in tali obiecto, seu complexo contenta ipsissima est essentia, siue entitas Dei; atque adeo idem cum illa; quod erat probandum.

29 Confirmatur tertio ad hominem contra Aduersarios. Ipsi enim sæpe expresse pronunciant, possibilitatem rerum non existentium realiter esse idem cum Deo; sed possibilitas rerum non existentium prædicatum earum est essenziale, sicut & reliqua, quæ habent. Igitur iam ex ipso ore Aduersariorum habemus, aliquod prædicatum essenziale eiusmodi rerum, præter obiectiuam veritatem earum esse idem cum Deo. Tantumdem ergo erit de reliquis, quia omnium eadem ratio est, & consequenter de tota essentia. Itaque possibilitas Petri, quæ est potentia ad existendum, non minus intrat essentiam Petri, quam animalitas, quæ est potentia ad sentiendum, & rationalitas, quæ est potentia ad ratiocinandum. Si igitur iam non sola veritas, à qua tres istæ potentie veræ obiectiue euadunt; sed etiam earum prima est idem cum Deo, ut Aduersarij consentunt; & reliquæ duæ erunt idem ob eandem rationem; subindeque tota essentia Petri, ut præsens argumentum prætendit. Ex quo obiter deprehendens, quam certum sit assumptum argumenti à nobis primo loco factum nullam scilicet rem posse esse obiectiue veram per veritatem identificatam cum alio quopiam distincto à se; si enim

veritas obiectiua rei cum alio quopiam realiter à re ipsa distincto esset idem tota essentia, & quiditas rei cum eodem pariter esset idem; atque adeo distincta realiter à re, cuius essentia est, ut patet ex hoc argumento. Quod tamen euidentius repugnat.

Quot verò absurda præter *superius* illata ex conclusione huius argumenti sequantur, nemo non videt: Sequitur enim Deum re vera, & formaliter esse hominem, esse brutum, esse lapidem, & cætera humilissimi cuncta. Tum esse chimeram impossibilem, esse peccatum, & omnia mala. Denique esse quidquid ante existentiam absolutam aliquam veram essentiam habere concipitur. Quod totum plus profecto quam chimericum est.

Nonò hac ratione probari potest propositio, sententiæque aduersa impugnari. Ut Deus est necessitas, & veritas, à qua Petrus ante absolutam sui existentiam habet verè, & necessario esse hominem; ita non potest non esse itidem veritas, & necessitas, à qua peccatum ante absolutam sui existentiam habeat verè, & necessario esse malum; sed hoc secundum repugnat Deo. Ergo. Maior est ipsa aduersariorum sententia. Probo minorem. Deo repugnat, utpote ipsi fœdum, & indecorum per se, & politius facere, quod peccatum contingenter sit malum, faciendo per se, & politius, quod contingenter existat peccatum, quatenus malum est, ut tota bona Theologia docet: sed peius est quidpiam necessario esse malum, quam esse contingenter malum. Igitur magis repugnat Deo, utpote ipsi magis fœdum, & indecorum per se, & politius facere, quod peccatum necessario sit malum, essendo necessitas ipsa, & veritas, à qua habet peccatum verè, & necessario malum esse. Confirmatur, & declaratur primò. Indignum, & Deo in genere causæ efficientis esse causam per se, ut habeat esse, & veritatem contingentem malitiæ peccati. Ergo indignius est Deo in genere causæ formalis (quod est intimior modus causandi) esse causam per se, ut habeat esse, & veritatem necessariam malitiæ peccati. Confirmatur secundò. Peccatum purè possibile in aduersariorum sententia non potest non quoad totam suam essentiam, atque adeo, & quoad malitiam suam formalem esse identificatum cum Deo, iuxta argumentum vniuersale octauo loco nuper factum. Hoc autem quid fœdus dici possit?

Decimò arguitur. Status quiditatiuis rei impossibilis habentis in se quidditatem, iuxta dicenda disputat. 11. omnesque subinde veritates obiectiue ad talem statum pertinentes, eodem pacto, ac modò se habent, persisterent etiam si per impossibile deficeret Deus: quia etiam in eo casu per locum, ut aiunt, intrinsecum maneret verum, rem, quæ modo est impossibilis, esse impossibilem, talemque intrinsecè, & de suo esse, qualis modo dicitur esse ex conceptu suo. Igitur status quiditatiuis huiusmodi rerum impossibilium non est re ipsa idem cum Deo, proindeque nec veritates obiectiue, & necessariae earum. Tantumdem ergo dicendum erit de statu quiditatiuo, & veritatibus necessariis omnium aliarum rerum realiter distinctarum à Deo. Quomodo autem hoc, & similia argumenta sumpta ab hypothese impossibili bene, & efficaciter probent, in eadem *disputatione* 11. explicabimus, ubi Recentiorum solutiones, instantiasque infringemus.

Vndecimò. Bonitas transcendentalis rerum distincta

Disp. X. De variis statibus rerum Quæst. I. 227

distinctarum à Deo, non est idem cum ipso Deo, ut est certum: ergo nec veritas transcendentalis eandem. Consequentia ab omnibus, præterquam à Recentioribus, contra quos agimus videbitur optima: siquidem ex omnium communi persuasione, non minus est intrinseca rebus veritas transcendentalis, de qua hic est sermo, quam bonitas. Semel autem posito, quod veritas sit idem cum Deo, & bonitas; & tota essentia rerum erit idem cum ipso; ut argumento octavo probauimus. Indèque fiet præter cætera absurda, ut Deus nihil bonitatis cernat in rebus ante earum existentiam, quo ad illas præ aliis producendas permoueat.

34 Ex quo duodecimo sic potest argui. Deus mouetur ad producendas eas creaturas præ aliis, quia antequam decerneret eas producere, videt in his bonitatem veram, quam non videt in illis, seu absolutam, seu respectuam, eamque aut convenientiam ad subiectum, aut utilitatem ad finem; sed hanc veram differentiam, inæqualitatemque bonitatis, quam independentem ab existentia absolutâ creaturæ habent, non habent tanquam à formâ extrinsecâ ab entitate Dei; quippe, quæ cum si una, & eadem, non potest reddere formaliter has creaturas præ illis bonas, aut magis, aut minus bonas, ut est notissimum; ergo habent intrinsecè, & de suo. Et quidem veram perfectionem, quam Deus vidit in humanitate Christi, antequam eam decerneret, & quâ visâ, ad eam præ aliis decernendam permotus est, non provenire illi extrinsecè; ab entitate Dei, constat primò: quia & cæteræ omnes humanitates possibiles eandem perfectionem, quam Christi humanitas ab eadem Dei entitate extrinsecè haberet, cum omnium eadem ratio sit, ut constat; nihilque veræ perfectionis vidisset Deus in humanitate Christi præ aliis, quo ad eam præ illis eligendam permoueretur, ut supponitur. Secundo, quia eadem est perfectio, quam Christi humanitas habet existens, & quam Deus ante existentiam præiudic, præiudicamque decreuit, ut constat, sed illa adæquatè est distincta à Deo ut etiam constat: ergo & hæc. Vnde præterea colligitur contra Aduersarios, possibilitatem rerum ad earum bonitatem pertinentem intrinsecè; (non enim essent verè bonæ, nisi essent possibiles) adæquatè quoque distinctam esse ab entitate Dei, cum ipsique rebus adæquatè identificatam, sicut & ipsa bonitas.

35 Decimo tertio. Hæc veritas: *Deus existit*, longè magis necessaria est, quam hæc. *Petrus est homo*, ut infra disp. 11. ostendemus: igitur non sunt eadem obiectiua veritas, prout Aduersarij censent.

36 Decimo quarto status quiditativus Dei diuersus est ab existentiali, ad eumque præuius saltem comparatione nostri intellectus, multasque diuinas veritates ad illi spectantes verissimè nos iudicamus cū præcisione ab absolutâ Dei existentia. Ob id enim hæc veritas, quæ de illarum numero est: *Deus est Deus*, longè euidentior est nobis, quam hæc: *Deus existit*; Et tamè ut verè huiusmodi veritates sint iudicabiles antecederet ad existentiam absolutam Dei, non requiritur alterius Dei existentia, à quâ illæ tanquam à formâ verè reddantur: igitur nec veritates quiditatiuæ rerum distinctarum à Deo titulo antecedentiæ, & independentiæ, quam habent ab existentia absolutâ earum, nequirent existentiam Dei absolutam, ut per illam tanquam per formam extrinsecè verè reddantur, ut putant Aduersarij.

37 Decimo quintò. Nulla propositio cernitur, imò improprio potius apparet inter necessitatem, & veritatem intrinsecam, quam habet entitas Dei

prout existens, & cæteras res à Deo distinctas, ut hæc ab illa tanquam à formâ extrinsecâ suas veritates quiditatiuas, & necessarias formaliter sortiantur. Siquidem entitas diuina tum vera, tum necessaria est in existendo: aliæ autem res per veritates, quas habent quiditatiuas, & necessarias nec veræ sunt, nec necessariae in existendo; sed præcisè in essendo id, quod de suo sunt independentem ab existentia. Igitur absque fundamento, imò contra rationem asseritur ab Aduersariis, Deum ipsissimam necessitatem, & veritatem esse, à quâ cætera cuncta necessariò vera euadunt quiditatiuis veritatibus.

Postremò, ne prolixus videar, inde propositi- 38 nem probò: quia status rerum, de quibus impræsentiarum agimus aliud non sunt à modis essendi earum, ratione quorum variæ illis competunt veritates ab intellectu iudicabiles, ut in principio dicebamus: sed nullum modum essendi propriè, & strictè loquendo, res possunt habere per aliud realiter à se distinctum, quia nulla res est id, quod est per aliud à se. Ergo nullus status rerum distinctarum à Deo est cum Deo identificatus. Hæc satis nam ex iis, quæ in hac quæstione dicenda super sunt, amplius, & amplius propositio data firmabitur.

Propositio 2.

Status conditionatus contingens rerum contin- 39 genter futurarum sub conditione realiter distinctus est à scientiâ Dei, quâ ut sic cognoscuntur, utpotè identificatus realiter cum rebus ipsis.

Hæc propositio etiam est contra Recentiores 7. citatos, quatenus sine duce, minisque caute fortasse quàm oporteret affirmant, futuritatem conditionatam contingentium, atque ad eam veritatem obiectiuam eorum cum scientiâ pariter contingente, & apud nos media, quâ Deus illa cognoscit, identificari realiter. Probanda autem ea venit imprimis argumento speciali, quod pro præcedente locum non habuit; utpote subnixum contingentie status, & veritatum conditionalium, de quibus modò sermo est. Formo autem illud hoc pacto.

Deus cognoscit hoc obiectum, quod ponimus 40 esse verum. Si Iudas haberet auxilium A. conuerteretur, per scientiam, quâ potuit carere, & habere oppositam: quia obiectum hoc potuit esse falsum, & verum eius contradictorium. Ergo per aliquod debuit determinari intellectus diuinus ad concipiendum hunc actum scientiæ, potius quàm oppositum. Est certum. At tale determinatiuum neque extra Deum, neque intra Deum est assignabile, iuxta aduersam sententiam: igitur ea nequit non esse falsa. Non extra Deum, ut confitentur Aduersarij: quia prædictum obiectum, quod solum posset assignari, apud eos nullam veritatem obiectiuam, nullumque esse obiectiuum habet, sed prorsus est nihil antecederet ad scientiam sui, ad eamque subinde nullatenus determinare valet. Non intra Deum: quia cuncta necessaria Dei indifferentia sunt ad actum scientiæ, de quo agimus, & ad oppositum. Decretum autem liberum nullum est, quod possit ad talem actum determinare, ut Aduersarij ipsi contra Thomistas cum omnibus nostratibus statuunt. Ipse autem actus scientiæ ad se ipsum determinare nequit. Ergo. Dicunt, determinare ad actum scientiæ formalitatem cuiusdam habitudinis ad obiectum ab ipso actu omnino indistinctam realiter, distinctam tamen per nostram rationem. Verum, cum sermo sit de determinatione reali independente omnino à nostro modo concipiendi, hoc ipsum est, actum scientiæ ad se ipsum

ipsum determinare, ut patet. Præterquam quod cum illa formalitas habitudinis sit etiam Deo contingens, ab omnique decreto independens circa eius determinatum reuertitur eadem quæstio. Quare in hoc minime hærendum est.

41. Effe autem impossibile, quod actus scientiæ, aut quidpiam cum illo omnino identificatum realiter ad actum ipsum, siue ad eius existentiam per se ipsum determinet; inde profecto constat: quia determinare existentiam rei contingentem influxum aliquod præ se fert in talem existentiam, nihil autem per se ipsum in sui existentiam potest influere, alias se ipsum posset cauare, quoad primum sui esse, quod est absurdum, contra *proposit. 21. statutam disput. 9. quæst. 5.* Dico *per se ipsum*: quia media cognitione sui, aut amore, nihil vetat concurrere quidpiam ad suam primam existentiam. Dices, actus liberos voluntatis per se ipsos ad se ipsos determinare. Siquidem, cum quæritur, cur voluntas elicit volitionem, respondetur: *quia vult.* Caterum per *res, quia vult*, non redditur pro causa determinante volitionem ipsa volitio; sed vis electiua, siue dominium, quod voluntas habet in actu primo, titulo potentiæ liberæ ad eligendam volitionem præ opposito, atque adeo ad determinandam eius existentiam præ opposito. Quidquid autem sit de modo loquendi, id apud omnes certum est, intellectum diuinum non esse potentiam liberam respectu suorum actuum: igitur certum quoque esse debet, intellectum diuinum non ita posse determinari ad actum scientiæ, de quo agimus, ut determinatur voluntas ad suos actus liberos; siue ea dicatur, ut à quibusdam solet, per actus ipsos determinari; siue potius, ut ab omnibus debet, à se ipsa determinari ad habendos actus, eorumdemque subinde actuum existentiam determinare. Potentia enim libera eo ipso, quod proprio nutu, sponteque sua se potest flectere in vtramvis partem contradictionis, dum hanc præ opposita de facto eligit, ad hanc se ipsam determinare dicitur proprie, quod ipsum est huius, præ alterius, existentiam determinare.

42. Imò hinc contra Aduersarios arguitur ab absurdo. Apud eos enim intellectus diuinus à nullo alio determinatus præterquam à se ipso, concipit hanc scientiam præ opposita. Ergo respectu talis scientiæ potentia est libera; aliundeque est certum apud omnes, respectu nullius scientiæ esse potentiam liberam. Quod est contradictio. Dicunt non esse potentiam liberam, etsi sit indifferens ad vtrumvis ex extremis oppositis. Primum: quia etiam habitus charitatis est indifferens ad vtrumvis, & tamen non est potentia libera. Secundum: quia de ratione potentiæ liberæ est, quod præcognoscat extrema ad quæ est indifferens, ducaturque ad eligendum vnum præ alio propter conuenientiam cognitam in eo præ alio, quod in intellectu diuino non reperitur. Sed malè. Primum: quia habitus charitatis non est à se ipso determinabilis, ad alterutrum ex extremis oppositis, sicuti ponitur esse intellectus diuinus, sed à nutu voluntatis liberæ, cui subditus est; vnde exemplum non est ad rem. Secundum: quia certum, ni fallor, est apud omnes, potentiam ita indifferenter ad vtrumvis, ut possit se ipsam ad alterutrum determinare, quin ab alio quopiam determinetur, non posse non liberam esse. An verò ad huiusmodi spontaneam determinationem, in qua communi persuasione consistit libertas, sit requisitum, quod talis potentia ducatur præ cognitione conuenientiæ, ac disconuenientiæ extremorum, sub

lite est. Sunt enim, qui id negant, ut videre est in Arriag. *disp. 8. de anim. sect. 1. & 2.* Quare dicendum haud dubie est, sequi ex Aduersariorum sententia, aut intellectum diuinum simpliciter esse potentiam liberam, aut esse potentiam chimericam, utpote habentem id, in quo consistit libertas, sine requisito ad libertatem.

Amplius. Aggredere, imò ne agere quidem intelligibile videtur, quod aliquid contingenter existat in rerum natura, & tamen à nulla libertate aut diuina, aut creata ducat originem. Sed scientia Dei, de qua tractamus, ita existit contingenter in rerum natura, ut potuerit non existere; & tamen iuxta Aduersarios neque à libertate creata venit oriunda: quia putant libertatem creatam ante absolutam sui existentiam, penitus esse nihil neque à libertate diuina: quia supponunt cum nostra schola contra Thomistas, talem scientiam nullatenus esse liberam Deo, ut potè nullum decretum Dei liberum supponentem. Igitur Aduersariorum sententia aut aggredere, aut ne agere quidem intelligibilis est. Dicunt. Contingens nullo modo trahens originem à libertate creata, qualem supponunt dictam scientiam; tunc solum exigere nasci à libertate diuina, quando addit perfectionem aliquam cumulo rerum, qualem non addunt actus interni Dei contingentes, utpote, qui non alia perfectione quam necessaria Dei cum ipso Deo identificata potiuntur; in quo à creaturis contingentibus discriminantur, quæ propriam, contingentemque perfectionem habent: ob idque minime existere possunt independentem à dominio voluntatis diuinæ. Egregium effugium ex occasione dumtaxat, ut videtur, quæsitum? Quid interest addere, vel non addere perfectionem cumulo rerum id, quod verissime est aliquid existens contingenter à parte rei, ut necessario subdi debeat, vel secus dominio libertatis diuinæ? Numquid Deus minus est Dominus verorum, quam bonorum, ut queat impunè verum contingens eius dominium subterfugere, contingens autem bonum non item? Aut cur, cum æque exposcat vtrumque non existere à se (si quidem nihil contingens potest existere à se ipso) alterum à dominio alieno, seu diuino, seu creato existere exposcat, alterum autem minime? Certè quæcumque principio distincto egent, à quo habeant contingenter existere, dominio quoque distincto æque egere dicenda sunt, à quo eorum existentia præ opposita determinetur. Quare, si scientia, de qua agimus, esto non addat perfectionem cumulo rerum, citra omne dominium libertatis diuinæ, & creata ab intellectu Dei re verà potest contingenter existere; non video, cur plures creaturæ, quantumvis perfectionem addant cumulo rerum, pariter ab omnipotentia contingenter possint existere, citra omne dominium libertatis diuinæ, & creata.

44. Dicent fortasse, ea solum contingentia subdi dominio libero Dei, quæ ut talia, à voluntate diuina, in qua tale dominium stat, sunt efficaciter amabilia; talia autem ea dumtaxat esse, quæ perfectionem contingentem addunt cumulo rerum. Caterum, etsi assumptum sit verum, adhuc scientia contingens, de qua tractamus, obiectum idoneum esse posset amoris efficacis Dei: quia licet bonitatem entitativam, & absolutam sibi propriam, atque adeo contingentem non habeat, vel habet respectivam utilitatis ad varios fines, quæ ad terminandum dictum amorem sufficiens est; vel esto hac itidem careat, adhuc semel bona per solam bonitatem Dei necessariam, obiectum idoneum esse posset.

Disp. X. De variis statibus rerum. Quæst. I. 229

posset talis amoris: quoniam ut complexum aliquod efficaciter sit amabile, fat est, quod illud bonum sit, & sumptum indiuilium contingens; tamen non omnes eius partes seorsim sumptæ sint contingentes. Nullus igitur apparet titulus, quominus prædicta scientia non efflagitet necessarium nasci à libertate diuina, casu, quod à libertate creata non possit originem trahere, ut Aduersarij putant.

45 Qui quidem in solutionibus datis difficultati propositæ non quiescentes, eo tandem perducti sunt, ut fateantur, obiectum scientiæ mediæ logicæ quidem, non verò aliter determinare intellectum Dei ad talem scientiam concipiendam, ad eamque tubinde præcedere prioritate quadam rationis, non verò vlla prioritate reali, quod multis satagunt explicare; sed, quæ ego non video, quomodo cum sententia sua cohæreant. Perstunt namque in asserendo consentienter ad sua principia obiectum scientiæ mediæ nullum esse, nullamque tubinde veritatem obiectiuam habere in se antecedenter ad talem scientiam, siue independentem ab illa; sed totam suam veritatem obiectiuam ab ipsa, tanquam à forma extrinseca mutuare. Quo posito, vereor ne eiusmodi determinatio logica dicti obiecti verbalis tantum sit, captaque ad obtegendam aliquo modo dissonantiam eorum, quæ ex tali asserctione, sententiæque inferenda veniunt. Si enim obiectum scientiæ mediæ nullum esse, nullamque veritatem obiectiuam habere in se, atque adeo prorsus est in se nihil, independentem à tali scientia, quoniam aut logicæ, aut aliter potest ad existentiam eius determinare? Siquidem merum nihil ad nihil vlllo modo valet concurrere, seu conducere, ut est notissimum. Dicere namque, ut dicunt ex vi infinita intelligendi, quam habet intellectus diuinus, & ex prædicto obiecto per bonam consequentiam inferri, dari in Deo scientiam eius, & in hoc consistere determinationem logicam, quæ obiectum determinat ad scientiam; perinde est, supposita dicta asserctione, sententiæque ac dicere, ex sola vi intellectiua intellectus diuini per bonam consequentiam inferri, dari in Deo scientiam talis obiecti; atque adeo solum intellectum diuinum se ipsum ad eius scientiam determinare, (reciditurque in id ipsum, quod tentabatur vitari, vel occultari.) Siquidem, quod intellectus diuinus præstat nihilo comitatus, per se solum præstat, ut est notissimum: obiectum autem prædictum, iuxta prædictam asserctionem, atque sententiam, nihil est prorsus in signo antecedente ad scientiam. Sed his omisiss, vigentes ab aliis laterebus Aduersarios argumentis aliis ostendamus propositionem.

46 Sit igitur ordine secundum. Nulla res potest reddi obiectiue vera per aliquid à se distinctum realiter, sed per se necessario est talis, quæcumque obiectiue vera est, ut efficaciter, vniuersaliterque probauimus *suprà* n. 12. Ergo neque conuersio Iudæ ut futura sub conditione auxilij A, per aliquid à se distinctum realiter potest reddi obiectiue vera. Ergo veritas huius obiecti conueniens conuersioni Iudæ: Si Iudas haberet auxilium A conuerteretur, non potest esse identificata cum scientia Dei de tali obiecto, quæ realiter à conuersione Iudæ distincta est. Vtræque consequentia est euident: antecedens autem est probatum *loco cit. 110*. Hinc, ut arguebam vniuersaliter n. 14.

47 Arguo in præsentit tertio ab absurdo. Nullum conditionatum contingens est obiectiue verum intrinsece, ut statuit aduersarij. Sed iuxta argumen-

Pharus Scient. Tom. I.

tum præcedens nec potest reddi obiectiue verum extrinsece per scientiam conditionatam Dei. Ergo simpliciter nullum est obiectiue verum. Sed solum obiectiue vera cognoscibilia à Deo sunt. Ergo stante Aduersariorū sententia, nullum conditionatum contingens à Deo cognoscibile est. Quod est absurdum. Hoc argumentum eandem vim habet contra Thomistas opinantes, huiusmodi contingentia conditionata duntaxat esse obiectiue vera à decreto extrinseco Dei.

Quarto, iuxta doctrinam vniuersalem *suprà* datam n. 15. & *segg.* ita arguo. Iudicare Deum, esse hoc obiectum verum: Si Iudas haberet auxilium A conuerteretur, aliud non est, iuxta Aduersariorum doctrinam, quam iudicare Deum, existere veritatem obiectiuam conuersionis conditionatæ Iudæ, realiter à sua scientia indistinctam, nullatenus iudicata, sed summam apprehensa simpliciter ipsa conuersione conditionata Iudæ. Igitur Deus rursus nullum contingens conditionatum iudicat; sed tantum scientiam absolute existentem, quam de illo ab Aduersariis habere dicuntur: ne hanc quidem iudicat; siquidem de obiecto non iudicabili à se distincto impertinenter esset in Deo scientia contingens sui ipsius tantum iudicatiua. Hoc argumentum etiam facit contra Thomistas commemoratos, cuius vim ut percalceas, lege ad rem dicta *loco citato*.

Quinto arguitur. Aut Deus iudicat conditionatum contingens, ut condistinctum à sua scientia de illo, aut non, sed scientiam ipsam solum: Si non, sequitur primo, nullum conditionatum contingens à Deo sciri, quod quàm sit absurdum iam diximus. Secundo sequitur, Deum falli: quia iudicat se habere scientiam de obiecto conditionato, atque adeo se iudicare illud cum verè non iudicat. Si autem Deus præter scientiam iudicat conditionatum contingens, ut condistinctum ab ipsa scientia. Sequitur iterum, Deum falli: quia conditionatum contingens terminans semel sui cognitionem, ut condistinctum à scientia, non potest non esse aliquid obiectiue in mente illud cognoscentis, ut condistinctum à scientia; (omne enim cognitum aliquod esse obiectiuum habet in mente illud cognoscentis, aut non erit cognitum, ut ponitur) ac in se ipso, ut condistinctum à scientia iuxta aduersarios penitus nihil est: igitur aliter se habet in mente cognoscentis, quàm se habet in se. Quod ipsum est cognoscentem falli, quando cognitio iudicatiua est, ut supponimus.

Sexto arguitur consentaneè ad doctrinam datam *numer. 19. & segg.* Hæc duo obiecta: Si Iudas haberet auxilium A conuerteretur. Si Iudas haberet auxilium A non conuerteretur; vel sunt contradictoriè opposita independentem à scientia sui, vel non? Si sunt: ergo independentem à scientia sui, atque adeo intrinsece alterum verum, & alterum falsum est, quo corrumpit aduersa sententia; siquidem oppositio obiectorum sibi contradicentium in eo stat, quod alterum verum sit, & alterum falsum. Si non sunt. Ergo inuariatis intrinsece obiectis sibi contradicentibus, alterutrum sine differentia potuit Deus scientiam concipere; quod est mirabile. Cur igitur affirmatiui potius, quàm negatiui scientiam concepit de facto? Quin imò amborum simul potuit concipere scientiam: quod est absurdum; quia obiecta aliàs inter se non opposita simul sciri possunt, nec scientiæ eorum erunt oppositæ, cum scientiæ solum opponantur penes obiectorum oppositionem. Tum etiam amborum simul potuit scientia carere, quod æquè

aquē absurdum est: quia intellectus Dei necunde potest necessitari ad concipiendam scientiam obiecti praterquam à veritate ipsius obiecti, neutrum autem obiectorum sibi contradicentium, iuxta Aduersarios, est verum antecedenter ad scientiam sui, unde patet ex eorum sententiâ sequi vtrumque, aut simul verum, aut simul non verum posse esse; Quo quid absurdius? si dicant, intellectum diuinum suapte naturâ necessitatum esse ad cognoscendum alterutrum extremum contradictionis sine altero, sicque suâ cognitione faciendum, vt alterum verum, & alterum non verum sit indispensabiliter. Abique idoneo fundamento loquentur difficultate pressi. Nul- lum enim adest ad dicendum extra calum contro- uersia præsentis, intellectum diuinum aliunde, quàm à veritate obiectorum, ad quidpiam a se distinctum cognoscendum necessitatum esse; Eius quippe non est facere per se quæ cognoscatur, sed cognoscere aliunde facta, vt est notissimum.

51 Septimò arguitur. Sequitur ex sententiâ opposi- tã omnia conditionata contingentia, quæ Deus non cognoscit, & potuit cognoscere, proprie ab illo ig- norari modò. Quod est absurdum: quia id dicitur proprie ignorari, quod ita non cognoscitur, vt sola eius cognitio desideretur, nihilo penitus ex parte obiecti deficiente, quominus proximè illud cognos- ci possit; sed sola cognitio eorum conditionato- rum contingentium, quæ Deus non cognoscit, desi- deratur, vt ea cognoscatur, illaque sola abique omni alio posita, vt proximè potuit poni, cognoscerentur. Ergo.

52 Octauò arguitur. Certum est, multa contingentia conditionata, esse moraliter necessaria, multa verò non item. Sumo ergo vnum moraliter necessarium, sitque *A*; & arguo sic. Intellectus Dei est neces- sitatus moraliter ad cognoscendum *A*: quia, quâ ne- cessitate obiectum est verum, eadem tenetur intel- lectus Dei illud cognoscere, vt constat; sed non est necessitatus per obiectum, vt præcisum à scientiâ: quia vt sic, iuxta Aduersarios est penitus nihil; ne- que est necessitatus per ipsam scientiam, quia poten- tia nullo modo necessitari potest ad actum per ip- sum actum, vt est notum. Neque est necessitatus per se ipsum quia per se solum est necessitatus ad cognoscenda omnia vera, ex suppositione quod sint vera, absolute autem penes necessitatem, quam ha- bent, aut non habent obiecta essendi vera, euadit ille necessitatus, aut non necessitatus ad cognoscen- dum illa. Igitur intellectus Dei necessitatus est mor- aliter ad cognoscendum *A*, quin sit per quod ne- cessitetur, quod est contradictio.

53 Nonò arguitur. Idem contingentia conditionata cognoscuntur à Deo, quia verè sunt futura sub con- ditione; non verò è conuerso; idem sunt verè futu- ra sub conditione, quia cognoscuntur à Deo, vt vni- formiter sentiunt, cõstanterque pronunciant Theo- logi, & Patres. At in sententiâ aduersariorum oppo- situm euenit. Ergo est falsa. Sensus autem in quem illi prædictam causalem detorquent, à communem omnium consensu prorsus alienus est.

54 Decimò per argumentum octauum positum *su- præ* n. 26. reductum ad præsentem materiam effica- citer probari potest, sequi ex Aduersariorum sen- tentiâ, conuersionem Iudæ e. g. futuram sub condi- tione auxilij *A*, non solum quoad veritatem sui ob- iecti, sed quoad totum suum verum esse reali- ter esse identicam cum scientiâ diuinâ. Quod pa- ter esse absurdum. Vnde rursus efficitur. Peccatum sub conditione futurum cum totâ suâ malitiâ, reali- ter esse indistinctum à scientiâ Dei, & consequen-

ter ab ipso Deo. Quod peius est absurdum. Et qui- dem Recentiores, cum quibus agimus expressè di- cunt, & sæpè repetunt, futuritionem conditionatam, aut conuersionis, aut peccati, aut cuiusvis alterius rei sub conditione futuræ cum scientiâ Dei esse identi- ficatam realiter; addunt tamen non esse idem futu- ritionem conditionatam rei cum ipsâ re conditio- natâ futurâ; sed malè: quia futuro conditionata rei aliud non est conceptione omnium, quàm existen- tia conditionata rei: Idem namque sonat, fore con- uersionem Iudæ, si daretur auxilium *A*, atque ex- tituram, si daretur. Sed existentia conditionata rei non est distincta ab ipsâ re, sicut nec existentia ab- soluta, vt dicti Recentiores nobiscum contra Tho- mistas tenent. Igitur nec futuritio conditionata rei distincta est ab ipsâ re. Dum ergo hanc indistin- ctam ponunt à scientiâ diuinâ, tacito quodam im- pulsu consequentiæ doctrinæ, tamen præter inten- tionem in absurdum modò illatum videntur in- ducti.

Vndecimò. Ex duobus conditionatis contingen- 55 tibus contradictoriis, alterum necessariò esset ve- rum, etiam si per impossibile Deus neutrius scien- tiam haberet: quia defectus scientiæ diuinæ per lo- cum intrinsecum, iuxta communem Theologorum consensum, veritatem obiectorum non tollit aliundeque ex extremis contradictoriis non potest non alterutrum verum esse. Igitur veritas alterutrius ex contradictoriis conditionatis contingentibus non est modò idem realiter cum scientiâ, quam Deus habet de illo.

Duodecimò. Oppositio contradictoria diuersa 56 est ab oppositione contrariâ, vt cum Arist. docent communiter omnes Philosophi, atque Theologi, quatenus vnum contradictorium formalis exclusio alterius est: vnum verò contrarium non est forma- lis exclusio alterius; sed illam infert. Ergo veritas contradictoriorum conditionalium contingentium non constituitur per scientiam Dei, vt aduersarij di- cunt. Probo consequentiam: quia sequeretur esse illa contradictoria, vt supponimus, & non esse contra- dictoria, sed tantum contraria. Quod est absurdum. Essent enim solùm opposita eâ oppositione, quam habent actus scientiæ diuinæ, ab ipsorum veritate indistincti, quæ oppositio contraria est. Diceret fortal- se aliquis, huiusmodi vera conditionata, vt constituta per actus scientiæ Dei oppositos esse quidem con- trarias; sed, quæ contradictoria inferunt, vt cetera quæque contraria. Attamen cum sententiâ, quam impugnamus hoc stare non potest: quia si conditio- natum de facto verum inferret, vt veritatem à se distinctam contradictorium formale oppositi, vt gratia e. g. inferret contradictorium peccati, iam da- retur aliqua conditionata veritas, non constituta per scientiam Dei, nempe illud contradictorium formale illatum; quod prorsus respuit dicta senten- tia. Fateri autem, vt fatebuntur eius Auctores oppositionem contradictoriam, & contrariam diuersas non esse quia opinantur, negationem vniuscuiusque rei, formalemque eius exclusionem aliud non esse à positio eius impedimento, præ- terquam quod est contra Arist. & alios omnes prorsus esse falsum, vt *suprà* ostendimus *disp. 9 quæst. 3.*

Decimò tertio. Omne contingens absolute exi- 57 stens prius naturâ fuit conditionatè existens, siue conditionatè verum, sub conditione principij, à quo habet absolute existere. Est certum apud omnes: quia si verum est absolute, consensus existit ab auxilio *A*, non potuit non esse prius verum conditionatè, si existit

Disp. X. De variis statibus rerum. Quæst. I. 231

extiterit auxilium *A*, existet consensus: sed de cumulo omnium actuum scientiæ contingentis, quos Deus de facto habet, nullo dempto, verum est absolute: *existit ab intellectu diuino*: ergo de eodem fuit prius verum conditionate: *si extiterit intellectus diuinus, existet talis cumulus*: At hoc contingens conditionatum non potest constitui verum per aliquem actum contingentem scientiæ diuinæ, prout existentem absolute: quia in eo signo, in quo est verum, nullus omnino talis est, cum sit signum existentie conditionatæ omnium præcendens ab eorumdem omnium existentia absoluta, ad eamque præuius. Ergo per se ipsum, & ab intrinseco est verum. Tantumdem ergo de reliquis omnibus conditionatis contingentibus dicendum erit: quia omnium eadem ratio est. Neque sumat quisquam instantiam contra hoc argumentum ab actu scientiæ, per quem prout absolute existentem cognoscit Deus in omnium sententia dictum conditionatum. Nam bene stat, actum scientiæ è signo posteriore absolute existentie, in quo est, respicere ut obiectum, tum alios, tum se ipsum, prout conditionate existentes in signo anteriori; quin ipse in eo signo anteriori absolute existat. At verò, quod actus contingens scientiæ non sit prius conditionate, quam absolute existens; sed per ipsam absolutam existentiam constituitur in esse existentis conditionate: proindeque nihilo prius differant status conditionatus, & absolutus eius, prout ab Aduersariis in casu argumenti facti necessario est dicendum, omnino impossibile est. Ne autem prætexant Recentiores, cum quibus agimus, in conditionatis de conditione necessario purificanda, quale est illud, in quo argumentum factum fundatur, non distingui statum conditionatum ab absoluto, quo totum argumentum cessat. Tamen prætextus nullus sit; de quo alias; quandoquidem conditionatorum contingentium de conditione disparata ipsi scientiam mediam admittunt; statimque subinde conditionatum præuiumque ad absolutum; sumant loco prædicti conditionati, hoc de conditione disparata non necessario purificanda: *Si extiterit Petrus, existet in Deo talis cumulus actuum scientiæ*; de quo ibi. Quo totus cessabit prætextus, & nostrum argumentum firmiter persistet.

8 Decimo quarto. Ideo Aduersarij veritatem futuri contingentis conditionati cum scientia eiusdem faciunt idem: quia vniuersaliter putant, nullum obiectum ita esse verum, ut per scientiam absolute existentem sit iudicabile, quod non sit absolute tali scientiæ coexistens, vel per se ipsum, vel per aliquid secum determinate connexum, in quo consistat veritas eius. Sed futurum contingens absolutum neque per se ipsum, neque per aliud secum connexum coexistit scientiæ visionis sui ab æterno, præterquam per ipsammet scientiam: Ergo veritas itidem futuri contingentis absolute cum scientia visionis eiusdem ponenda est idem. Quod est plusquam absurdum. Negabunt minorem Aduersarij. Primò: quia putant, futura absoluta physice esse præsentia æternitati Dei, ut sicque per se ipsa determinare intellectum diuinum ad sui visionem, atque adeò per se in æternitate esse vera. Secundò: quia putant etiam in Deo dari ab æterno decretum efficax determinatum eiusmodi futurorum, non quidem naturæ antecedens, sed comitans eorum existentiam (tale enim ponunt decretum, quo Deus concurret cum causis liberis) à quo etiam ab æterno sunt vera præcien-

Pharus Scient. Tom. I.

dendo ab eorum præsentia in æternitate. Ceterum, quam sit fallum utrumque à nobis probabitur *sub loco* vnde pro complemento huius argumenti probatio minoris negatæ petenda est.

Decimo quinto. Scientia conditionata Dei, de qua agimus, necessario est vera, ut constet. Ergo & necessario connexa cum suo obiecto directo, quod iuxta Aduersarios adæquate ab illa est distinctum, tamen ab illa tanquam à forma extrinseca reddatur verum. Sed non est connexa solum cum tali obiecto, prout habente *esse* in ipsa scientia: quia ut sic etiam scientia falsa cum suo obiecto connexa est, siquidem hoc ipso, quod est representatio eius nequit existere abique eo quod illud habeat *esse* representatum in illa, ut constet. Igitur connexa est cum tali obiecto prout habente *esse* in se ipso; atque adeò existere nequit, quin obiectum tale sit realiter, & intrinsece in se, quale est representatiue, siue obiectiue, in ipsa scientia. Quo ruit sententia Aduersariorum. Vel si talis scientia potest existere abique eo quod obiectum habeat realiter, & intrinsece in se illud *esse*, quod representatiue, seu intentionaliter, seu obiectiue habet in scientia, hoc ipso potest falsa existere, siquidem falsitas scientiæ affirmatiue secundum omnes in eo stat, quod obiectum non sit in se sicut affirmatur per scientiam; atque adeò sicut obiectiue est in ipsa.

Decimo sexto. Deus ad conferendum mihi auxilium efficax præ sufficiente ab ea vera bonitate per scientiam mediam iuxta nostrā scholam præcognita mouetur, ratione cuius mihi illud magis proficuum est, quam sufficiens, ut constet: sed huiusmodi bonitas à solo consortio consensus, quem secum fert, præcendendo ab omni Dei scientia prouenit tali auxilio; siquidem æquè mihi illud proficuum esset, eui Deus nullā de huiusmodi bonitate præscientiam haberet, ut etiam constet. Igitur huiusmodi vera bonitas in statu conditionato, in quo terminat scientiam mediam, nullatenus in sua veritate pendet ab ipsa scientia, tanquam à forma. Alioquin auxilium efficax in statu absoluto, ubi illud ipsa eadem bonitate est mihi bonum, quæ fuit præuisa in conditionato non tam à consortio consensus, quam à consortio illius præuisionis esset mihi magis proficuum, quam auxilium sufficiens; quod patet fallum esse; siquidem compertum est solum ad rem mea interesse habere auxilium, quo de facto consentiam: quidquid sit de scientia diuina.

Decimo septimo. Nulla proportio cernitur inter scientiam Dei conditionatam, & contingens sub conditione futurum, ut hoc per illam reddatur formaliter verum, uti arguebamus in simili *suprà* n. 37. Non enim apparet, potius videtur repugnare, ut veritas absolute existens verum faciat, quod non absolute, sed conditionate tantum existit: quale enim est verum, talis profecto debet esse eius veritas, & è conuerso. Certè, si per aliquid actu existens in Deo, veritas conditionatorum contingentium esset constituenda, minus malè quod ad rem attinet, posuissent illam Recentiores in decreto actuali Dei conditionato ex parte obiecti, non antecedente, sed comitante actum sub conditione futurum, ne libertatem laderet, quale ipsi ponunt in statu absoluto decretum, quo Deus concurret cum causis liberis: hoc namque pacto, nec tam peregrinè opinati essent, nec in difficultates argumento primo propositas circa determinatum diuinæ scientiæ cecidissent; tamen adhuc scientia eorum falsa esset. Ne tamen sic contra omnes nostros è medio tollerent scientiam mediam, in

V 2 cogita

cogitationem inauditam, & longè magis falsam prolapsi sunt: non animaduertentes, uti deberent, supposito illo suo decreto concurrendi determinanteque actus nostros comitanter, iam Deum ad conferenda sua auxilia efficacia, scientia media non indigere, ut ostendimus *alibi*; dum penitus tale decretum eliminemus. Adde, insequenter adscripsisse hos Recentiores veritatem conditionatorum necessariorum entitati necessariae Dei, & non potius scientiae necessariae eorum, adscribentes veritatem conditionatorum contingentium eorum scientiae.

- 62 Denique probatur propositio: quia status conditionatorum contingentium, veritasque obiectiva eorum modus essendi eorum est, qui proinde ab illis realiter debet esse indistinctus. Mitto plura: nam ex dicendis amplius roborabitur propositio. Solùm noto ad extremum, pleraque ex argumentis, quae pro ea adduximus etiam contra Thomistas facere, quatenus ponunt veritatem contingentium conditionatorum in decreto actuali Dei conditionato ex parte obiecti.

Propositio 3.

- 63 Nec status quiditativus absolutus, nec ullus status conditionatus rerum, per aliquam apprehensionem, aut diuinam, aut creatam intrinsecè vlla ratione constitui potest.

Hæc propositio est contra secundam sententiam relata *numer. 8*. Probatur autem, quod attinet ad primam partem de statu quiditativum absoluto. Primò: quia huiusmodi status quiditativus rerum nihil est aliud ab illo modo essendi earum, ratione cuius ipsis competunt, de ipsisque subinde sunt enunciabiles veritates quiditativæ, ac prorsus necessariae earum; sed totus hic modus essendi se habet ex parte obiecti cuiusvis cognitionis Dei, & creaturæ, quin cognitio ipsa intret illum: Ergo.

- 64 Secundo: aut apprehensio siue diuina, siue creata concipiens hoc obiectum: *Petrus est homo* est tota veritas talis obiecti denominans illud verum extrinsecè, uti de scientia conditionatorum contingentium philosophabantur Recentiores reiecti *proposit. 2.* aut est pars veritatis eius, aut neutro modo spectat intrinsecè ad eius veritatem. Primum, impossibile est, ut pleraque argumenta ostendant propositionis præcedentis. Secundum bifariam potest intelligi: vel quod sit pars veritatis extrinsecè denominantis obiectum, aut aliquid eius verum, alias in se non verum intrinsecè; & hoc pariter per eadem argumenta est iam reprobatum, ut patet: vel, quod sit pars veritatis obiecti intrinsecè quoad omnes suas partes veri, quatenus est pars ipsius obiecti, & hoc falsum est, ut per se apparet. Compertum enim est, apprehensionem huius obiecti: *Petrus est homo*, ipsum obiectum non intrare, sed tantùm extrinsecè denominare illud apprehensum, seu cognitum. Si denique dicatur tertium, ad veritatem scilicet talis obiecti intrinsecè non spectare dictam apprehensionem, hoc ipsum est, quod intendimus. Nam non constitui talis obiecti veritatem per talem apprehensionem, & non constitui per talem apprehensionem statum quiditativum talis obiecti in idem recidit; siquidem statum quiditativum rerum vocamus illum, ad quem earum obiectivæ veritates quiditati-

uæ, & necessariae pertinere dicuntur, quique proinde aliud non est ab huiusmodi veritatibus.

Tertio. Petrus non est homo, ex eo quod talis à Deo, aut à creatura concipitur; sed potius talis à Deo, & à creatura concipitur, ex eo quod talis de suo est. Vnde prius aliquo modo est, Petrum hominem, quàm à Deo, aut à creatura concipi talem: igitur id, unde habet tale esse, quod est status quiditativus eius, independens est à cognitione tam increatâ, quàm creatâ, per illamque proinde intrinsecè non constituitur.

Quarto. Petrus per sui apprehensionem tantùm acquirit esse apprehensum, siue cognitum; atque adeo (quod in idem recidit) obiectivè, seu intentionaliter, metaphysicèque subinde existere in mente illum concipientis, quod totum ipsi accessorium, & extrinsecum est. At esse hominem, ipsi est intrinsecum, & necessarium. Ergo in hoc, quod est, esse verè hominem per sui apprehensionem extrinsecam constitui non potest. Quod ipsum est, non posse constitui per illam statum quiditativum eius. Itaque non negamus, res omnes per sui cognitionem statum quemdam intentionalem, seu obiectivum fortiori, in quo quemdam essendi modum intentionalem dici possunt habere, quatenus in mente eas cognoscentis dicuntur existere, ibique subinde esse id, quod prout ibi existentes sunt. Dicimus tamen, hunc non esse statum earum quiditativum, quia totus iste modus intentionaliter essendi accidentalis illis, siue accessorius, non verò quiditativus est. Quo autem iure status quiditativus, status etiam obiectivus speciatim dicatur, *inferius proposit. 5.* videbimus.

Quinto. Petrus prout est obiectivè in mente illum concipientis, siue prout est ibi existens intentionaliter, non est essentialiter, & necessariò homo; sed accidentaliter tantùm, aut etiam contingenter; quemadmodum, & prout existens realiter in rerum natura. Quoniam hoc ipso, quod existentia, tum intentionalis in mente concipientis, tum realis in rerum natura conveniunt Petro accidentaliter, aut etiam contingenter; quicquid ei quoquo modo convenit prout existenti aut intentionaliter, aut realiter, non potest non convenire illi accidentaliter pariter, ut constat, aut etiam contingenter. Sed Petro prout in statu quiditativo non convenit esse hominem accidentaliter, aut contingenter, sed prorsus essentialiter, & necessariò, ut est notissimum. Igitur status quiditativus Petri non est, quem habet prout cognitus in mente illum concipientis, proindeque nec cognitione eius potest constitui; sed, quem in se, prout in se habet, in quantum est id, quod de suo ante sui cognitionem est.

Sextò. Si status quiditativus Petri esset, quem habet prout cognitus in mente cognoscentis, cognitioneque proinde constitueretur; de Petro prout in statu quiditativo verificarentur propositiones accidentales, & contingentes, ut *Petrus est albus: Petrus loquitur*, quia hoc ipso, quod quis concipiat Petrum aut album, aut loquentem, verum est accidentaliter, aut etiam contingenter de Petro, prout sic concepto, esse album, aut loqui. Hoc tamen planè absurdum est: quia de Petro prout in statu quiditativo solæ propositiones quiditativæ, & necessariae verificari possunt, ut constat ex dictis *suprà n. 6.*

Iam secunda pars propositionis, de quovis statu conditionato pariter comprobatur. Primò: quia

status conditionatus rerum ille est, ratione cuius veritates obiectivæ conditionatæ conveniunt illis: huiusmodi autem veritates ex parte ipsarum rerum se habent, quin ipsas intrent cognitiones, sicut & cæteræ omnes veritates de rebus ipsis enunciabiles, & iudicabiles.

70 Secundò: quia veritas obiecti conditionati, non potest ei aduenire extrinsecè ab aliqua sui cognitione, neque totaliter, neque partialiter, ut satis probant, quæ dicta sunt *propositio*. 1. & 2. Tum cognitio non est pars intrinsecæ obiecti conditionati per eam cogniti, prout paulò ante dicebamus de cognitione obiecti quiditativum; cum tantum sit veluti forma extrinsecæ denominans illud cognitum; quemadmodum voces significantes obiecta ista non intrant ipsa obiecta; sed extrinsecè denominant illa significata.

71 Tertiò. Futurum conditionatum non constituitur per iudicium, quo iudicatur tale, ut satis constat ex superioribus; sed neque apprehensio simplex constituitur hypotheseum, siue supponens conditionem, sub qua illud iudicatur futurum ad eius intrinsecam constitutionem pertinet, prout fert sententia, quam refutamus modò. Ergo. Probo minorem. Quia futurum conditionatum neque est futurum, neque verum conditionatè sub conditione prout apprehensum, siue prout positum in hypothese per ipsam apprehensionem, sed prout ex parte rerum se habente, qua ratione talis futuri conditio est. Igitur talis apprehensio ne ex parte quidem conditionis intrat obiectum conditionatum; tamen ex parte intellectus sit requisita, ut sub conditione per illam apprehensa, & supposita ab intellectu ipso iudicetur futurum. Itaque cum iudicatur intellectus: *Si Iudas haberet auxilium A converteretur*. Quod iudicat est futuram conversionem Iudæ sub conditione, quod re ipsa ipsi daretur, existeretque auxilium A non sub conditione, quòd tale auxilium per sui apprehensionem supponatur existens, & datum; Hoc enim esset iudicare futuram conversionem Iudæ, non sub conditione auxilij A; sed sub conditione apprehensionis eius, seu (quod idem est) non sub conditione existentiae physice, sed sub conditione existentiae intentionalis auxilij A, quæ sunt diversæ conditiones. Igitur ad prædictum obiectum nullatenus spectat intrinsecè apprehensio faciens hypotheseum, supponensque, ut conditionem, sub qua futura iudicatur conversio Iudæ, physicam existentiam auxilij A; sed tantum ipsa existentia auxilij A, per modum conditionis, & ipsa realis futuritio conversionis Iudæ per modum conditionati, prout amplius *infra* declarabimus; tamen ex parte intellectus ad iudicandum conditionatum, necessarium omnino sit apprehendere conditionem per apprehensionem, quæ luapte naturæ ex peculiari modo tendendi suppositivæ eius sit, siue factiva hypothese.

72 Quartò. Nulla harum vocum: *Si Iudas haberet auxilium A converteretur*, pertinet intrinsecè ad obiectum significatum per illas, tamen per unamquamque aliquid constituitur intrinsecè tale obiectum significatum, ut est notissimum. Igitur tantumdem dicendum est de cognitionibus iis vocibus in intellectu correspondentibus.

73 Quintò. Qui iudicat, fore, ut Iudas converteretur, si haberet auxilium A, nullatenus cognoscit reflexè apprehensionem, per quam facit hypotheseum, ut experientia constat; sed tantum conversionem ipsam, ut subest conditionatè ipsi auxilio. Igitur talis apprehensio non se habet ex parte obiecti, licet

ex parte intellectus ad tale iudicium requiratur.

74 Sextò. Non idè est verum obiectivè, fore conversionem Iudæ, si haberet auxilium A: quia ponitur ab aliquo intellectu in hypothese, supponitur re tale auxilium existens; sed quia in casu realis existentiae talis auxilij, verè se Iudas determinaret ad talem conversionem. Igitur apprehensio ponens in hypothese, supponensve, tale auxilium existens, ad veritatem obiectivam talis obiecti non spectat intrinsecè; sed aliunde tota illa integrè constat, tum per dictam apprehensionem, tum per iudicium, cui ea annectitur, cognoscenda. Ex quibus omnibus apparet, neque statum quiditativum absolutum, neque ullum conditionatum rerum per ullam apprehensionem aut divinam, aut creatam constitui intrinsecè. ut propositio nostra fert; & consequenter, neque veritates obiectivas ad tales status pertinentes.

Propositio 4.

75 Status quiditativus absolutus rerum ab omni eandem statu conditionato diversus est, tamen aliquem eorum ferat secum annexum.

Hæc propositio contra tertiam sententiam est relata *n. 9.* Probat autem quoad primam eius partem. Primò: quia passim iudicamus, atque enunciamus verè de rebus, iudiciis, atque enunciationibus absolutis, quæ independenter ab omni earum existentia tam conditionatâ, quàm absolutâ, huiusque penitus immemores eis deprehendimus convenire quiditativè; & necessario, ut cum dicimus: *Homo est animal rationale: Homo est risibilis: Actio connectitur cum suo termino: Triangulus habet tres angulos aequales duobus rectis*; & cætera huiusmodi. Igitur res statum quiditativum absolutum diversum ab omni conditionato habent, ratione cuius dictæ veritates absolutæ conveniunt illis.

76 Secundò: quia nemo hæcenus dixit, omnes propositiones veras de materiâ necessariâ, quales prædictæ sunt, & similes, conditionatas esse. Pleraque enim sunt absolutæ, ut experientia monstrat: Igitur veritates obiectivæ necessariæ (independentesque subinde ab existentia in rebus creatis) huiusmodi propositionibus correspondentes etiam sunt absolutæ, absolutæque conveniunt rebus, quibus per tales propositiones attribuntur. Omnis quippe propositio pænes veritatem obiectivam conditionatam, vel absolutam, quam enunciat, habet esse conditionatam, vel absolutam. Igitur res statum quiditativum absolutum ab omni conditionato diversum habent, in quo prædictæ veritates illis dicuntur convenire, quique re ipsa nihil est aliud, quàm veritates ipsæ.

77 Tertiò. Scientiæ humanæ maiori ex parte agunt de rebus prout in statu quiditativo. Contemplantur enim rerum essentias, & proprietates secundum se cum præcisione ab existentia; & tamen ferè semper procedunt per propositiones absolutas, per demonstrationesque, & discursus ex absolutis propositionibus coalescentes, ut cernere est in Metaphysicâ, Geometriâ, Arithmeticâ, Mechanicâ, Logicâ, & similibus. Principia etiâ harum scientiarum veritates absolutæ sunt ut implurimum. Properterea nemo hucusque putavit nullam veritatem absolutam sciri per huiusmodi scientias; sed omnes, quæ per eas sciuntur conditionatas esse. Igitur datur status quiditativus, & absolutus rerum ab omni conditionato diversus, ad quem omnes hæc veritates, quæ obiecta sunt talium scientiarum pertinent.

78 Quartò denique à priori. Quia vnaquæque res secundum se considerata cum præcissione ab existentia de suo habet, siue ex conceptu suo obiectiuo esse absolute talem, vel talem, prout explicabimus *proposit. 5.* Hoc autem ipsum est, esse eam talem, vel talem, prout in statu quiditativio absoluto; vt constat ex dictis, & amplius ex dicendis constabit.

79 Quod autem status quiditativus aliquem statum conditionatum, nempe existentialem necessarium ferat secum annexum, quæ est altera pars propositionis, est clarum: quia hoc ipso, quod vnaquæque res de suo, siue ex conceptu suo sit absolute talis, vel talis, nequit non esse etiam talis, vel talis in statu existentiali ex hypothesi, quòd existat: itaque eo ipso, quòd hæc propositio absoluta *Petrus est homo*, in sensu quiditativio, & necessario vera est, non non potest non esse etiam vera hæc conditionalis: *si extiterit Petrus, existet homo*; siue: *si extiterit Petrus existentialiter erit homo*, & in cæteris pariter.

Propositio 5.

80 Omnis status quiditativus rerum in veritatibus obiectivis quiditativis ipsarum rerum ab eisdem rebus indistinctis consistit. Similiterque omnis status existentialis in veritatibus obiectivis existentialibus. Nullusque proinde horum statuum à rebus, quibus illi conveniunt, entitativè distinctus est. Cum quo nihilominus stat inter se eos diversos esse, sicut & veritates obiectivæ, in quibus illi consistunt diversæ sunt.

Hæc propositio, suppositis præcedentibus non tam indiget probatione, quam explicatione. Est autem quoad priorem partem expressa in Doctoribus citatis *suprà n. 10.* pro quarta sententia. Quoad posteriorem etiam existimo esse de mente omnium, præterquam Recentiorum, quos hætenus refutavimus: tamen si eam non expresserint: quia rem hanc potius supposuerunt, quam exposuerunt.

81 Incipiendo ergo ab statu quiditativio absoluto, dicimus, res omnes secundum se consideratas independentes ab eo, quòd existant, vel secus habere de suo, siue, vt aiunt, ex conceptu suo obiectiuo veritates quasdam obiectivas ad suam essentiam spectantes, quæ ob id quiditativæ dicuntur, & ab intellectu, tum increato, tum creato verè iudicabiles sunt, & scibiles. Nec enim de rebus sola existentia est iudicabilis iudicio absoluto; sed etiam essentia, & quidquid ad essentiam pertinet. Iudicium autem absolutum de essentia, aut de pertinente necessario ad essentiam, qualis est passio propria, aut communis, necesse est, quòd præscindat ab existentia; alioquin non quid necessarium; sed quid contingens iudicabit de re creata, cui contingens est existentia, & consequenter quidquid ei advenit cum ipsa existentia. Itaque, qui dicit, *Petrus est homo*, aut: *Petrus est risibilis*, accepto verbo *est* substantivè, quo pacto ab existentia præscindit, ob idque à tempore etiam absolvi dicitur; absolute affirmat, Petrum in se, & de suo, ex suæ conceptu obiectivo hominem, aut risibilem esse, quòd verum est, quantumvis Petrus existat. Igitur status rerum quiditativus, & absolutus ab earum existentia independens in huiusmodi veritatibus obiectivis quiditativis, & absolutis, cum ipsique rebus identificatis consistit, vt diximus.

82 Dicuntur autem istæ quiditativæ veritates, & re vera sunt necessariae, non à necessitate aliqua abso-

lutè existente, qualis sola est necessitas Dei; in quo decepti sunt Recentiores *suprà* reiecti; sed à necessitate, quam ipsæ res de suo habent essendi id, quòd sunt quiditativæ, quatenus impossibile est, vt tales de suo non sint: quæ proinde necessitas vnum est ex prædictis intrinsecis, atque quiditativis rerum conveniens ipsis prout in statu quiditativio, atque ita ab existentia præscindens, sicut & cætera. Necessitates quippe rerum multæ, & diversæ sunt, vt *infra disp. 11.* explicabimus. Alia est necessitas in existendo, qualem Deus habet: alia est necessitas in causando, quæ convenit causis necessariis; alia est necessitas in essendo, quòd vnumquodque de suo est, quæ convenit omnibus rebus independentes ab eo, quòd existant, vel secus. Tum alia est necessitas absoluta, alia ex suppositione, &c. de quo *ibi* multa.

Dicuntur etiam eiusmodi veritates incorruptibiles: quia, rebus corruptis, ipsæ persistunt verè de rebus ipsis iudicabiles, & scibiles, non persistentia existentiali quæ tota, rebus deficientibus, perit; sed persistentia essentiali, siue quiditativa, qualem habere censetur rerum essentia, quatenus indefectibiliter sunt verè iudicabiles, & scibiles secundum se, siue existant res, siue secus.

Dicuntur eadem veritates æternæ, non quia re vera corresponsdeant tempori æterno, seu infinito, aut in ipso verè, & propriè durent. Quod enim non existit, durare in tempore, aut tempori correspondere propriè, & in rigore non potest; sed quia in quacunque, siue ex quacunque parte totius temporis infiniti, atque adeo ab æterno, & in æternum verè iudicabiles sunt. Aut etiam, quia nos, qui cuncta tempore mensuramus, eas concipimus quodam modo correspondentes omni tempori æterno ob eam indefectibilitatem, quam habent in suo esse quiditativio, & scibili. Quo pacto intelligendi sunt Albertin. & alij Doctores relati *n. 10.* cum dicunt, essentias rerum creaturarum ab æterno esse non actualitate existentia, sed actualitate essentia; id est, non existendo, sed essendo id, quòd de suo sunt, sumpto videlicet verbo *esse* non existentialiter, sed essentialiter, non prout significat actum existendi, quo pacto est verbum adiectivum; sed prout significat actum essendi id, quòd vnumquodque de suo est, quo pacto est verbum substantivum vocatur, prout sæpe *disp. 9.* dictum, atque explicatum est.

Dicuntur denique veritates prædictæ convenire rebus ex suo conceptu obiectivo, non, quòd eis reduplicativè, vt obiectis illæ conveniant, nec quòd non sint veritates reales realitate essentia, seu quiditativis independentes à conceptione eas intelligentium, vt putabant Recentiores reiecti *prop. 3.* sed, quòd conceptui illi obiectivo rerum, qui intelligenti proponitur sumpto specificativè verè conveniunt, præscindendo ab eo, quòd ille realiter sit existens, vel secus.

Etenim præterquam quòd, omnis status rerum scibilium obiectivus generaliter dici potest, quatenus omnis res dum scitur, siue cognoscitur quoquo modo, obiectivè dicitur esse in mente cognoscentis, tanquam in quodam statu, prout *suprà* iam adnotavimus *numer. 66.* Quemadmodum omnis etiam veritas, ex parte ipsarum rerum se habens, generatim obiectiva appellatur: status tamen quiditativus speciali quadam ratione communiter dici solet, insuper status obiectivus. Non quidem, quia non sit vlllo modo status realis; sed quia realis non est realitate

realitate existentia; sed tantum realitate essentia. Quocirca non habens existentiam realem, a qua præcendit, solum existentiam obiectivam, intentionalemve in mente illum concipientis censetur habere. Cum tamen aliunde in se, & de suo, independentemque à sui conceptione essentiam, seu quiditatem realem, & veram habeat, statimque proinde realis realitate essentia dicendus sit, ut ex iam dictis satis constat. Re tamen bene intellecta, nos quoque, ut cum plerisque loquamur, non semel statum quiditativum, statum etiam obiectivum indiscriminatim vocabimus.

87 Iam verò de statu existentiā absoluto, quem res actualiter, & absolute existentes habere dicuntur, utpote ex terminis notissimo, nihil est, quod addamus modo ad ea, quæ de ipso diximus num. 3. superest tamen explicandum id, quod in præsentī materia videtur difficillimum; quodque proinde Recentiores *supra* reiecerunt, & alios difficultate suā in vias prorsus inuias adegit. Quomodo scilicet status rerum quiditativus, & status existentiā absolutus differant inter se. Ratio difficultatis est, quia ex vna parte, status isti diuersi, imò, & separabiles poni debent; ex alia verò essentia, & existentia rerum, in quibus nos ponimus illos, re ipsa vnum, & idem sunt, ut supra ex sententia communi contra Thomistam disputat. 9. quæst. 6. statutum est. (Eademque difficultas est in exhibendo discrimine inter statum existentialem absolutum, & quemlibet conditionatum, de quo postmodum.)

88 Dico. Licet essentia, & existentia rerum re verā sint vnum, & idem entitatiue, verificatiue tamen, quo pacto statum quiditativum, atque existentialem constituunt,atenus inter se differre imò, & separabiles esse quatenus de rebus non existentibus verificabilis est essentia, & quidquid essentia necessariò fert secum annexum, de quibus tamen existentia, verificabilis non est; atque ita essentia cum suis passionibus in ratione veritatis obiectivæ independens, & separabilis ab existentia est, non quòd existentia, & essentia tanquam duo extrema distincta ab invicem separabiles sint: iam enim diximus non esse duo, sed vnum, & idem re ipsa; sed quod tota integra res quadamtenus à se ipsa separabilis est, quatenus potest non existere, siue non esse existentialem, essendo nihilominus in se, & de suo id, quod essentialiter est; quod est deficere eam totam existentialem, non deficiendo essentialiter; atque ita separari totam eandem, prout in statu essentia à se ipsa, prout in statu existentia. Ex quo potest, quomodo huiusmodi status in ratione talium diuersi, & separabiles sint, tametsi entitatiue, & quasi fundamentaliter, seu materialiter re ipsa vnum quid sint, & idem.

89 Opponi tamen potest primò. Veritas obiectiva rei, quā ratione eam in præsentī usurpamus, iuxta suppositionem factam num. 11. idem cum re est in sententia nostra, cum qua & inter se etiam sunt idem essentia, & existentia. Ergo (quidquid sit de modo concipiendi nostro, & distinctionibus rationis) re ipsa non magis potest veritas essentia, in qua stat status quiditativus esse independens, & separabilis ab existentia, siue à veritate essentia, in qua stat status existentiā, quam potest idem à se ipso independens, & inseparabile esse. Concedo totum. Iam enim dixi separabilitatem huiusmodi veritatum, & statum non esse talem, qualem habere solent extrema distincta realiter, sed talem, qualem vnum, & idem habet comparatione sui, quatenus potest non existere, essendo nihilominus,

quod de suo est. Quia tamen hoc melius percipitur à nobis applicatum ad extrema per nostram rationem distincta, idcirco dicimus, veritatem essentia, siue statum quiditativum à veritate existentia, siue ab statu existentiā, quæ extrema distincta sunt per rationem nostram independentem, atque inseparabilem esse.

Sed rursus potest sic opponi. Essentia est idem cum existentia. Ergo de Petro purè possibili, de quo negatur verè existentia, non potest non affirmari essentia: aliàs idem prædicatum de eodem subiecto, verè simul affirmaretur, & negaretur, atque ita duæ propositiones, duoque extrema contradictoria simul vera essent, quod repugnat. Distinguo antecedens: essentia Petri purè possibilis est idem cum eius existentia identitate quiditativa, concedo; identitate existentiā, nego, & nego consequentiam cum probatione. Nam identitas solum quiditativa non sufficit, ut affirmatio essentia, & negatio existentia, quo sensu de Petro purè possibili verificantur, contradictoriè opponantur. Est dicere: essentia Petri purè possibilis, & eius existentia etiam purè possibilis solum sunt idem de suo, siue in statu quiditativo; non item existentialem, siue in statu existentiā, quandoquidem neutra eorum existit, atque ita quavis sufficiat talis identitas, ut nequeat sine contradictione affirmari de Petro essentia, & simul negari existentia, ambæ in sensu quiditativo; non tamen sufficit, ut nequeant sine contradictione affirmari de Petro essentia, & simul negari existentia; prima in sensu quiditativo, & secunda in sensu existentiāli ad hoc enim opus erat, quòd essentia, & existentia non solum quiditativè; sed etiam existentialem essent idem, hoc est, quòd ambæ cum sua identitate existerent. Vnde vniuersaliter patet, ad oppositionem contradictoriam satis non esse, quòd affirmatio, & negatio eiusdem de eodem fiant intra diuersos status; sed prorsus esse necessarium, quòd fiant intra eundem; atque idem. has propositiones, *Petrus est homo: Petrus non existit* contradictoriè non opponi, tametsi, quod altera affirmat idem de suo sit cum eo, quod altera negat de eodem: quia altera ad statum quiditativum pertinet; altera verò ad existentialem. Quocirca nec istæ opponuntur contradictoriè: *Si Petrus extiterit in instanti A loquatur, Petrus non loquatur in instanti A*; etsi sint affirmatio, & negatio eiusdem loquutionis de eodem Petro: quia prima ad statum conditionatum; secunda ad absolutum pertinet.

Denique opponi potest. Status quiditativus, & status existentiālis sunt idem re ipsa. Ergo non possunt re ipsa esse inter se diuersi, seu differentes, quia idem à se ipso re ipsa diuersum, & differens esse nequit. Distinguo antecedens; Sunt idem re ipsa quiditativè tantum, concedo; quiditativè simul, & existentialem nego, & nego consequentiam cum probatione. Vnum enim, & idem secum quiditativè, ut potest esse re ipsa separabile quod ad esse quiditativum à se ipso quoad esse existentialem, iuxta iam dicta. Ita pariter potest esse re ipsa diuersum quoad esse quiditativum, à se ipso quoad esse existentialem; & hoc solum modo sunt diuersi status quiditativus, & existentiālis. Quo satis explanata videtur eorum quiditas, & diuersitas.

Hæc tamen solum dicta sunt de statu quiditativo, & existentiāli rerum distinctarum à Deo. Status enim quiditativus Dei; etsi sit idem suo modo ab existentia diuersus, quatenus Deus etiam est quiditativè iudicabilis, scibilisque cum præcisione ab existentia, ab eo tamen nullatenus est separabilis:

quia Deus cum sua existentia essentialiter connexus est; cum sit ens per essentiam impotens non existere, omninoque necessarius in existendo.

- 93 Venio iam ad explicandos status conditionatos. De quibus omnibus dico vniuersè, eos in veritatibus conditionatis consistere, quæ verè, & realiter conueniunt rebus independentè, aut etiam separabiliter ab earum statibus absolutis, realiterque identificantur cum rebus ipsis, saltem quando sunt positivæ. Dico saltem quando sunt positivæ, quia veritates conditionatæ negatiuæ existentiales, sicut & absolutæ neque cum re negatâ, neque cum alio quopiam sunt idem, constat ex doctrinâ *suprà disp. 9. quæst. 3.* iuxta quam de varietatibus negatiuis quiditatiuis tam conditionatis, quàm absolutis, aliter quàm de veritatibus negatiuis existentialibus philosophandum est, vt *infra* explicabimus. Hactenus enim de veritatibus tantum positivis cum rebus identificatis loquuti sumus, atque etiam in præsentî loquimur. Porro dari in rebus huiusmodi veritates conditionatas independentè ab eo, quòd illæ statum absolutum fortiantur, aut secus, indubitatum prorsus est. Nos enim passim illas cum tali independentia iudicamus, & scimus: pariterque iudicari à Deo, & sciri, dogma est catholicum, vt videbimus in *Tract. de scientia Dei*. Quod autem illæ à rebus, quibus conueniunt realiter distinctæ non sint, ex omnibus dictis circa præcedentes propositiones satis est notum. Itaque status conditionatus existentialis contingens nihilo differt à veritatibus obiectiuis huius, similiumque obiectoarum: *Si Iudas haberet auxilium A. conuerteretur.* Status autem conditionatus existentialis necessarius, idem est cum veritatibus obiectiuis, obiecti huius, & similium: *Si Petrus existeret, sine contradictione existeret; aut existentia esset homo &c.* Denique status conditionatus quiditatiuis in hac, & similium veritatum positus est: *Si quid est homo, est animal rationale; aut est risibile &c.* Tum veritas illius obiecti. *Si Iudas haberet auxilium A. conuerteretur*, nihil omnino inuoluit distinctum realiter à conditionatò, & conditione, nempe à conuersione Iudæ, & auxilio A. Tantumdemque de cæteris dictum esto. Quæ autem ratione inter se differant isti tres status conditionati; ex terminis, quibus nuncupantur per se notum est.

- 94 Solum aduerto, necessitatem, quam habent duo posteriores, non esse necessitatem absolutam; sed conditionatam, siue ex suppositione: nam omnis veritas obiectiua necessaria necessitatem habet proportionatam suo modo essendi, veritas absoluta, & necessaria existentialis, qualis Deo conuenit, necessitatem habet absolutam in existendo. Veritas quiditatiua, & absoluta vniuscuiusque necessitatem absolutam in essendo, quod vnumquodque de suo est, vt *suprà* iam diximus. Sic veritas quiditatiua conditionata necessitatem habet in essendo etiam conditionatam; & veritas existentialis conditionata necessitatem in existendo conditionatam, quæ tantum est necessitas ex suppositione conditionis. Quo etiam pacto est intelligenda contingentia primi dictorum statuum. Est quippe contingentia conditionata, siue ex suppositione conditionis. De quo plura à nobis in *sequentibus* dicenda sunt.

Diuerfitas autem, atque separabilitas vniuscuiusque status conditionati ab statu absoluto sibi correspondente eodem modo explicanda est, ac est explicata diuerfitas, & separabilitas status quiditatiui absoluti ab statu existentiali. Itaque separabilitas veritatis existentie conditionatæ conuersionis Iu-

dæ à veritate existentie absolutæ eiusdem, non est talis, qualem habere solent extrema distincta realiter, sed talis, qualem vnum, & idem habet comparatione sui, quatenus potest non existere absolute, existendo nihilominus conditionatè. In quo similiter stat huiusmodi veritatum diuerfitas, idemque subinde venit dicendum de separabilitate, & diuerfitate statuum in talibus veritatibus consistentium. Hinc fit, vt ubique vlla contradictione verè affirmetur de Iudæ conuersione conditionata, de quo eodem simul negatur verè conuersione absoluta ab ea indistincta: quia conuersione Iudæ conditionata, & absoluta tantum sunt idem identitate entitatiua, aut etiam conditionata, non item identitate absoluta: affirmatiuæque, & negatiuæ eiusdem de eodem ad diuersos status pertinent, non ad eundem, prout ad contradictionem requirebatur. Fit similiter optimè posse statum conditionatum, & statum absolutum esse diuersos, etsi realiter sint idem: quia tantum sunt idem identitate entitatiua, aut etiam, si placet, conditionata, non item identitate absoluta. Eiusmodi autem identitas non obstat, quominus idem quoad esse conditionatum, diuersum, imò & separabile à se ipso sit quoad esse absolutum.

Oportet tamen adnotare, licet status conditionatus consistat potissimè in veritate conditionatâ dicente directè rem conditionatam, & connotante indirectè, siue in obliquo conditionem; rigorosè tamen loquendo ex duplici statu illum constari dicendum esse; nempe ex statu rei conditionatæ, & ex statu conditionis, quæ partes sunt integri obiecti conditionati. Status rei conditionatæ aliud non est ab *esse* obiectiuo verè iudicabili, & scibili, quod ipsa res verè in se habet non absolute, sed ex hypothese conditionis, atque aded connotando illam, quod ipsum est veritas obiectiua conditionata. Et hoc quidem *esse* obiectiuum aliquando est existentiale idque, vel necessarium, vel contingens; aliquando tantum quiditatiuum, iuxta naturam obiecti conditionati. Status autem conditionis sumptæ præcisè in vi conditionis in quodam etiam *esse* obiectiuo ab ipsâ indistincto consistit, non quidem iudicabili, & scibili, proindeque neque obiectiuè vero, sed supponibili, siue ponibili in hypothese si per simplicem apprehensionem hypothese constitutum. Quod etiam aliquando existentiale, & aliquando quiditatiuum tantum est, iuxta naturam obiecti conditionati. Voco autem illud *esse*, tametsi præcisè, vt est conditio, non sit quid verum: tum quia loquendo sine ea præcisione de suo est verum *esse* quiditatiuè, tum maxime: quia vt est conditio præcisè, hoc ipso, quod est conceptibile, non est merum nihil, sumpto mero nihilo pro eo quod ne conceptibile quidem est. Hoc de statu conditionis sumptæ præcisè in vi conditionis; si enim sumatur, vt quid conditionatum, quale etiam est semper, eius status erit conditionatus, & verus, qualis est cuiusvis alterius rei verè conditionatæ. Porro esse semper conditionem conditionatè veram sub hypothese si suimet, est clarum: quia ex hypothese, quòd Petrus existat e.g. non potest non esse conditionatè verum, ipsum existere; & in cæteris pariter. De his tamen plura in sequentibus sunt dicenda, quibus dicta hic magis patebunt.

Hactenus de statibus conditionatis rerum distinctarum à Deo. Dari tamen etiam status conditionatos in Deo diuersos ab absoluto existentiali, eosque tum quiditatiuos, tum existentiales, tum adæquatè, tum inadæquatè identificados cum ipso, mihi est verissimum; quidquid refragentur aliqui Recen

Disp. X. De variis statibus rerum. Quæst. I. 237

Recentiores. Itaque omnes istæ propositiones, & similes conditionatæ veræ sunt, & per scientiam conditionatam à Deo cognoscibiles, vt latius probandum nobis est in *Tract. de scientiâ*: *Si Deus est ens à se, est æternus*: *Si Deus est ens necessarium, Deus existit*: *Si Deus existit, existentialiter est omnipotens*: *Si Deus est omnipotens, Mundus existit*: *Si Mundus existit, Deus existit, aut est omnipotens* &c. *Si Deus est unus, & unus, homo est animal rationale* &c. De quibus plura loco citato.

98 Restat nunc vt argumenta diluamus, quæ contra doctrinam statutam in omnibus propositionibus opponuntur, aut etiâ, quæ præterea possunt opponi.

Diluuntur argumenta contraria.

99 Incipio ab illis, quibus Recentiores impugnati *proposit. 1. & 2.* impulsus sunt ad asserendum, omnem statum necessarium rerum, omnemque subinde veritatem necessariam earum realiter esse idem cum entitate Dei. In quod eo sunt impetu propensi, vt clarè illud sibi videantur probare:

100 Primò sic. Hic status conueniens e. g. Petro purè possibili, *Si Petrus existeret sine contradictione existeret* (in quo ipsi possibilitatem Petri censent consistere) necessarius est: ergo sempiternus, & semper existens: sed entitas Petri, neque est necessaria, sed contingens; nec sempiterna, & semper existens, sed nunquam existens, vt supponitur. Igitur talis status, siue possibilitas Petri, nec potest esse idem cum Petro, nec potest non esse idem cum Deo; vt pote qui solus est ens necessarium, & sempiternum, & semper existens. Egregia claritas probationis! Retorqueo clariùs imprimis argumentum in illos. Ipsi enim concedunt, vt vidimus tum *n. 7.* tum circa *proposit. 1.* neque negare possunt, obiectum illud: *Si Petrus existeret, sine contradictione existeret* sen, quod in idem recidit, hoc: *Petrus est possibilis* includere entitatem Petri vt subiectum extrinsecè denominatum possibile à possibilitate identificat cum Deo; alioquin Deus tale obiectum cognoscens, nihil præter se ipsum cognosceret. Quod est absurdum. Ex quo sic arguo similiter. Tale obiectum est necessarium: ergo sempiternum, & semper existens, vt ipsi inferunt. Ergo nequit includere entitatem Petri contingentem, & nunquam existentem, contra suppositionem concessam, cum sit euident, totum necessarium, & semper existens non posse componi ex aliquâ parte contingente, & nunquam existente. Videant nunc claritatem sui argumenti.

101 Ad illud ergo ex *suprà* dictis respondeo pro omnibus. Necessarium quidem esse prædictum obiectum, non tamen necessitate existentiali, & absolutâ, qualem Deus habet; sed vel necessitate conditionatâ existentiali, si obiectum capiatur priori modo, vel necessitate absolutâ quiditativâ, si posteriori modo capiatur: quæ cessat totum argumentum: quia ex neutrà talium necessitatum sequitur, tale obiectum esse semper existens; imò neque esse sempiternum strictè loquendo, iuxta dicta *n. 84.* Neutrâque obstat; quominus obiectum ipsum identificetur cum Petro: quia ens contingens quoad existentiam absolutam bene potest esse necessarium, tum quoad existentiam conditionatam, tum quoad essentiam, vt ex dictis in *superioribus* satis est notum.

102 Secundum argumentum, cui valdè fidunt, huiusmodi est. Contradictorium supradicti status, seu obiecti necessarii conuenientis Petro purè possibili, quod eo ipso est quid impossibile, absolute de-

est, seu non existit, defuitque semper, & ab æterno, sicuti cætera impossibilia, vt constat. Sed quâ ratione, & quo tempore vnum contradictorium deest, existit alterum, vt etiam constat. Ergo ipse status, ipsumve obiectum necessarium absolute existit, & existit ab æterno. Ergo nec potest illud identificari cum Petro nunquam existente, nec potest non identificari cum Deo, qui solus existit, & existit ab æterno. Hoc est pulchrum sophisma, cuius fallacia proditur primò: quia infert dictum obiectum necessarium, scilicet *Petrus est possibilis*, cum solo Deo identificari, vt potè vnicè existente ab æterno; & consequenter non inuoluere in suo conceptu entitatem Petri, quod est contra ipsos arguentes, & absurdum: fieret enim inde, Deum, cognoscendo tale obiectum, nihil cognoscere præter se ipsum, vt nuper dicebamus. Secundò: quia si quid probat utique, hoc complexum, *Petrus est possibilis* integrè cum entitate Petri in se inclusâ existere ab æterno, quod est absurdum. Siquidem contradictorium adæquatum cuiusvis complexi (nisi sit complexum ex duplici extremo contradictorio) per totum ipsum debet excludi, cum nulla pars eius sit exclusio formalis carentiæ aliarum, sed vnaquæque suæ solius. Quod maxime locum habet in complexo nostro, quod iuxta Aduersariorum doctrinam indiuisum tantum est verum, proindeque indiuisum tantum opponitur suo contradictorio. Tertio: quia supponit extrema pertinentia ad diuersos status contradictorie opponi, atque ad eò vicissim se se excludere, quod est falsum, vt constat ex dictis *n. 90.* Hoc namque obiectum: *Petrus est possibilis* solum excludit suum contradictorium ab statu quiditativò, aut conditionato, intra quem contradictorie opponuntur; non item ab statu existentiali absoluto, à quo subinde illud per aliud quid venit excludendum.

Hinc ad sophisma factum respondeo facile: contradictorium illius obiecti: *Petrus est possibilis*, hoc esse: *Petrus non est possibilis*, quod æquualet huic chymære: *Petrus non est Petrus*, cui chymæra rursus æquualet coniunctum impossibile ex Petro, & suâ carentiâ, quod coniunctum per alterutram partem sui excluditur ab statu existentiali absoluto, nec aliter potest; nempe per carentiam Petri, quando Petrus non existit, vt in calu nostro; & per Petrum quando Petrus existit, & necessario, semperque, & ab æterno excluditur, vt debet: siquidem necessarium est, aut Petrum, aut carentiam eius existere in omni tempore, & ab æterno. Non quidem necessitate existentiali absolutâ alicuius determinati, sed necessitate conditionatâ (à quâ non differt disunctiua alterutris ex extremis contradictionis; vt apparebit ex dicendis) quâ necesse est Petrum existere si deficit carentia eius, & existere carentiam eius si deficit Petrus. Ex quo patet, dictum contradictorium ab statu existentiali absoluto nequaquam excludi per illam veritatè: *Petrus est possibilis*, vt potè, cui tantum contradicit intra statum quiditativum, aut conditionatum: vnde absoluta, & sempiterna exclusio existentie eius non arguit, dictam veritatè esse aliquid absolute, & semper existens; & multò minus esse aliquid identificatum cum Deo, vt prætendebat argumentum. Quibus tota eius fallacia manet aperta.

Tertio arguunt. De Petro purè possibili verificatur absolute hæc enunciatio: *Si Petrus existeret, sine contradictione existeret*: ergo datur absolute verificatum eius. Hoc autem ipsum est existere absolute statum conditionatum tali enunciationi correspondentem. Distinguo antecedens. Verificatur absolute ex parte actus, concedo: absolute ex parte

parte obiecti nego; & nego consequentiam. Est dicere. Absolutè existit enuntiatio, quæ vera est, non à veritate absolutè obiecti; sed à conditionata: quia hæc, non illa est, quam enuntiat.

Quartò arguunt. *Fore ut Petrus existeret sine contradictione, si existeret*; est quoddam extremum, de quo verè affirmantur multa, quæ nequeunt affirmari verè de Petro. Ergo nequit illud realiter esse idem cum Petro. Consequentia est bona, ut satis est notum. Antecedens probant: quia de illo *Fore*, &c. verè affirmatur, non posse deficere, non posse incipere, & alia huiusmodi, quæ patet non posse verè affirmari de Petro, aut nunquam, aut contingenter existente. Hoc variè extendunt; sed totum quoad substantiam inculcatio quedam est primi argumenti sub diuersis terminis, & modis. Quo circa proinde, atque illud, in ipsos retorquetur imprimis. Quoniam affirmari de illo *Fore*, &c. quod non potest deficere, & quod non potest incipere, & alia huiusmodi, quin eadem affirmantur verè de Petro, aut nunquam, aut contingenter existente; æquè repugnat, siue ponatur Petrus cum illo *Fore*, &c. identificatus, uti nos præcedimus, siue ponatur in illo inclusus, uti ipsi consentiunt, ut patet. Quare & ipsi ad suum argumentum tenentur respondere.

Deinde ergo nos ad illud respondemus pro omnibus. De illo *Fore*, &c. eo solùm sensu affirmari verè, non posse deficere, nec incipere, quatenus non potest non esse semper obiectiue verum, hoc est verè iudicabile per iudicium, aut cuius parti temporis, aut omni tempori correspondens. Hoc autem ipsum verè similiter affirmatur de Petro, non quidem prout absolutè existente, quo pacto est quid contingens; sed prout existente sine contradictione, sub conditione, quod existat, quæ ratione est quid necessarium necessitate ex suppositione. Ut autem verè affirmetur de Petro existentia conditionata, negata simul de eodem verè existentia absoluta, non obstat identitas entitativa, atque etiam conditionata, quam inter se habent istæ existentia. Sicut neque obstat identitas entitativa, & quiditativa, quam habent inter se existentia, & essentia. Quominus de Petro purè possibili verè affirmetur essentia, negata simul etiam verè existentia, ut pluribus explicatum est *suprà num. 90. & seqq.*

Quintò arguunt. Illud *Fore*, &c. de quo nuper, habet absolutè aliquod prædicatum intrinsecum. Ergo est, quid absolutè existens; & consequenter distinctum à Petro absolutè non existente. Consequentia est bona. Antecedens probant: nam illud *Fore*, &c. est absolutè necessarium ad hanc necessariam veritatem: *Si Petrus existeret, sine contradictione existeret*. Alioquin sicut hæc veritas stat absolute existentia Petri, utpote sibi absolute non necessaria: ita statet absolute *Fore ut Petrus sine contradictione, existeret casu, quo existeret*. Quod est implicatio in terminis. Imò verò argumentum hoc, si non contradictionis, ipsorum tamen terminorum videtur implicatio, seu intrinsecus apta nata ad fallendum. Quid enim est aliud illud *Fore*, &c. à veritate, ad quam dicitur necessarium? Nihil profecto, ut ex ipsis terminis patet. Esse ergo illud necessarium ad eam veritatem idem omnino erit, ac veritatem ad se ipsam necessariam esse, quod est certissimum. Nam vnumquodque, quæ ratione, est ad se ipsum necessarium est, cum sine se ipso esse sit impossibile. Cæterum, quia veritas illa conditionata solum est, solum etiam conditionatè erit necessaria ad se ipsam. Malè ergo supponit arguens, illud *Fore*, &c. à tali veritate indistinctum, absolutè esse ne-

cessarium ad illam. Adde tamen connexionem, quam de suo habet conditio cum conditionato, ex quibus ea veritas constat, necessariam absolutè vocari posse, non quidem existentialiter, sed quiditativè: quemadmodum absolutè necessarium dicitur esse, quod Petrus purè possibilis de suo, seu quiditativè sit homo. Quo fit, ut veritas illa conditionata, & alia similes bifariam possint necessariæ appellari. Primò absolutè non à necessitate aliqua absolutè existente; sed à necessitate illis de suo, quiditativèque conveniente: (tame si hoc quodam modo sit transferre tales veritates ab statu conditionato ad quiditativum æquivalentem.) Secundò, conditionatè à necessitate etiam conditionata, quam habet essendi conditionatum ex hypothesi conditionis. Recognosce generalem doctrinam in *superioribus* traditam. Hucusque argumenta Recentiorum contra primam nostram propositionem.

Quibus ex eorumdem doctrina alibi data sextum adici potest ad probandum speciatim impossibilitatem impossibilium ab ipsis impossibilibus distinguere ipsa, reque ipsa, & necessariò existere, atque adeò idem esse cum Deo; ita enim arguitur. Deus inconiungibilis est cum omni chymera, & coniungibilis cum eius impossibilitate; siquidem cum hæc de facto coniungitur. Ergo impossibilitas omnis chymere imprimis ab omni chymera realiter distincta est: cum iis enim, quæ sunt realiter vnum, & idem non potest quidpiam esse simul coniungibile, realiter, ut ex se patet. Quod si impossibilitas omnis chymere realiter ab omni chymera impossibili distincta est; inde fit, impossibilitatem omnis chymere esse possibilem, tale enim est, quod distinguitur ab omni impossibili. At, quod non est contingens, sed necessarium, qualis est impossibilitas omnis chymere, ubi primum est possibile actualiter, & necessariò existit. Ergo impossibilitas omnis chymere actualiter, & necessariò existit. Igitur est idem cum Deo, qui solus actualiter, & necessariò existit. O quot fallacia!

Respondeo, Deum inconiungibilem esse cum omni chymera consideratà in statu absolute existentia: nulla namque chymera potest existere absolute, esse tamen coniungibilem, de factoque coniungi cum omni chymera consideratà in statu quiditativo, & conditionato, existentiali, ubi ea suum esse verè iudicabile habet; quo etiam pacto, & non aliter est Deus coniungibilis cum impossibilitate omnis chymere. Vnde patet imprimis, nihil obesse, quominus omnis chymera cum sua impossibilitate sit idem re ipsa, ut verè est. Deinde nego impossibilitatem omnis chymere esse possibilem possibilitate existentiali, quæ est potentia ad absolute existendum, etsi sit possibilis possibilitate essentiali, quæ est potentia ad essendum, quod de suo quiditativè est. Vnde præterea dico, necessitatem, quam habet impossibilitas chymere non esse necessitatem ad absolute existendum, quæ soli Deo competit; sed necessitatem ad essendum, quod de suo quiditativè est, aut etiam ad existendum cum contradictione sub conditione quod existeret. Ex quibus denique concluditur, impossibilitatem omnis chymere neque distinguere ab omni chymera, neque actualiter existere; neque identificari cum Deo, ut argumentum prætendebat.

Iam verò contra secundam propositionem nostram eisdem, aut similibus argumentis se putant Recentiores dicti probare obiectum hoc: *Si Iudas haberet auxilium A converteretur*, aliquid esse absolute existens, atque adeò non identificatum cum

conuersione Iudæ; sed cum scientia diuina. Primum autem argumentum, quod afferunt, secundum supra oppositum *num. 102.* recidit. Sicque formatur in præsentia. Illud existit absolute; quod nulla ratione impeditum est, quominus absolute existat. Sed ita se habet dictum obiectum; siquidem nihil ei contradictorie oppositum existit absolute. Ergo. Cæterum, argumentum hoc imprimis probat, existere absolute conuersionem Iudæ, utpote quæ, ut fatetur arguens, in dicto obiecto inclusa est tanquam subiectum veritatis eius. Quod tamen est falsum, ut supponitur. Deinde supponit, per dictum obiectum impediri ab statu absoluto integritatem eius contradictorium, atque adeo illud cum conuersione Iudæ in se inclusa absolute existere. Quod iterum est falsum. Præterea supponit extrema ad diuersos statum spectantia contradictorie opponi, & à se se inuicem impedibilia esse. Quod etiam est falsum, prout loco citato in simili dictum iam est. Respondet igitur, dictum obiectum per carentias absolutas conuersionis Iudæ, & auxiliij *A.* impeditum esse de facto, quominus absolute existat, atque adeo illud nullatenus esse aliquid absolute existens. Quoad veritatem verò conditionatam præcisè, ut talem nec esse impeditum ab statu absoluto, neque in eo ponibile; quia est veritas independens, atque præcendens ab absolutâ sui existentia, & non existentia; ut satis, superque in *superioribus* expositum est. Ab statu verò conditionato, à quo impediri posset huiusmodi veritas per suam conditionatum contradictorium, de facto non est impedita, ut supponimus, supponendo verum esse dictum obiectum.

111 Secundo obiiciunt. De quouis absolute non existente simpliciter, & sine addito verificatur, *non esse re ipsa*. At non ita id ipsum verificatur de obiecto huius scientiæ diuinæ: *Si Iudas haberet auxiliij A, conuerteretur*. Igitur tale obiectum absolute existit. Leuis obiectio. Distinguo maiorem. Quando tantum agitur de *esse*, aut *non esse* absoluto entis propositi; transeat maior: quando agitur insuper de *esse*, aut *non esse* conditionato, nego maiorem: & concessa minore; nego consequentiam. Ex quo patet, cur de obiecto dictæ scientiæ diuinæ non possit impræsentiarum simpliciter, & sine limitatione negari, *non esse re ipsa*, tamen illud nullum *esse* absolutum habere, (quidquid sit de aliis casibus) ceneretur enim ea absoluta loquutione negari insuper *esse* conditionatum, quod verè habet; & supposita tali scientia, negari non potest.

112 Tertiò obiiciunt. Quidquid est reale, & non merè fictum potest absolute existere. At hoc complexum coalescens ex his extremis simul sumptis: *Non conuerteretur absolute Iudas cum auxilio A. Conuertereturque cum illo, si illud haberet*: non est quid impossibile, conflictumque; quippe totum id verum est. Ergo complexum coalescens ex his extremis simul sumptis potest absolute existere. Existat ergo absolute, & arguitur sic. Non potest existere absolute totum, quin existant absolute partes, quas includit. Prædictum totum existit absolute. Ergo, & partes, quas includit: una ipsarum est status conditionatus conuersionis Iudæ sub auxilio *A.* Ergo existit absolute dictus status, & non existit absolute conuersio Iudæ. Quomodo ergo sunt idem ita illi. Non animaduertentes, se per hoc argumentum planè probare, si quid probant, existere simul absolute duo contradictoria, nimirum conuersionem Iudæ, & negationem eius. Supponunt enim, iuxta priorem partem complexi, non existere absolute con-

uersionem Iudæ. Deinde probant, existere absolute posteriorem partem complexi, & consequenter conuersionem Iudæ, quæ in illa includitur, ut ipsi alibi fatentur; neque negare possunt, ut sæpe diximus in simili.

Respondet ergo, prædictum complexum impossibile esse respectiue ad eundem statum, quia continet conuersionem Iudæ, & auxiliij *A.*, & negationes utriusque, quæ omnia in eodem statu coniungi non possunt. Nihilominus esse verum: quia altera pars eius spectat ad statum absolutum, & altera ad conditionatum. Et nihil vetat esse veram negationem rei, absolute, quando res est vera conditionate, vel è conuerso; Vt passim euenit in omnibus conditionatis, quorum non purificatur conditio. Res enim, & eius negatio dumtaxat opponuntur contradictorie intra eundem statum, non intra diuersos. Quæ omnia ex dictis in *superioribus* satis, superque liquida sunt.

Quarto ex mente eorundem Recentiorum obijci potest. Si veritas contingens conditionata ea est, quæ absolute nullum habet esse, sed haberet. Ergo ex parte veritatis conditionate nihil est, quod absolute determinetur intellectus diuinus ad illam cognoscendam præ oppositâ. Neque enim videtur perceptibile, ut absolute determinet, aut præster aliud quidpiam id, quod est nihil absolute; sed esset, si daretur conditio. Cùmque neque ex parte Dei admittamus aliquid absolute determinans ad talem scientiam, videntur recidere in nos, quæ *suprà* proposuit. 2. à *num. 40.* in Recentiores urgebamus. Respondet tamen. Quidquid est cognoscibile à Deo per scientiam absolute existentem, quemadmodum potest absolute terminare eam scientiam, siue esse terminum per eam cognitum, iuxta sententiam omnium; ita etiam posse absolute determinare ad illam, qualecunque demum esse habeat per illam cognoscibile, siue absolutum, siue conditionatum, siue præsens, siue futurum, &c. Nam ad istud genus determinationis, per modum conditionis extrinsecæ, amplius non requiritur in determinatio, quam quod illud sit quoquo modo obiectiue verum, atque adeo cognoscibile per scientiam actuale Dei, absolute, & ex parte actus. De quo plura dicenda sunt in *Tract. de scient.* ubi amplius, & vniuersalius punctum hoc illustrabitur. Recognoscatur tamen interim doctrina ad rem stabilita *disput. 9. quæst. 5. proposuit. 30.*

Accedo iam ad diluenda argumenta, quæ iidem Recentiores opponunt contra statum quiditatum rerum identificatum cum rebus ipsis, prout à nobis explicatur *proposit. 5.* quatenus dicimus, res omnes secundum se consideratas independentes ab eo, quod existant, vel secus, habere de suo, siue ex conceptu suo obiectiue veritates quiditatuas, & necessarias à se indistinctas, verè scibiles, & iudicabiles iudicio absoluto: hoc est verè, & absolute esse id, quod sunt, sumpto verbo *esse* non existentialiter, sed essentialiter. Quod ipsum est, eas habere de suo, siue conceptu proprio *esse* quoddam quiditatum, siue *esse* essentia, seu quiditatis à se indistinctum, ab omni causa, ab omni que existentia independens, atque adeo indefectibile prorsus, & necessarium, ut dicebant Doctores citati *num. 10.* Quam profecto doctrinam benè intellectam de mente omnium Theologorum, si paucos excipias Recentiores, arbitror esse. Ob id Basilius *ibi* cum aliis citatus dixit, eam ab homine sano, & docto negari non posse.

Contra illam nihilominus arguitur primò. Illud esse

esse quiditativum, & necessarium neque est factum: quia antequam quidquam fieret, iam erat verum; neque est non factum: quia omne non factum, vel est Deus, vel nihil. Tum neque est dependens à Deo: quia nihil distinctum à Deo ab eo dependens est necessarium; neque est independens: quia nihil potest habere *esse* independentem à fonte, principioque primo totius *esse*: ergo est quid chymericum. Respondeo ad primum, prædictum *esse* quiditativum non esse factum; atque adeo verè esse nihil existentialiter, esse tamen aliquid essentialiter, ad quod non requiritur, quod sit factum. Ad secundum. Esse illud independens à Deo dependentia originis, siue influxus, quæ solis existentibus, atque ita contingentibus competit: dependens verò, quando est possibile dependentia connexionis, necessitati eius nihil derogante, quatenus ne quiditativè quidem esset, quod est, si Deus deficeret; siquidem in eo casu neque esset possibile intrinsecè, neque factibile à Deo, ut modò. Dixi, *quando est possibile*: quia multe chymere impossibiles, quæ etiam suum verum *esse* impossibile atque quiditativum non habent, ne connexionis quidem dependentia dependent à Deo quoad tale *esse*. Neque hoc est inconueniens: quia Deus absolute loquendo, solum est fons, est primum principium totius *esse* possibile, non impossibile, ut talis. De quibus in *sequentibus* plura dicemus. Adde hoc & sequentia argumenta in omni sententia soluenda esse, ut postmodum notabo.

117. Secundò arguitur. Illud *esse* quiditativum, vel est ab æterno quid actuale, vel quid purè possibile? Si quid actuale, erit existens: quod est absurdum. Si quid purè possibile erit contingens: quia omne, quod potest esse, & actum non est; contingens est; & tamen ponitur esse necessarium. Ergo. Tota difficultas huius argumenti est de nomine oriunda scilicet dumtaxat ex acceptione terminorum. Imprimis iam notavi *suprà* num. 84. prædictum *esse* quiditativum non esse ab æterno, propriè loquendo: quia cum non habeat existentiam, nulli tempore respondet propriè, solumque posse dici propriè esse ab æterno verum, hoc est, iudicabile verè iudicio existente ab æterno. Deinde ex doctrina *suprà* tradita *disputatione* 9. *quest.* 1. constat, duplicem esse actum essendi, existentialem, quem significat verbum *esse* adiectivè sumptum, idemque est cum actu existendi; & essentialem, quem significat verbum *esse* substantivè sumptum, & nihilo ab identitate differt, à quibus diversis actibus diversimodè dicitur actuale subiectum, cui conveniunt. Cumque omni actui secundo respondeat actus primus, siue potentia, ut loco citato statuimus, altera erit potentia ad existendum; altera ad essendum essentialiter, siue quiditativè. Ex quibus primà communi acceptione possibilitas dicitur: secunda non item: quia vix occurrat de ea sermo in aliis materiis. In præsentia tamen distinctionis gratia, veraque dicitur possibilitas, altera existentialis, altera essentialis. Quibus positis, iam manifestè apparet, quomodò ad argumentum factum sit respondendum, & quomodò in tota hac materia, omni seposita æquiuocatione, loquendum sit. Dico ergo, prædictum *esse* quiditativum esse, in sensu dicto ab æterno quid actuale actualitate essentiali, non actualitate existentiali; & consequenter non esse quid purè possibile possibilitate essentiali, esse tamen quid purè possibile possibilitate existentiali. Ex quo patet, quomodò sit quid contingens relate ad actum existentialem,

tamen si sit quid necessarium relate ad actum existentialem.

Tertiò arguitur. Prædictum *esse* quiditativum rerum non est à Deo impeditibile, cum sit quid necessarium. Ex eo autem, quod non sit à Deo impeditibile, sequuntur innumera absurda. Ergo. Cætera patent. Probatur minor. Sequitur enim primò, Deum necessariò esse alligatum consortio rerum à se distinctarum, atque adeo imperfectarum. Secundò, Deum nostro *esse* essentiali indigere ad existendum. Tertiò, Deum non esse perfectum dominum nostrarum essentialium. Quartò, non esse, cur non possit pariter dari *esse* aliquod existentiale non impeditibile à Deo. Quintò, non posse Deum perfectè annihilare creaturas. Sextò, non produxisse illas ex nihilo, contra definitionem Concilij Lateran. quæ habetur in *cap. Firmiter de summa Trinit.* &c. Septimò, stultum esse gratias Deo agere pro integro *esse* ab eo recepto. Octavo, dari de facto infinitum in actu rerum actualium actualitate essentiali: Nonò, dari actualiter actualitate essentiali simul in eodem intellectu assensum, & dissensum; in eadem voluntate amorem, & odium; in rerum naturâ duo quæque contradictoria extrema; in voluntate Christi domini odium Dei, & cæteri actus pravi tali voluntati possibiles; & alia huiusmodi monstra, quæ longum esset recensere. Chymericum igitur est prædictum *esse* quiditativum.

Cæterum cuncta hæc larvæ quædam sunt ad deterrendum eos, qui sententiæ nostræ legitimum conceptum non faciunt. Quod, ut manifestè constet, ostendo imprimis hoc, & cætera omnia argumenta, quæ contra nostram sunt, aut fieri possunt, contra omnes omnium sententias pariter eodem impetu militare, ab omnibusque proinde soluenda esse. Nemo enim negat, neque negare potest, obiecta propositionum, quæ necessaria, & æternæ veritatis dicuntur, ut *Petrus est homo. Michael est Angelus. Secundus mundus est possibile*, & similia re ipsa vera esse obiectivè independentem à sua absoluta existentia; alias omnes huiusmodi propositiones, iudiciaque eis correspondencia, tam in intellectu diuino, quam in creato falsa essent. Quod est absurdum. Deinde nemo negat, neque negare potest veritatem eiusmodi obiectorum necessariam, & proflus indefectibilem esse, ipsaque obiecta proinde necessariò, & proflus indefectibiliter esse vera. Ob id enim propositiones illa enunciantia necessaria, & æternæ veritatis dicuntur, est enim ex terminis evidens, vnumquodque necessariò esse id, quod essentialiter, siue quiditativè est; nam si posset id non esse, sine se ipso posset esse: pone enim, posse hominem non esse hominem, statimque fiet posse hominem sine homine esse, quod est manifesta implicatio contradictionis in ipsis terminis. Propositiones autem prædictæ de vnoquoque prædicant esse id, quod quiditativè est; ob id tum ipsæ, tum ipsarum obiecta nequeunt non esse vera. Denique nemo negat, neque negare potest, prædicta obiecta necessariò vera aliquid saltem includere in suo integro conceptu realiter distinctum à Deo. Alioquin, si solum Deum includerent, Deus dum illa cognoscit, se solum cognosceret, ut est notissimum; indeque fieret, ut Deus præter se ipsum, & res absolute existentes, nihil ampliùs cognosceret. Quod est erroneum.

Habemus igitur ex sententia omnium dari re vera ex parte rerum independentem ab eorum existentia,

tia absolutâ, veritates quasdam, seu vera quadam necessaria verè iudicabilia, & scibilia, eaque realiter distincta à Deo, saltem vt includens ab inclusio, contra quæ subinde eadem militant argumenta, quæ contra *esse* quiditativum ipsarum rerum, quod nos adtribuimus, fieri possunt. Etenim eiusmodi vera, cum sint necessaria, non sunt à Deo impedibilia. Inde autem statim sequuntur omnia, quæ contra nostrum *esse* quiditativum ex eodem capite sunt illata. Quin imò, cum omne verum, siue iudicabile vere, saltem iudicio affirmatiuo, non possit non importare aliquod *esse*: tum quia veritas saltem affirmatiua seu quod idem est, positiua apud omnes est passio entis: tum maxime, quia huiusmodi verum ab eo dicitur tale, quia ita est in se ipsâ, sicuti esse iudicatur. Constat planè in omnium sententiâ, hoc ipso, quod admittitur, neque negari potest, dari ex parte rerum independentem ab earum existentia absolutâ aliquod verum necessarium, realiterque à Deo distinctum, saltem, vt includens ab inclusio per *supra* dictas propositiones, iudiciaque verè affirmabilia, consequenter debere admitti, neque negari posse, dari ex parte rerum independentem ab earum existentia absolutâ aliquod *esse* pariter necessarium à Deo distinctum, & verè affirmabile. Quidni illud erit *esse* quiditativum, quod nos admittimus? Cum ad rem præsentem nihil intersit ponere illud quiditativum absolutum, aut conditionatum existentiale; maxime, quia plus est contra dubium habere quidpiam *esse* existentiale conditionatum, quam habere *esse* absolutum merè quiditativum, vt plus est, esse quidpiam conditionatè futurum, quam esse purè possibile, vt patet.

127 Igitur ad argumentum factum respondeo pro omnibus, non esse quidem impossibile à Deo *esse* quiditativum rerum, id est à Deo impediri non posse, quominus vnaquæque sit id, quod essentialiter est; Hoc tamen neque vllum adferre inconueniens, neque aliquid derogare omnipotentia diuinæ: quoniam nullum adfert inconueniens, nec derogat omnipotentia diuinæ; quod ea præstare non possit id, quod contradictionem implicat, atque adeò prorsus est impossibile. Facere autem, quod aliquid non sit id, quod essentialiter est, contradictionem implicat manifestè, atque adeò prorsus est impossibile. Vnde ad primum, quod tanquam inconueniens inferebatur, dico. Nullum in eo est, quod Deus existere non possit sine eo, quod vnaquæque res ab ipso distincta sit, quod essentialiter est. Ad secundum, dico. Deus ne nostro quidem essentiali, atque adeò necessario *esse* indiget ad existendum: quia Deus magis necessario existit, quam nos sumus id, quod essentialiter sumus, vt ostendam *suo loco*. Ad 3. Nihil derogat perfectio dominio, quod Deus habet nostrarum essentialium, quod nequeat inuertere illas, faciendo vt non sumus id, quod essentialiter sumus: hoc enim est quid impossibile. Satis superque est ad perfectum earum dominium, quod Deus possit facere illas, aut non facere existentes, prout ipsi liberit. Ad 4. Ex eo, quod non possint à Deo inuerti essentialia rerum modo dicto, nullatenus sequitur, posse non aliquam sine nutu libero Dei, atque adeò necessariò existere. Cum sit de essentia ipsâ vniuersiusque rei à Deo distinctæ dependere à Deo in existendo, tanquam à causâ priuâ liberâ. Ad 5. Deus perfectè potest annihilare creaturas, hoc ipso, quod potest illas reducere ad nihilum existentiale; quod enim rema-

Pharus Scient. Tom. I.

neant obiectione verè quiditatiuè, aut conditionatè, perfectæ annihilationi non obstat. Ad 6. Deus creaturas produxit ex nihilo, tum quia produxit per creationem, non ex præsupposita materia: tum quia ante suam absolutam existentiam simpliciter erant nihil, tamen verè obiectione essent quiditatiuè, & conditionatè. Solum enim quod absolute existit, iuxta communem loquendi morem dicitur simpliciter esse; cetera tantum cum limitatione, & addito. Ad 7. Pro toto *esse* etiam quiditatiuo, quod à Deo existentialiter accipimus, gratia ipsi à nobis agenda sunt. Tamen; quod præscindendo ab existentia quiditatiuè sumus, quod sumus non sit materia idonea actionis gratiarum, quia oppositum est impossibile. Ad 8. Infinitum in actu, quod negant omnes, est rerum absolute existentium: Infinitum verò rerum purè possibile, aut etiam sub conditione futurarum, quæ ex suo proprio conceptu verè sunt id, quod sunt, à nemine negari debet, vt *suo loco* videbimus. Ad 9. Quæ quoad existentiam absolutam opposita quoquo modo sunt, quoad quiditatem non sunt opposita, imò nec sunt, vt sic in subiecto existente: quia vt verè sit vnumquodque id, quod de suo est, citra existentiam nullo subiecto existente indiget. Ex quo patet, ne quoad quiditatem quidem esse in voluntate Christi Domini odium Dei, aut alia peccata; sed quidquid de hoc sit, certè, vt non est indecens Christo Domino, quod eius voluntati præscindendo ab vnione sint possibilia, imò & futura sub conditione multa, & grauissima peccata (quod nemo sine nota negare potest: quia alias Christus verus homo non esset) ita multò minus erit indecens ipsi, quod talia peccata ex conceptu suo quiditatiuè sint id, quod sunt, vt ex se patet. Quod solum fert sententia nostra. Ex quibus omnibus aperte concluditur; quæcumque ex illa in argumento facto tanquam absurda inferebantur, nihil omnino, bene intellecta, habere absurditatis.

122 Quartò arguitur. Radix contingentia creaturarum quoad existentiam est earum imperfectio, & infinita distantia, quâ distant à perfectione Dei. Ergo tantumdem est dicendum de illis quoad essentiam. Tum ad perfectionem Dei spectat posse nolle efficaciter omne imperfectum, & à se infinite distans quoad perfectionem. Ergo nullum est *esse* necessarium in creaturis, hoc enim Deus non posset efficaciter nolle. Hoc etiam argumentum ab obiectionibus, & ab omnibus est soluendum, iuxta dicta circa præcedens. Probat enim, si quid probat, hanc veritatem *Petrus est homo*, & similes, quæ citra omne dubium important aliquid distinctum ab entitate Dei, contingentes esse, Deumque proinde efficaciter, posse nolle, vt Petrus sit homo, quod est absurdum. Respondeo, admittendo radicem contingentia creaturarum quoad existendum esse earum imperfectionem, seu non infinitam perfectionem, de quo *suo loco*. Ex hoc tamen solum sequi, earum essentias etiam esse contingentes in existendo, non item in essendo id, quod sunt, Deumque proinde posse efficaciter nolle, vt existant; secus vt sint, quod de suo sunt. Nec ad perfectionem Dei pertinere, posse efficaciter nolle id, cuius contradictorium omnino est impossibile, vt patet. Aliud argumentum, quod hoc loco adiungunt Recentiores ex eo desumptum, quod actus existendi; & actus essendi non videntur diuersi, ex dictis circa secundum dilatum est.

X

Quintò

123 Quinto arguitur. Tam necessaria veritas est hæc: *existentia est existentia*, vel: *existentia est possibilis*, quam hæc, & similes: *Petrus est homo*, vel: *Petrus est possibilis*; sed illa nõ arguit in existentia duo esse, aliud essentiale, aliud existentiale; nõ de hoc idem veniret dicendum, & abiremus in infinitum. Ergo nec cætera. Hoc etiam argumentum iuxta dicta ab omnibus soluendum est. Respondeo pro omnibus concedendo maiorem, & negando minorem, ad cuius probationem dico: nos quidem in distinguendis formalitatibus existentia, & essentia in infinitum syncategorematicè progredi posse, sicut & in multiplicandis cæteris quibusque formalitatibus transcendentibus, prout sæpe in superioribus dictum est, deincepsque dicitur, atque ita in quavis formalitate existentia, duas veritates inuenire, alteram quiditativam, & alteram existentialem. Videntes tamen intuitu totam rem cum sua existentia identificatam, bifariam iudicant absolute, idque citra omnem progressum, & indiuisum. Primò per iudicium huic simile: *Res existit*. Secundò per iudicium huic simile: *Res est res*. Ex quibus primò ad sui veritatem petit, ut res existat; secundum non item.

124 Sextò denique arguitur. Veritas obiectiua huius obiecti: *Chymera est impossibilis* non identificatur cum chymera; ita enim fieret, ut duo extrema summe opposita, qualia sunt impossibile, & necessarium re verà essent idem. Chymera namque est impossibilis, & eius impossibilitas est necessaria. Ergo nec cætera huiusmodi veritates necessaria identificantur cum rebus, quibus attribuuntur; sed cum entitate Dei necessaria. En alia Recentiorum deceptio quibuldam præcedentium similis. Nego antecedens. Ad eius probationem dico, impossibilitatem, & necessitatem, quas verè ex proprio conceptu, & secum identificatas habet chymera, nequaquam esse extrema inter se opposita: quia prima est impossibilitas ad existendum; secunda necessitas ad essendum id, quod de suo est. Impossibilitas autem, & necessitas, ut inter se opponantur debent esse tales respectu ad eundem actum, siue ad eundem statum, ut sunt necessitas, & impossibilitas eiusdem rei in existendo; necessitasque, & impossibilitas eiusdem rei in essendo, quod est. Quomodo autem nihilominus possit excogitari chymera impossibilis, quæ ex suo intrinseco conceptu sit necessaria necessitate impossibilitati opposita, inferius disp. 11. explicabimus. Cætera autem, quæ contra sententiam nostram possent opponi, facile quisque diluet ex hæcenus dictis.

125 Cæterum adnotare oportet ad extremum huius questionis, nos in eà tantum tractasse de statibus rerum quiditativis, & existentia, absoluto, & conditionato realibus, & veris. Sunt tamen præterea totidem similes status supposititii; a nostroque intellectu oriundi, prout cognoscente per species alias, ad quos nonnullæ pertinent veritates, quæ licet fundamentum habeant in rebus ad aliquod spectans prædictorum statuum realium, prout tamen à nobis concipiuntur, & iudicantur à cognoscentibus per proprias species, neque conceptibiles, neque iudicabiles sunt. Sicque supposititium quemdam statum in mente nostrâ obiectuè sortiri censetur, prout speciatim explicabimus g. 4. ubi de huiusmodi suppositiis statibus commodius dicitur; quidquid scitu, dictuque dignum fuerit.

Q V Æ S T I O II.

Quid sit status rerum vagus, seu disiunctiuus, Et quo duplex?

126 Q Vandoquidem status rerum, de quibus in præfate disp. tractamus, ab earum veritatibus obiectiuis nihilo differunt, ut g. 1. sub initium statutum est: status rerum vagus, seu disiunctiuus ab earum veritatibus obiectiuis vagis, seu disiunctiuis nihilo differet. Dicuntur autem veritates vagæ seu disiunctivæ, quæ non determinatæ; sed vagæ, seu sub disiunctione iudicande veniunt, ut sunt hæc: *Aliquis homo loquitur*, seu: *Hic homo vel ille, vel alter loquitur*. *Aliquid ex extremis contradictionis existit*; seu *unum vel alterum ex extremis contradictionis existit*; & cætera huiusmodi. Nec aliter melius, quam per exempla sunt termini isti explicabiles, seu definitibiles, cum sint ex notissimis.

127 Ut autem aliqua veritas obiectiua, seu, quod in idem recidit, aliqua propositio obiectiua vaga, seu disiunctiua sit, sat est, quod aliquis terminus eius vagæ, seu disiunctivæ sumatur, siue ille sit categorematicus, siue syncategorematicus, & siue ex parte subiecti, siue ex parte prædicati positum sit, quantumvis reliqui omnes accipiantur determinate, ut satis ex se notum est. Per exemplaque declaratur. Iste enim omnes veritates vagæ seu disiunctivæ censenda sunt. *Aliquis homo est possibilis*: *Alcuius hominis anima est possibilis*: *Petrus est aliquis homo*: *Petrus est filius alcuius hominis*: *Vestis facta à Petro, vel Ioanne est bona*: *Petrus habet vestem factam à Petro, vel Paulo*: *Necessarium est, Petrum produci per aliquam actionem*; siue: *Aliqua actio est necessaria, ut producatur Petrus*. Quod quidem perinde habet locum in propositionibus obiectiuis hypotheticis, atque in categoricis, tum incomplexis, tum complexis, iuxta dicenda, ut etiam est notum. Quod sit autem terminus categorematicus, quid syncategorematicus, & quid subiectum, quid prædicatum propositionis obiectivæ, Logicis cunctis est notissimum, ex dictisque in superioribus, dicendisque in sequentibus, amplius notelcet.

128 Porro veritas obiectiua vaga, seu disiunctiua duplex imprimis est. Altera necessaria, quæ prius est indefectibilis, ut. *Al quis homo est possibilis*: *Petrus existit, vel non existit*. Altera contingens, quæ defectibilis est, ut. *Aliquis homo loquitur*: *Petrus, vel Ioannes ambulat*. Necessaria autem rursus est duplex. Altera, cuius, vel omnia extrema, vel eorum aliquod seorsim, & determinatè sumpta necessaria sunt, ut. *Aliquis homo est possibilis*: *Deus, vel Petrus existit*. Prioris namque omnia extrema; nempe: *Hic homo est possibilis*: *Ille homo est possibilis* &c. seorsim, & determinatè sunt necessaria; posterioris autem illud tantum: *Deus existit*. Altera, cuius omnia extrema seorsim, & determinatè sumpta contingencia sunt, ut: *Petrus, vel Petri negatio existit*, siue: *Petrus existit, vel non existit*. Quamvis enim est necessarium, Petrum existere, vel non existere; at Petrum existere seorsim contingens est, similiterque Petrum non existere.

129 Deinde veritas obiectiua vaga, seu disiunctiua sumpta vniuersè triplex est. Alia, cuius omnia extrema seorsim & determinatè sumpta sunt vera, ut. *Petrus, vel Ioannes est possibilis*: *Petrus, vel Ioannes loquitur* (supposito, quod uterque loquatur) Verū quippe est seorsim, & determinatè, Petrū esse possibilem, similiterque, Ioannem esse possibilem. Tum in casu posito, Petrum loqui, & Ioannē loqui.

Alia

Disp. X. De variis statibus rerum. Quæst. II. 243

Alia est, cuius aliquod, aut aliqua extrema seorsum, & determinatè sumpta vera, & aliquod, aut aliqua falsa sunt, vt: *Dens, vel Anti-Christus existit: Aliquis homo loquitur.* Prioris namque illud extremum: *Dens existit,* verum est; illud tamen est falsum: *Anti-Christus existit.* Posterioris verò multa extrema determinatè sunt vera: quia multi sunt homines, qui loquuntur, & multa sunt falsa: quia multi etiam sunt homines, qui non loquuntur. Alia denique est, cuius omnia extrema seorsum, & determinatè sumpta sunt falsa, vt: *Neceffe est, effectum produci per aliquam actionem: vnus, vel alter oculorum est necessarius ad videndum.* Istæ enim propositiones sunt falsæ: *Neceffe est,* effectum produci per hanc determinatam actionem, aut per hanc, aut per illam, &c. *Dexter oculus est necessarius ad videndum: Sinister oculus est necessarius ad videndum;* Cum tamen illarum verarum omnia extrema seorsum, & determinatè sumpta contineant.

130 Præterea propositio, atque adeò veritas obiectiua vaga, seu disiunctiua æquæ ac determinata, alia categorica est, vt: *Aliquis homo ambulat;* alia hypothetica, vt: *Si sol luceret, aliquis homo ambularet.* Et vtræque aut incomplexa potest esse, vt sunt eadem, aut complexa, vt ista: *Vel Petrus loquitur, vel Ioannes ambulat: Si sol luceret, vel Petrus loqueretur, vel Ioannes ambularet,* &c. Postremo intra quoduis genus huiusmodi propositionum, seu veritatum obiectiuarum alia puræ negatiuæ, alia puræ affirmatiuæ, seu positiuæ, & alia mixtæ possunt esse. Quorum omnium exempla obuia sunt, facillimèque ab vnoquoque possunt apponi.

131 Igitur, quod modò examinandum sequitur est: In quo consistat veritas obiectiua vaga, seu disiunctiua, & consequenter status rerum vagus, seu disiunctiuus, quodque sit verificatiuum ex parte rerum cuiusvis vagæ seu disiunctiuæ propositionis. Quæ de re vix est, qui ex profecto tractauerit Solum Recentiores, cum quibus late egimus *supra quæst. 1.* de veritatibus necessariis disiunctiuis, quemadmodum de determinatis censent identificari cum Deo. Omne quippe obiectum necessariò verum ab entitate Dei necessariò tanquam à formâ extrinsecâ suam veritatem obiectiuam mutare putant, vt *ibi* retulimus. De veritatibus autem disiunctiuis, loquendo vniuersè communiter videntur sentire Auctores, dum rem attingunt, ea ex parte rerum in veritatibus determinatis alicuius, aut aliquorum ex extremis disiunctionis fundari. Atque ita sæpè dicunt, propositionem vagam, seu disiunctiuam pro verificatiuo habere illud esse determinatum, quod habet aliquod ex extremis suæ disiunctionis. E.g. hæc propositio: *Petrus, vel Ioannes existit,* solo Petro existente, est vera ab esse existentiâ determinato, quod verè Petrus habet; & in cæteris pariter.

132 Cæterum pro exactâ difficultatis resolutione, quædam principia prorsus certa oportet summam præmittere, quæ *inferius q. 5.* explicatiuis statuenda, aut etiâ demonstranda sunt. 1. Impossibile est, vt ex duobus extremis vnum, vel alterum sub disiunctione habeat re ipsâ esse absolutè, & neutrum eorum determinatè habeat re ipsâ esse absolutè. 2. Impossibile est, vt actus, quicunque ille sit, versetur per se circa vnum, vel alterum terminum sub disiunctione, ipsiue vt sic tangat, siue respiciat, & circa neutrum eorum versetur, neutrumve tangat, siue respiciat determinatè. 3. Impossibile est, vt actus, quicumque ille sit, conueniat per se vni, vel alteri sub-

Pharus Scient. Tom. I.

iecto sub disiunctione, & neutri eorum conueniat determinatè. 4. Veritas conditionata, determinataque, quæ vera est positio vniuscuiusque duorum extremorum sub conditione defectus alterius, æquivalens est veritati absolutè disiunctiuæ, quæ vera est sub disiunctione positio alterutrius. Quocirca omnis eiusmodi conditionata veritas, omnisque propositio, atque iudicium ei correspondens æquivalenter disiunctiua dicuntur, ad distinctionem veritatum disiunctiuarum, propositionumque, & iudiciorum eis respondentium, quæ formaliter talia sunt. 5. Quoties actus versatur conditionatè, determinatèque circa vnuquodque duorum extremorum sub hypothese defectus alterius; per quamdam æquivalentiam censetur versari absolutè circa vnum, vel alterum eorum sub disiunctione. Vnde eiusmodi actus æquivalenter disiunctiuus ex parte termini dicitur. 6. Quoties actus conditionatè, determinatèque conuenit vnicuique duorum subiectorum sub hypothese defectus alterius, per quamdam æquivalentiam censetur conuenire absolutè vni, vel alteri eorum sub disiunctione. Vnde eiusmodi actus æquivalenter disiunctiuus ex parte subiecti dicitur.

Quæ cum ita sint colligo primò. Nullum dari 133 posse actum, siue respectum aut connexionis, aut exigentiæ, aut imperij, aut cognitionis; aut cuiusvis demum alius rationis tendentem per se formaliter, & absolutè in vnum, vel alterum terminum sub disiunctione, & in eorum neutrum determinatè. Hoc namque ex *principio 2.* repugnat. Vnde, quoties aliquis huiusmodi actus, siue respectus adstrui videtur, dumtaxat id fit per æquivalentiam, iuxta *principium 5.* Hinc, cum dicitur aliquod subiectum connecti cum vno, vel altero termino, & cum neutro determinatè: quia sine alterutro esse potest, non tamen sine vtroque perinde est, ac dicere, tale subiectum determinatè connecti cum quouis talium terminorum ex hypothese defectus alterius. Et cum dicitur, aliquod subiectum exigere alterutrum ex duobus extremis, & neutrum determinatè, perinde est, ac dicere, tale subiectum exigere determinatè quoduis eorum extremorum, ex hypothese, quòd negetur ei alterum. Et cum dicitur, per imperium aliquod imperari alterutrum duorum actuum, & neutrum determinatè, perinde est, ac dicere, per tale imperium imperari quemuis eorum actuum determinatè sub hypothese omissionis alterius. Et in cæteris pariter. Vnde rursus efficitur, nullam posse dari necessitatem ad vnum, vel alterum extremum, quæ ad neutrum sit determinatè: quia necessitas ad quidpiam actus quidam, siue respectus est ad illud ex suo conceptu. Vnde, cum dicitur quidpiam necessitatum esse ad hoc, vel illud extremum sub disiunctione; non verò ad hoc, aut ad illud determinatè, perinde est, ac dicere, necessitatum esse ad quoduis talium extremorum determinatè, ex hypothese defectus alterius. Similiter item: cum dicitur quidpiam necessarium esse, seu requisitum, vt detur vnum, vel alterum extremum sub disiunctione; non verò, vt detur hoc, aut illud determinatè; perinde est, ac dicere, tale quidpiam necessarium esse, seu requisitum, vt detur quoduis talium extremorum, ex hypothese, quòd non detur alterum. Pariterque in reliquis huiusmodi.

Secundò colligo, nullum posse dari actum, 134 siue respectum, aut connexionis, aut exigentiæ, aut imperij, aut cognitionis, aut cuiusvis demum alius rationis conuenientem per se formaliter

maliter & absolute vni, vel alteri subiecto sub di-
finitione, & neutri eorum determinate. Vnde
quoties aliquis huiusmodi actus, siue respectus
adstrui videtur, dumtaxat id fit per æquivalentiam,
iuxta principium 6. sic, cum dicitur, necesse esse,
vt existat vnum, vel alterum duorum sub di-
finitione, non verò, vt existat hoc, aut illud deter-
minate, perinde est, ac dicere, necesse esse, vt
existat vnumquodque eorum sub hypothese defe-
ctus alterius. Et cum dicitur, vnum, vel alterum
duorum sub diuisione ad quidpiam necessarium
esse, seu requisitum; neutrum verò determinatè,
perinde est, ac dicere, vnumquodque eorum ad tale
quidpiam necessarium, seu requisitum esse ex hypo-
thesi defectus alterius. Pariterque in similibus.

135 Adnotare tamen oportet: bifariam dici subie-
ctum verari per actum circa terminum sub aliquâ
hypothese, seu conditione. Primò, conditione
se habente ex parte ipsius actus; quo casu actus
dicitur conditionatus ex parte sui, & absolutus ex
parte termini. Secundò, conditione se habente
ex parte ipsius termini; quo casu actus dicitur ab-
solutus ex parte sui, & conditionatus ex parte ter-
mini. Quoniam in primo casu actus non habet
absolute esse, donec purificatur conditio; hoc est,
donec conditio habet esse absolute: eo quòd con-
ditio quid requisitum est, siue conducens aliquo
modo, vt actus habeat esse: quocirca ante purifi-
cationem conditionis solum est verum, fore vt
ponatur actus, si ponatur conditio. Semel tamen
posita conditione, & cum eâ actu, absolute iam
verum est, & actum habere esse absolute, & il-
lum respicere suum terminum absolute, siue ab-
solutum à conditione. In secundo verò casu actus
independenter à purificatione conditionis se ha-
bentis ex parte termini habet esse absolute; res-
picit tamen terminum ipsum, vt conditionatum,
hoc est, vt connotantem conditionem, non qui-
dem absolute positam; sed suppositam in hypothe-
si. Videntur autem solus intellectus, & voluntas
habere posse actus conditionatos ex parte termini,
siue obiecti: quia solus intellectus potest facere
hypothesein, in quâ ponatur conditio per ipsum
obiectum connotanda: voluntas autem in obiectum
tendit sibi propositum ab intellectu. Quod si ita
est, reliquorum subiectorum actus ex parte sui dum-
taxat, non verò ex parte termini conditionati esse
poterunt. Id certum, plerisque saltem eorum eius-
modi esse.

136 Hinc. Bifariam quoque potest subiectum ver-
fari per actum circa vnumquemque duorum termi-
norum sub conditione defectus alterius. Primò,
habente se tali conditione ex parte actus. Secun-
dò, habente se ex parte terminorum. Et in vtro-
que quidem casu tale subiectum circa vnum, vel
alterum talium terminorum sub diuisione per
quamdam æquivalentiam censetur absolute verari,
tamen si diuersimodè. Sit pro exemplo prioris ca-
sus subiectum connexum cum A, si deficit B, pa-
riterque cum B, si deficit A. Pro exemplo autem
posterioris sit intellectus indicans existere A, si
deficit B, pariterque existere B, si deficit A.
In primo enim casu, eo ipso, quòd subie-
ctum talis naturæ est, vt non possit non absolute
habere actum connexionis cum A, si absolute de-
ficiat B, similiterque cum B, si absolute deficiat
A, etsi ante talium conditionum purificationem
neutro eorum terminorum absolute connexum sit
connexionem formali; æquivalenter tamen cum al-
terutro sub diuisione censetur absolute conne-

xum: quia esse subiectum talis naturæ, vt non possit
existere sine A deficiente absolute B, similiterque si-
ne B, deficiente absolute A, perinde est, ac esse talis
naturæ, vt non possit existere sine ambobus; quòd
ipsum est non posse existere, quin existat alterutrum;
atque adeò cum alterutro connexum esse. In secun-
do autem casu, hoc ipso, quòd verum sit conditio-
natè, existere A, si deficit B, pariterque existere B,
si deficit A, non potest non esse absolute verum,
non deficere vtrumque, quòd ipsum est esse absolu-
tè verum æquivalenter existere alterutrum; atque
ita intellectum iudicare conditionatè existere A, si
deficit B, pariterque existere B, si deficit A, æquiva-
lenter est iudicare absolute existere alterutrum sub
diuisione.

Iam verò factâ comparatione actus ad subiectum, 137
scire opus est, quoties actus subiecto conuenit sub
aliquâ conditione (siue ea se habeat ex parte subie-
cti, eo quòd subiectum nisi, vt connotans illam ne-
quit exerceri per actum; siue se habeat ex parte actus,
eo quòd actus sine illâ esse non potest) necessariò
deberi talem conditionem dari absolute ad hoc, vt
tale subiectum absolute exerceatur per talè actum;
eo quòd sine illâ absolute positâ, aut subiectum
non erit absolute idoneum ad actum, aut actus ab-
solute non dabitur.

Vnde rursum fit, quoties actus habens determi- 138
natum terminum vnicuique duorum subiectorum
conuenit sub conditione defectus alterius, vnde-
cumque se habere dicatur talis conditio, perinde
philosophandum esse, atque in priori casu duorum
præcedentium comparationis actus ad terminum,
atque ita dicendum, tunc quidem actum per quam-
dam æquivalentiam censeri conuenire absolute,
vni, vel alteri subiectorum sub diuisione. E.g.
eo ipso, quòd conditionatè, determinatèque verum
est, existere necessariò A, si deficit B; similiterque
existere necessariò B, si deficit A, æquivalenter ve-
rum est absolute, & sub diuisione existere ne-
cessariò A vel B. Nam hoc ipso, quòd A, & B talis
naturæ sunt, vt non possit non existere quoduis eo-
rum, casu, quòd alterum deficiat, impotentiam ha-
bent naturâ suâ ad non existendum ambo simul,
quòd ipsum est per æquivalentiam vnum, vel alte-
rum sub diuisione, & absolute necessariam exi-
stentiâ habere, seu necessariò existere. His positis fit.

Propositio 1.

Nulla veritas obiectiua datur, quæ ex parte re- 139
rum sit vaga, seu diuinctiua formaliter: bene ta-
men, quæ æquivalenter.

Prior pars propositionis constat ex principiis
statutis n. 132. iuxta quæ omnia, quæ ex parte re-
rum verè iudicabilia sunt, omnimodis determinata
sunt tum in essendo, tum in respiciendo, tum in ter-
minando respectum; nullumque subinde iudicabile
verè aut in essendo, aut in respiciendo, aut in termi-
nando respectum re ipsâ est vagum, seu diuincti-
uum. Quòd ipsum est, nullam veritatem obiecti-
uam dari, quæ sit re ipsâ vaga, seu diuinctiua, vt
constat.

Posterior autem pars propositionis inde constat. 140
quia sæpè datur ex parte rerum veritas obiectiua
conditionata complexa, quam æquivalenter vagam,
seu diuinctiuam appellamus, vt constat ex dictis n.
132. & sequentibus. Vniuersaliter enim sæpè ex
duobus extremis vnumquodque est determinatè ve-
rum sub conditione defectus alterius, in quo stat
veritas eorum æquivalenter diuinctiua, vt euenit
quando

quando extrema opposita sunt intra medium, sæpeque alias.

141 Ex hac propositione sequitur primò, cognoscentes per proprias species nullam habere cognitionem, quæ ex parte obiecti formaliter vaga, seu distinctiva sit, id est, tangens vnum, vel alterum obiectum vagè, seu disiunctivè, neutrum verò determinatè. Primò: quia cognitio sic tangens obiectum, idque non per interpositum substitutum; sed per se immediatè, qualiter tangit omnis per propriam speciem habita, impossibilis est, ut constat ex dictis numero 33. Secundò: quia cognoscentes per proprias species, cuncta cognoscunt, ut sunt in se, adeò ut qualia sunt in se si dantur, aut essent, si darentur, talia sint representatiuè, siue obiectivè in sui cognitione, prout amplius constabit ex dicendis *disputatione* 13. Nihil autem est in se vagum, seu disiunctivum formaliter, ut ex propositione constat. Habent tamen cognoscentes per proprias species multa iudicia ex parte obiecti vaga, seu disiunctiva æquivalenter, quibus nimirum iudicant veritates obiectivas vagas, seu disiunctivas æquivalenter, quæ ex parte rerum dantur, & quas subinde res ipsæ habent in se, ut etiam propositio fert. Talia enim iudicia re verà, & formaliter ex parte obiecti determinata, atque conditionata sunt.

142 Secundò sequitur, omne obiectum vagum, seu disiunctivum formaliter per nostram rationem duntaxat, supposititiuè tale esse. Titulo namque cognoscendi per species alienas obiecta formaliter vaga, seu disiunctiva habere possumus, sæpeque habemus, qualia neque habere possunt, neque habent cognoscentes per proprias. Ut enim à nobis cognoscentibus per species alienas, atque adeò per aliena substituta, iuxta doctrinam latè expositam *disp.* 2. q. 3. obiecta, quæ in se sunt nihil, cognoscuntur, ut aliquid, & quæ in se sunt plura, cognoscuntur, ut vnum, & quæ in se sunt vnum, cognoscuntur, ut plura, & quæ in se sunt quantitatis expertia, cognoscuntur, ut quanta, prout ibidem etiam est dictum; ita obiecta, quæ in se sunt determinata, cognoscuntur, ut vaga, seu disiunctiva. Quod fit, subrogatis ab intellectu substitutis determinatis (quæ tantum per se immediatè tangit cognitio) ad cognoscendum in illis vago quodam, seu disiunctivo modo alia obiecta, quæ eo ipso in ratione obiectorum vaga, seu disiunctiva eadunt. Consistit autem hic modus vagus, seu disiunctivus in eo quod principia determinantia intellectum ad faciendam subrogationem talium substitutorum pro aliis obiectis cognoscendis, exigentia quadam æquivalenter vaga, seu disiunctiva aliquid horum vagè exigunt, quatenus talis naturæ sunt, ut exigant esse hoc ex hypothesi, quod non sit illud; pariterque esse illud ex hypothesi, quod non sit hoc. Quod ipsum est æquivalenter exigere vnum, vel alterum esse sub disiunctione, ut constat ex doctrinâ præmissâ à n. 135. Quemadmodum enim tunc intellectus noster vnam tantum obiecti formalitatem præ aliis identificatis cum illa in alieno substituto præcisius modo cognoscit, quando principia illum determinantia ad subrogandum tale substitutum pro cognoscendo tali obiecto, duntaxat quantum est ex se exigunt, quod illud talem habeat formalitatem, prout loco citato explicuimus, explicaturi latius *infra* *disp.* 13. *quæst.* 9. Ita intellectus noster tunc vnum, vel aliud obiectum in alieno substituto quoad aliquid eorum esse vago, seu disiunctivo modo cognoscit, quando principia illum determinantia ad subrogandum tale pro cognoscen-

dis iis obiectis quoad tale esse duntaxat exigunt, quod eorum vnum, vel alterum sub disiunctione tale esse habeat actu quodam exigentiæ disiunctivo æquivalenter ex parte termini. E. g. iudicium hoc nostrum: *Petrus vel Ioannes loquitur*, eatenus in substituto alieno, eoque determinato censetur tangere loquutionem Petri, vel Ioannis vagè, seu disiunctivè, quatenus principia ad illud determinantia ex se amplius non petunt, quam quod existat loquutio Petri casu, quod desit loquutio Ioannis; & quod existat loquutio Ioannis, casu quod desit loquutio Petri. Quod ipsum est petere, ut ambæ simul non deficiant, atque ita petere æquivalenter, ut existat vna, vel altera sub disiunctione, & in cæteris pariter. Ex quibus patet, cur cognitio habita per species alienas possit, habere obiectum vagum; cum habita per proprias non possit. Quia nimirum obiectum vagum in se ipso, qualiter per hanc tangi deberet, non est tangibile in alieno tamen substituto, qualiter tangitur per illam, tangibile est, ut constat ex dictis.

Tertiò sequitur, statum obiectorum vagum, seu disiunctivum formaliter, ex parte rerum non se habere; atque adeò neque verum, & realem statum earum dicendum esse; sed suppositivum duntaxat, à nostro intellectu oriundum, prout cognoscente per species alienas. Cum tamen status obiectorum vagus, seu disiunctivus tantum æquivalenter ex parte rerum se habeat, atque adeò verus, & realis earum status dicendus sit. Est enim quidam status earum conditionatus, & omnis status rerum conditionatus verus, realique status earum est, ut constat ex dictis *hic*, & *quæst.* 1.

Quartò sequitur, propositionem vagam, seu disiunctivam bifariam usurpari posse. Primò: in sensu æquivalenter tantum vago, seu disiunctivo, quo pacto æquivalenter conditionatè enunciandi determinatè vnumquodque extremum disiuncti sub conditione defectus alterius. Secundò in sensu formaliter vago, seu disiunctivo; quo pacto absolute enunciat vnum, vel alterum extremum disiuncti sub disiunctione, seu aliquod eorum vagè, neutrum verò determinatè. Et in hoc quidem posteriori sensu, nostris duntaxat iudiciis per species alienas correspondere potest. In priori verò, & nostris, & eorum, qui iudicant per species proprias, ut constat ex dictis.

Quintò sequitur, verificativum propositionis æquivalenter tantum vagæ, seu disiunctivæ, in sensu eiusmodi usurpatæ, veritatem illam esse obiectivam, æquivalenter pariter vagam, seu disiunctivam, quæ vera est positio vniuscuiusque extremi disiuncti sub conditione defectus alterius; quæ quidem veritas conditionata est, ad statumque subinde conditionatum rerum pertinet, qui prior naturæ est statu earundem absolute quando, & hunc etiam illæ habent, iuxta postea dicenda. Idemque verificativum habet iudicium tali propositioni respondens, iuxta dicta nuper, verificativum tamen propositionis formaliter vagæ, seu disiunctivæ, in sensu eiusmodi usurpatæ, veritatem determinatam, & absolutam, ad statumque subinde rerum absolutum spectantem esse alterius ex extremis disiuncti. Ad veritatem enim talis propositionis sicut, & indicij ei respondentis, sat est, quod vnum ex extremis disiuncti absolute habeat esse, neque opus est, quod vnumquodque eorum habeat esse conditionatè sub conditione defectus alterius. Quando autem omnia extrema disiuncti absolute habent esse, quoduis eorum seorsim est verificativum sufficiens talis propositionis, atque indicij.

146 Vnde obiter colligo cum communi Doctorum sententia contra vnum, aut alterum opinantem oppositum, ad veritatem propositionis formaliter disiunctivæ necessarium non esse, quod vnum dumtaxat ex extremis disiuncti habeat esse absolute; sitque proinde verum absolute, & determinate; quamvis enim talia sint omnia, propositio erit vera, utpote, quæ ita vnum eorum adstruit vagè, seu disiunctivè, ut cætera nequaquam excludat. Qui enim dicit: *Aliquis homo loquitur*, siue: *Hic homo, vel ille, vel alter loquitur*, ita affirmat, loqui vnum hominem, quicumque ille sit, ut non neget cæteros loqui, præcinit enim ab eo, quod alij loquantur, aut secus. Vnde propositio vera est, etiam si loquantur plures, vel omnes. Pariterque de cæteris huiusmodi propositionibus, de iudiciis que eis respondentibus censendum est.

147 Sexto sequitur, omnem veritatem æquivalenter disiunctivam à nobis cognoscentibus per species alias bifariam iudicabilem esse. Primo, per iudicium æquivalenter disiunctivum, quod re verà non disiunctivum sit. Sed conditionatum de vnoquoque extremo disiuncti sub conditione defectus; qualiter etiam iudicant eam veritatem cognoscentes per proprias species. Secundo, per iudicium formaliter disiunctivum, quale illi habere non possunt. Quod quidem semper erit verum, quamvis eius verificativum non sit ea veritas conditionata, quæ talis; sed veritas absoluta vnius ex extremis disiuncti, iuxta dicta n. 145. Quippe ea conditionata necessariò fert semper secum hanc absolutam; cum sit impossibile esse conditionatè verum vnumquodque extremum disiuncti sub conditione defectus alterius, & non esse absolute verum vnum eorum iuxta principium 4. n. 132. statutum, & demonstrandum infra q. 5.

148 Septimo sequitur à nobis cognoscentibus per species alias multa alia insuper obiecta iudicari posse iudicio formaliter disiunctivo, & vero præter illa, quæ secum ferunt eam veritatem æquivalenter disiunctivam, de qua num. præced. quia multa sunt disiuncta, quorum vnum extremum absolute est verum, prout satis est, iuxta dicta ad verificanda iudicia eorum disiunctiva formaliter. Cum tamen non sit verum quodvis eorum sub conditione defectus alterius. Id enim imprimis semper evenit, quoties extrema disiuncti absolute habent esse, & inter se connexa sunt aut mutuo, aut non mutuo; tunc enim vnumquodque eorum est absolute verum, cum tamen non sit vnumquodque eorum verum sub conditione defectus alterius; siquidem connexum cum altero sub conditione, quod hoc deficiat esse non potest. Deinde etiam id sæpè evenit; tametsi extrema disiuncti connexa non sint: quia de extremo non habente esse absolute, quando alterum habet, verum est etiam non habiturum casu, quo hoc deficeret; atque adeò vera non est vniuscuiusque positio sub conditione defectus alterius. Ex quibus apparet, quomodo cognoscentes per species alias multò plura iudicia disiunctiva, eaque vera, & circa multò plura iudicia disiunctiva, eaque vera, & circa multò plura obiecta possint habere, quam cognoscentes per species proprias,

Propositio 2.

149 Omnis veritas obiectiva necessaria, quæ à parte rei, atque adeò solum æquivalenter est disiunctiva, iuxta proposit. 1. realiter est indistincta ab extremis disiuncti; atque adeò adæquatè est distincta

à Deo quotiescunque non est Deus vnum ex ipsis extremis disiuncti.

Hæc propositio eisdem argumentis venit probanda contra Recentiores commemoratos n. 131. quibus contra eisdem probavimus q. 1. proposit. 1. veritates obiectivas necessarias rerum realiter distinctarum à Deo realiter quoque ab ipso Deo distinctas esse, utpote identificatas realiter cum rebus ipsis. Ea quippe omnia argumenta vniuersalia sunt pro omnibus veritatibus obiectivis necessariis rerum realiter distinctarum à Deo, & quorum numero est veritas, de qua agimus in præsentibus; siquidem, & est veritas necessaria rerum realiter distinctarum à Deo; & iuxta dicta paulò ante ad statum conditionatum necessarium talium rerum spectat, de quo etiam ibi fuit sermo. Quare prædicta argumenta non à nobis repetenda; sed ab vnoquoque applicanda præsentì propositioni sunt.

Insuper tamen potest ea speciatim probari. Primo: quia veritas hæc obiectiva necessaria. *Petrus existit, vel non existit*, quæ ex earum genere, de quibus modò agimus est iuxta dicenda postmodum, omnimodis, & sub quibuscumque concepta terminis longè euidencior est, quam hæc: *Deus existit*: ergo non sunt eadem veritas obiectiva.

Secundò: quia veritas necessaria huius disiuncti: *Petrus existit, vel non existit*, non est determinata, & absoluta veritas, ut constat. Sed veritas identificata cum Deo determinata, & absoluta veritas est, ut etiam constat. Ergo veritas necessaria huius disiuncti *Petrus existit, vel non existit* non est identificata cum Deo.

Tertiò. Si ab existentia Dei necessaria tanquam à formâ merè extrinsecâ proveniret, quod esset necessariò verum disiunctum hoc: *Petrus, vel Petri negatio existit*, & non à peculiari naturâ extremorum eius, ut Adversarij putant, ab eadem existentia Dei necessariâ, tanquam à formâ merè extrinsecâ euaderet quoque necessariò verum disiunctum hoc: *Petrus, vel Ioannes existit*. Quod tamen est absurdum. Recognosce argumentum simile latius propositum in simili loco citato.

Quartò à priori, ut omittam cætera. Ideò veritas disiunctiva extremorum citra medium oppositorum (qualia sunt contradictoria, & multa contraria, iuxta dicenda disp. 14.) necessaria est: quia eiusmodi extrema talis naturæ sunt, ut non possint ambo simul deficere; & ideò veritas disiunctiva extremorum, quæ simul deficere possunt, nunquam est necessaria, ut postea ostendemus. Igitur veritas disiunctiva extremorum citra medium oppositorum, eiusque necessitas ab ipsis extremis est indistincta, atque adeò nullatenus est identificata cum existentia Dei. Et confirmari potest aperte, quia si ponamus duo extrema moraliter tantum esse citra medium opposita, ut sæpè contingere potest, eorum veritas disiunctiva moraliter tantum necessaria erit, quin sit necessaria vllò modò determinata, & absoluta veritas cuiusvis eorum; & tamen tunc ea necessitas moralis à necessitate Dei metaphysicâ non proveniet; sed ab ipsorum extremorum naturâ, ut constat. Igitur tantumdem dicendum est de veritate disiunctivâ extremorum metaphysicè citra medium oppositorum, quorū nullius determinata, & absoluta veritas necessaria est. Deinde confirmari potest: quia veritas obiectiva cōtingens, quæ à parte rei est disiunctiva, cōueniensq; subindè re ipsâ ambobus extremis disiuncti, etiam quando alterutrum verum est determinatè, & absolute, neque est identificata cum Deo: quia Deus non est quid contingens; neque est identifi-

Disp. X. De variis statibus rerum. Quæst. II. 247

identificata adæquatè cū altero tantum extremorum disiuncti, cū æqualiter, & eodem modo conueniat utrique. Ergo est indistincta ab utroque prout pertinet ad statum realem diuersum ab statu determinato, & absoluto. Qui quidem status quidam conditionatus est, in quo vnumquodque extremorum disiuncti conditionatè, æqualiterque, & eodem modo est verum sub conditione defectus alterius, ut *superius* est explicatum. Tantumdem ergo censendum est de veritate obiectiua necessaria, quæ à parte rei est disiunctiua; de qua in *propositione* agimus.

154 Opponent tamen Aduersarij contra propositionem. Necessarium modo est, quod Petrus existat, vel non existat. Ergo modò datur necessitas Petri: sed talis necessitas neque est Petrus, nec eius negatio, quorum alterutrum datur modò: quia vtrumque est quid contingens; neque est aliud quidpiam à Deo distinctum: quia solus Deus inter omnia, quæ modo dantur est quid necessarium. Ergo est ipse Deus. Ergo necessitas veritatis, atque adeo necessaria veritas disiuncti existentie, vel non existentie Petri identificata est cum Deo. Respondeo, necessarium modò esse, quod Petrus existat, vel non existat, non necessitate absoluta; sed necessitate conditionata, siue ex hypothesi: hanc autem proflus esse indistinctam ab ipsa existentia, & non existentia Petri, distinctamque subinde proflus ab entitate Dei. Esse quippe necessarium, quod Petrus, vel Petri negatio existat, aliud non est, quàm esse necessarium, quod Petrus existat ex hypothesi, quod deficiat negatio Petri: pariterque, quod existat negatio Petri, ex hypothesi, quod deficiat Petrus. Vnde modo nulla datur necessitas absoluta existentie, vel non existentie Petri; sed tantum est verum conditionatè, existere necessariò Petrum, si non existit Petri negatio; & existere necessariò negationem Petri, si non existit Petrus. Id, quod, & non amplius significare intendimus, cū dicimus. Necessè modo est quod Petrus, vel Petri negatio existat. Neque interest ad rem, quod apud cognoscentes per proprias species, & consequenter non formantes, uti nos, positivos negationum conceptus, iuxta doctrinam *suprà* statutam *disp. 9. q. 3.* Veritas hæc complexa conditionata, cui disiunctiua æquivallet: *Necesse est existere Petrum, si deficit eius negatio: & existere negationem Petri, si deficit Petrus*, alia non sit ab hac: *Necesse est, Petrum existere, si existit: & non existere, si non existit*. Hoc, inquam, ad rem præsentem nihil interest, ut patet. Cætera, quæ ex Recentiorum mente hic possunt opponi, in simili sunt iam opposita, dilutæque *q. 1. post proposit. 5.* Recognoscantur.

155 Excepi autem à doctrina propositionis disiunctum, quorum extremorū vnum est Deus, ut: *Deus existit, vel non existit*: quia certum est, ut veritatem disiunctiuam huius inadæquate saltem esse identificatam cum Deo, utpote conuenientem ipsi, ut vni ex extremis disiuncti veri. Ex quibus omnibus apparet, quomodo status disiunctiuus, & necessarius rerum, ad quem pertinet veritates, de quibus in propositione, realiter à Deo distinctus sit.

Propositio 3.

156 Omnis veritas obiectiua necessaria, quæ per rationem nostram dumtaxat, atque adeo formaliter est disiunctiua, iuxta doctrinam statutam *proposit. 1.* ab eo extremo disiuncti est realiter indistincta, quod veritatem necessariam determinat, & absolutam

habet; realiterque proinde est distincta à Deo, cū tale extremum Deus non est.

Prior pars propositionis constat ex dictis *prop. 1.* quia tale extremum verificatiuum est propositionis disiunctiue, cui talis veritas correspondet, iuxta *ibi* dicta. Veritas autem obiectiua correspondens propositioni disiunctiue aliud non est à parte rei ab eius verificatiuo. Posterior autem propositionis pars ex dictis *q. 1. proposit. 1.* constat. Vbi ostensum est latè omnem veritatem necessariam determinatam, & absolutam conuenientem extremo, quod non est Deus, realiter à Deo ipso distinctam esse. Pro exemplo autem veritatum, de quibus est sermo in propositione sint hæc: *Petrus est possibilis, vel existit: Petrus, vel Ioannes est possibilis: chymæra est impossibilis, vel non existens*, &c. Exceptionis autem exempla sunt. *Deus, vel homo existit: Deus vel homo est possibilis: Deus est possibilis vel existens*, &c.

Adnotare tamen oportet: quando vtrumque extremum disiuncti, de quo in propositione est sermo, determinatè, & absolute est verum, vtrumvis seorsim esse sufficiens verificatiuum propositionis disiunctiue necessariò veræ habentis pro obiecto tale disiunctum, iuxta dicta *loco citato*; atque adeo cum vtrius seorsim identificari realiter veritatem obiectiuam necessariam talis propositionis, dummodo vtrumque sit necessarium: si namque alterum sit contingens, etsi hoc etiam determinatè, & absolute sit verum, neque erit verificatiuum sufficiens dictæ propositionis prout necessariò veræ, neque cum eo identificabitur veritas eius obiectiua necessaria, de qua modò agimus: quia in veritate contingente veritas necessaria fundari non potest, ut patet.

Ex quibus colligitur, statum realem veritatum necessariarum, de quibus agit propositio, aliud non esse ab statu, quem habent necessaria disiunctorum extrema, quatenus vera determinatè, & absolute, quo pacto illas fundant. Qui status proinde realiter est distinctus à Deo, quantumvis necessarius sit, quando talia extrema realiter sunt à Deo distincta, ut constat ex dictis. Statum verò supposititiū ab intellectu nostro oriundum, quem tales veritates habent, quatenus disiunctiua formaliter, ab actibus, & obiectis nostri intellectus non esse distinctum, ex dictis etiam colligere est.

Propositio 4.

Omnis veritas obiectiua contingens, quæ à parte rei, atque solum æquiualeuter est disiunctiua, iuxta *proposit. 1.* realiter est indistincta ab extremis disiuncti.

Quia re vera veritas quadam est conditionata complexa, qua vnumquodque talium extremorum est verum sub conditione defectus alterius, ut constat ex dictis; & omnis veritas obiectiua conditionata ab ipsis obiectis conditionatè veris est realiter indistincta, iuxta doctrinam latè statutam *q. 1.* vnde status realis talium veritatum, qui ab eis est indistinctus, ab ipsis quoque extremis disiuncti indistinctus est. Sint autem pro exemplo huiusmodi veritatum istæ: *Petrus, aut dormit, aut loquitur: Ioannes, aut lugeat, aut rideat*; supposito, quod vtriusque quoduis extremum verum sit sub conditione defectus alterius, ut fieri potest.

Propositio 5.

Omnis veritas obiectiua contingens, quæ per rationem

rationem nostram duntaxat, atque adeo formaliter est disiunctiva, iuxta doctrinam statutam *propos. 1.* ab eo extremo disiuncti est realiter indistincta, quod veritatem contingentem, & absolutam habet.

Quia tale extremum verificativum est propositionis disiunctivae, cui talis veritas correspondet, iuxta dicta *ibidem*. Veritas autem obiectiva propositionis disiunctivae aliud non est a parte rei ab eius verificatio, prout dicebamus in simili *propos. 3.* Vnde patet, statum realem talis veritatis alium non esse ab statu reali eiusmodi verificativi. Cum tamen status suppositivus eius prout formaliter disiunctivae in nostro intellectu sedem habeat, iuxta dicta etiam in simili *propos. 3.*

¹⁶¹ Ex dictis hactenus in hac *quest.* colligo primò, statum rerum disiunctivum duplicem esse. Alium realem, qui æquivalenter tantum est disiunctivus, & re vera determinatus, conditionatusque, ut explicuimus. Alium suppositivum, quia a nostro intellectu venit oriundus, prout est formaliter disiunctivus, cum tamen veritates obiectivae, disiunctivaeque ad illum spectantes eatenus suum quoque statum realem habeant determinatum, & absolutum, quatenus in veritatibus determinatis, & absolutis fundantur, quas disiunctorum extrema re ipsa habent, prout etiam explicatum est.

¹⁶² Secundò colligo, utrumque statum disiunctivum prædictum rursus duplicem esse. Necessarium scilicet, & contingentem. Ad primum omnes veritates disiunctivae necessariae. Ad secundum omnes contingentes spectant; nempe ad statum necessarium realem, qui æquivalenter tantum est disiunctivus, & re vera determinatus, conditionatusque, veritates ei respondentes; quæ ut non sunt re vera absolute, sed hypotheticæ; ita necessitas earum non est absolute, sed ex hypothesi. Quia fit, ut disiuncti, cuius omnia extrema sunt absolute contingentia, veritatem necessariam ad talem statum pertinentem possit habere; sicque de vno, vel altero extremo disiuncti sub disiunctione possit verè dici necessitas, quæ falso dicitur de utroque determinatè, & absolute. Ad statum verò necessarium suppositivum, qui per rationem nostram duntaxat est formaliter disiunctivus, illæ pertinent veritates, quæ in veritate determinata absolute, & necessaria alicuius ex extremis disiuncti fundantur; quarum proinde necessitas alia non est a necessitate determinata, & absolute, quam habet tale extremum, aut in existendo, si fit Deus, vel negatio chymæ; aut in essendo, quod de suo quiditativè est, si fit aliud quidpiam, iuxta doctrinam latè expositam, *quest. 1.* Similiter ad statum contingentem realem, qui æquivalenter tantum est disiunctivus, veritates ei respondentes pertinent, quæ cum sint re vera conditionatæ non absolute solum; sed ex sua hypothesi debent manere contingentes; quod evenit, quando conditio connexa non est cum conditionato. Ad statum verò contingentem suppositivum, qui tantum per rationem nostram est formaliter disiunctivus, illæ veritates pertinent, quæ in veritate determinata, absolute, & contingente alicuius ex extremis disiuncti fundantur, cuius proinde contingentiam absolutam duntaxat habent.

¹⁶³ Tertiò colligo; solum disiunctum extremorum, quorum contradictoria mutuo opponuntur habere posse veritatem spectantem ad statum necessarium, qui æquivalenter tantum est disiunctivus: quia vnumquodque talium extremorum duntaxat est necessariò verum sub conditione defectus alterius,

prout ad talem veritatem requiritur; eo quòd cuiusvis eorum defectus cum positione alterius est necessariò connexus. Sunt autem extrema huius generis omnia citra medium opposita aut contradictoriè, aut contrariè, iuxta dicenda *disp. 14.* nec non, quæ cum non sint opposita, contradictoria tamen opposita habent; proindeque, etsi possint simul esse, non possunt simul deficere. Vnde patet, nullum disiunctum extremorum, quæ simul deficere possunt, eo quòd compatibles sunt eorum defectus, veritatem necessariam habere posse ad dictum statum pertinentem.

Quartò colligo: nullum disiunctum extremorum, ¹⁶⁴ quæ inter se connexa sunt aut mutuo, aut non mutuo, veritatem habere posse spectantem ad statum, aut necessarium, aut contingentem, qui æquivalenter tantum est disiunctivus: quia non potest esse verum vnumquodque talium extremorum sub conditione defectus alterius, prout ad talem veritatem requiritur; eo quòd defectus illius, quod terminat connexionem alterius cum positione huius stare non potest, ut constat. Ex quo patet, extrema disiuncti habentis veritatem ad aliquem dictorum statum spectantem, mutuo inter se connexa debere esse.

Quintò colligo. Quoties extremum aliquod absolute, determinatamque veritatem habet, disiunctum ex illo, & ex alio quopiam veritatem habere spectantem ad statum, qui suppositivè, & per rationem nostram duntaxat est formaliter disiunctivus; nempe ad statum huiusmodi necessarium, si veritas determinata, & absoluta talis extremi necessaria fuerit; ad contingentem verò, si fuerit contingens. Quoniam, ut fit verum disiunctum veritate pertinente ad huiusmodi statum seu necessariu, seu contingentem, sat est, quòd vnum ex extremis eorum absolute, & determinatè sit verum, seu necessariu, seu contingente veritate, ut constat ex dictis.

Sextò colligo. Quoties aliquis actus cum veritate ¹⁶⁷ verari dicitur circa vnum, vel alterum terminum sub disiunctione, aut vni, vel alteri subiecto sub disiunctione, convenire, toties veritatem obiectivam huiusmodi actus ratione termini, aut subiecti connotati per illum ad eum statum pertinere, qui æquivalenter tantum est disiunctivus, nempe ad necessarium, si talis veritas necessaria fuerit; ad contingentem autem, si fuerit contingens. Quoniam huiusmodi actus æquivalenter tantum est disiunctivus ex parte termini, aut subiecti, iuxta principia statuta *suprà n. 132.*

Septimò colligo. Quoties actus quoquo modo ¹⁶⁸ respicit vnum, vel alterum extremum sub disiunctione, & neutrum determinatè, ut sæpe contingit, prædicata talibus extremis proveniètia a tali respectu, pariter convenire vni, vel alteri eorum sub disiunctione, & neutri determinatè. Cum tamen cætera quæque prædicata eo ipso, quòd vni, vel alteri extremo cuiusvis disiuncti sub disiunctione conveniunt, non possunt non alteri saltem eorum determinatè convenire: e.g. quando subiectum connectitur cum vno, vel altero extremo sub disiunctione, & cum neutro determinatè; verum est, vnum, vel alterum talium extremorum sub disiunctione, & neutrum determinatè ad tale subiectum necessarium, seu requisitum esse. Et quando subiectum exigit, seu quoquo modo petit vnum, vel alterum extremum sub disiunctione, & neutrum determinatè, verum est, vnum, vel alterum talium extremorum sub disiunctione, & neutrum determinatè a tali subiecto petitum, aut etiam ipsi debitum esse; & quando superior subdico præcipit, vnum vel alterum opus sub disiunctum

Disp. X. De variis statibus rerum. Quæst. I. 249

disiunctione, & neutrum determinat: verum est, unum vel alterum talium operum sub disiunctione, & neutrum determinat sub obligationem subditi cadere; pariterque in similibus. Cum tamen eo ipso, quod est verum: Petrum, vel Ioannem sub disiunctione esse risibilem, aut doctum; Petrum esse calidum, vel frigidum, &c. non possit non esse quoque verum: Petrum aut Ioannem determinat esse risibilem, aut doctum: Petrum, aut Petri negationem determinat existere: Petrum determinat calidum, aut determinat frigidum esse; & in cæteris simili modo. Ex quo patet, quomodo sæpe est disiunctum verum, cuius omnia extrema determinat sumpta sunt falsa, etsi plerumque veritas disiunctiva non possit non secum ferre determinatam veritatem vnius saltem ex extremis disiuncti,

168 iuxta rationem iam supra præmissam numero 129. Aduertendum tamen est ad extremum. Quoties in superioribus dico, unum ex extremis disiuncti determinat, & absolute esse verum, per 10 absolute solum me excludere statum conditionatum imbibitum in ipso disiuncto, quando eius veritas æquiualeter tantum est disiunctiva, & absoluta, cum tamen re ipsa, & formaliter determinata sit, & conditionata, iuxta sæpe dicta; non verò alium statum conditionatum, quasi reflexum, quem tam disiunctum, quam eius extrema habere possunt, iuxta notationem præmissam num. 130. Ut cernitur in his exemplis: Si Rex veniret, Petrus, vel Ioannes loqueretur: Si sol luceret, Petrus existeret, vel non existeret: Si Petrus existeret, similis erit, vel dissimilis Ioanni; in cæterisque huiusmodi. In hisce enim veritas determinata vnius ex extremis disiuncti, quam, vel secum fert, vel supponit ipsius disiuncti veritas disiunctiva, conditionata manet, non à conditione imbibita in ipso disiuncto, quando huius veritas æquiualeter tantum est disiunctiva; sed ab aliâ superadditâ.

QVÆSTIO III.

Quid sit status existentialis rerum de futuro, de presente, & de præterito, Et quotuplex?

169 PRO intelligentia, proque resolutione quæstionis, suppono primò: quidquid existit, in aliquo tempore indispensabiliter existere; impossibile enim esse, ut quidpiam existat, & nunquam, siue in nullo tempore existat, vt ex sententiâ cõmuni suo loco ostendimus. Ex quo patet, statum rerum existentialē alicui temporis suapte essentiā alligatum esse.

170 Suppono secundo, ex sententiâ satis cõmuni, & suo etiam loco ostendendâ à nobis, omnem rem existere in tempore, siue durare in illo per durationem sibi intrinsicam, affixamque suapte essentiā tali temporis, siue indistinctam à re durante, siue ei superadditam. Erit enim indistincta, quando res durans per essentiā est alligatâ temporis, in quo durat, siue determinata, necessitataque ad durandum in illo. Distincta verè, & superaddita, quando res durans indifferens est ad durandum, & non durandum in eo tempore, in quo durat. Durationes autem rerum creaturarum diuersis partibus continuis temporis, spatiue temporis correspondent, seriem quandam essentialiter successiuam, continuamque constituunt, quæ extensio quædam est temporalis, atque adeo motus essentialiter successiuus, atque

continuuus; quemadmodum præsentia rerum creaturarum diuersis partibus continuis spatij localis correspondentes seriem quandam essentialiter extensam, continuamque constituunt, quæ extensio quædam est localis essentialiter continua; sed non successiuâ, vt pluribus est explicandum loco indicato.

Suppono tertio. Tempus, quod vocant imaginarium re ipsâ capacitatem quandam esse motus essentialiter successiuus, & continui, qualem constituunt durationes creatæ seriatim, continuæque ordinatæ quoad extensionem temporalem, iuxta dicta super. Vnde tempus imaginarium à parte rei suum esse habet, non quidem existentialiter, sed quiditatum, & mere possibile, vt cætera entia possibilia. Dicitur tamen imaginarium: quia à nobis ad instar motus actualiter, existentialiterque fluentis concipitur. Cum tamen re ipsâ non quid existens; sed quid merè possibile sit; series nimirum possibilem durationum continua, extensaque, temporaliter, atque adeo successiuâ suapte essentiâ. Vnde fit primò, in tempore imaginario, vt & in dicta serie, quamlibet partem suam determinatum locum, seu gradum habere per essentiā continguum quidem duabus partibus sibi immediatis alteri præcedenti, seu anteriori; alteri subsequenti, seu posteriori: à cæteris autem tam præcedentibus, seu anterioribus, quam subsequentibus, seu posterioribus certa quadam distantia distit, maiore, aut minore pro multitudine partium intercurrentium. Secundo fit, quamlibet partem temporis imaginarij, sicut & prædictæ seriei durationum, suapte naturâ esse posteriorem omnibus præcedentibus, & priorem subsequentibus. Tertio fit, tempus imaginarium vtrimque infinitum esse, atque adeo æternum, hoc est, tam à parte antè, quam à parte post: quia talis est series prædicta possibilem durationum. Nulla siquidem à parte antè est cogitabilis, antequam alia non sit possibilis, aut à parte post, ultra quam. Quarto fit, quamlibet huiusmodi seriei durationum continuâ, extensaque temporaliter, atque adeo successiuam suapte essentiâ, si existat re verâ, tempus reale dici posse imaginario contrapositum, tamen ab illo re ipsâ aliter non distinguitur, quam quoduis ens, vt existens distinguitur à se ipso, vt possibili. De facto tamen sola series durationum partium motus calorū dici solet tempus reale, vt pote, quæ cæterorum omnium motuum mensura est communis: Tempus quippe definitur, mensura motus. De quibus omnibus loco indicato plura dicenda sunt.

Suppono quarto ex dictis supra disputatione 3. 172 veritatem cognitionis, atque etiam propositionis vocalis in conformitate eius cum suo obiecto consistere; veritatem autem rerum in aptitudine, quam illæ habent, vt cognoscantur per cogitationem veram, vt conformentur cum sui cognitione. De quo ibi plura. Et quoniam res existentes non solum, quo tempore existunt, sunt cognoscibiles per cognitionem veram; sed etiam in aliis temporibus: eo quod cognitio non solum id, quod sibi coexistit, sed etiam id, quod à se tempore est distitum representare valet, atque adeo, aut affirmare, aut negare; quemadmodum, & quod est distitum loco: efficitur, vt res existentes veræ esse dicantur, non solum tempore, quo existunt; sed etiam in aliis temporibus, quatenus etiam in aliis temporibus sunt illæ cognoscibiles verè. Hoc sensu dicimus, hodiè esse verum, & ab æterno verum fuisse, Anti-Christum exiturum in suâ differentia temporis; sicut etiam hodiè esse verum, & in æternum verum fore, Christum Dominum existisse in hoc mundo. Quo etiam

etiam iure Patres, & Philosophi dicere consueverunt, veritatem rerum non modo quiditativam, & necessariam; sed etiam existentialem, & contingentem aeternam, & incommutabilem esse, utpote carentem principio, & fine. Vnde August. *lib. 2. de liber. arbit. cap. 8.* veritatem numeri incorruptibilem, immobilem, & inuertibilem appellat. Et Anselm. in *Dialog. de verit. cap. 14.* de veritate in *universum* docet, nunquam incipere, neque finire, sed semper esse. In *Monolog. autem cap. 17. de veritate contingentium* ait. Cogitet, qui potest, quando incipit, aut quando non fuit hoc verum scilicet, quia futurum erat aliquid: aut quando desinet, & non erit hoc verum, scilicet, quia prateritum erat aliquid. Vnde concludit *universum*. Impossibile est, vel cogitare, quod veritas principium, vel finem habeat. Insuperque arguit eo argumento, quod habetur apud August. *tom. 1. lib. 2. soliloq. cap. 2.* & tale est. Si veritas habuit principium, vel habebit finem, verum erat tunc, quia non erat veritas; & postquam finita erit, verum est quia non erit veritas: atqui verum non potest esse sine veritate: erat igitur veritas antequam esset veritas, & erit veritas postquam finita erit veritas. Quod inconvenientissimum est. Sine igitur dicatur veritas habere, sine intelligatur non habere principium, vel finem, nullo claudi potest veritas principio, vel fine. Aristot. etiam *lib. 6. Ethic. cap. 3.* docet ipsum scibile non posse non esse aeternum, ingenitum, & incorruptibile.

173 Adde spectata serie signorum natura in eodem tempore existentium, dici etiam posse res veras esse in aliis iudem signis ab iis, in quibus existunt. In signo enim causae iure optimo dicitur esse iam verum, futurum esse effectum in signo posteriore. Pariterque verum erit in signo effectus, extitisse causam in signo priori. Quod locum habet etiam si absolute sit impossibile, ut existat cognitio effectus in signo causae, atque adeo sit incapacitas absoluta, ut effectus in tali signo cognoscatur vere. Sat enim est capacitas hypothetica praecindens a possibilitate, vel impossibilitate hypothesis, id est, quod si daretur in signo causae cognitio affirmans fore effectum in posteriore, talis cognitio vera esset. Hoc enim sufficit, ut dicatur absolute verum esse in signo antecedente causae, quod in signo posteriore erit effectus. Universaler enim ad hoc, ut res vera dicatur pro aliqua mensura, sat est, quod ex se in tali mensura, sit vere cognoscibilis, casu, quod sit possibilis cognitio eius existens in tali mensura, ut bene docuit Valsq. *1. part. disp. 78. cap. 2.* & cum eo Ruiz. *tom. de scient. disputat. 91. sect. 2. num. 11.* Adde praeterea, non solum rerum veritatem semper, & ubique esse modo explicato; sed etiam rerum falsitatem. Quia sicut in omni mensura seu temporis, seu naturae est verum fore Petrum in posteriore, aut fuisse in praecedente; ita etiam falsum est, non fore Petrum, aut non fuisse. Pariterque in similibus.

174 Suppono quintò ex dictis *suprà disp. 2. q. 4. conclus. 6. & disputat. 3. quæst. 6.* Iudicia nostra de praesente, de praeterito, & de futuro suapte essentia esse diversa, atque adeo vnum in aliud nullatenus transire posse. Iudicium enim de praesente essentialiter consistit in actu, quo iudicamus esse, aut non esse obiectum in eadem mensura temporis, qua id iudicamus; iudicium autem de praeterito, quo in mensura anteriori; & iudicium de futuro, quo in posteriori. Tantumdemque est de enunciationibus vocalibus his iudiciis correspondentibus, prout talem significationem habentibus.

His positis: tria sunt nobis in hac q. examinanda. Primum: quid sit in re existente esse futuram, esse praesentem, & esse praeteritam. In quoque futuro eius, praesentia, & praeterito consistat. Secundum: an in eadem re prout existente in eadem temporis mensura esse futuram, esse praesentem, & esse praeteritam sint tres diversae veritates ratione trium diversorum statuum diversis iudiciis iudicabiles; idque successu temporis, & non aliter. Tertium: quod sit futuritio, praesentia, & praeteritio rerum existentium in tempore.

Circa primum. Nonnulli tacito nomine relati à 176 Suar. *prolog. 2. de grat. cap. 7. num. 4.* dixerunt, rem esse futuram nihil esse aliud, quam habere eam esse in causa determinata aliquo modo ad causandum, & nondum habere, vel habuisse in se. Quae doctrina ex S. Thom. sumpta videtur *lib. 1. Perihem. lect. 13.* Vbi docet, futurum habere esse tantum in sua causa; & idè simpliciter dici posse futurum, si causa sit omnino determinata ad vnum. Si verò causa aequè sit indifferens ad verum, & ad falsum nec dici posse futurum, nec non futurum. Polse tamen dici futurum non cum omnimoda certitudine, si ad eam partem sit causa magis propensa, quam ad oppositam. Secunda sententia est Pelant. *1. part. q. 14. art. 13. disp. 5.* dicentis, rem esse futuram, solum esse denominationem desumptam à voluntate efficaci, qua Deus vult, illam esse. Tertia sententia est Soar. *suprà num. 7.* asserentis, esse rem futuram formaliter consistere in transitu quodam, seu habitudine rei ab esse, quod habet in causa ad esse, quod in se ipsa aliquando habitura est. Quarta sententia Recentiorum, quos tacito nomine citat Herice *tract. de scient. disp. 6. cap. 6.* est; futuritioem rei aliquid esse de praesenti connexum essentialiter cum existentia reali, quam res est habitura in sua temporis differentia. Pariterque philosophantur de rei praeteritione. Pro qua sententia postea stant moderniores alij. Quinta denique sententia ipsius Herice, cui consentiunt Petr. Hurt. *disp. 19. de anim.* & alij Recentiores, asserit, rem futuram duo dicere in suo conceptu, nimirum existentiam ipsius rei in proprio tempore pro materiali; pro formali autem, aut tempus antecedens, aut negationem talis existentiae. Pariterque philosophantur de rei praeteritione. De rei autem temporali praesentia nihil ab Auctoribus dictum video.

Propositio 1.

Esse rem futuram non est habere eam esse in 177 causa determinata, & nondum illud habere in se; ut prima sententia asserbat.

Quoniam esse, quod effectus in causa determinata habere dicitur in ea sententia, nihilo differt ab ipsa entitate causae, prout determinata in actu primo ad ipsum effectum. Compertum est autem diversum quid esse ex suo conceptu, causam esse in actu primo determinatam ad effectum nondum actu existentem, & effectum esse futurum. Id, quod ostendi potest primò: quia Angelus cognoscens intuitivè causam determinatam in actu primo ad effectum nondum actu existentem, non ob id praecise cognoscit intuitivè effectum futurum, ut patet. Secundò: quia effectum esse praeteritum aliud quid est à causa determinata ad illum, ut constat: ergo, & esse futurum. De utraque enim denominatione pariter est philosophandum. Tertio: quia saepe est causa ex se determinata ad effectum, & ille non est futurus; eo quod impeditur postea talis determinatio.

natio. Quartò: quia sæpe est effectus futurus, quando eius causa æquabiliter est ad illum indifferens, vt & ex se videtur notum, & ex dicendis conspicuum fiet. Nec refragatur S. Thom. *lec. illa* 13. *cir. in lib. 1. Periherm.* Quia dum negat, posse dici futurum id cuius causa ad vtrumlibet indifferens est, non negat, illud re vera futurum esse, sed tantum quoad nos quantum est ex ordinatione siue dispositione causæ. Vnde sæpe dicit, bifariam posse aliquid esse futurum. Primò: quia re vera erit in se. Secundò: quia erit, quantum est ex causæ ordinatione. Sic *1. part. q. 19. art. 7. ad 2. & clarius q. 12. de verit. art. 10. ad 7.* Vbi ait. *Aliquid potest dici esse futurum non solum ex hoc, quod ita erit; sed quia ita est ordinatum in causis suis, vt sic sit futurum.*

Ex quo patet, futurationem effectus, iuxta S. Th. diuersum quid esse à determinatione causæ, tamen ex illa rectè possit inferri. Quintò: id ipsum ostenditur, quia etiã causa de præsentis non sit, dummodo ea sit futura, effectus ab illa oriundus futurus erit. Ergo esse illum futurum non est, quod iam de præsentis sit eius causa determinata ad illum. Sextò: quia tempus, quod vocant imaginariū, quia ratione re ipsa est, iuxta suppositionem tertiam sine causa est, & tamen omnes eius partes nondum transactæ futuræ dicuntur. Septimò: quia dato casu, quod ens aliquod in tempore posset incipere sine causa sui, futurum re vera esset, antequam inciperet; desinitioque entis, si qua est, vt esse potest, citra omnem causæ influxum postea euentura, futura dicitur. Ergo ratio futuri ex suo conceptu à causis rei futuræ præcindit, atque adeò in ipsa determinatione causarum consistere nequit.

178 Vnde inferitur primò contra secundam sententiam relata *n. 176.* neque in denominatione proueniente à decreto Dei consistere futurationem rerum. Tum quia aliud est, rem esse decretam, aliud esse futuram, vt ex se constat. Tum quia, vt actus liber sit futurus, non sit necessarium in Deo decretum determinatum de tali actu (de quo est sermo in ea opinione) imò si sit exequitium repugnat libertati; sed sufficit decretum indifferens concurrendi, de quo *suo loco.* Tum quia tale decretum respectu peccati futuri absolute repugnat. Tum denique: quia licet Deus conciperet in tempore sua decreta, vt nos, res nihilominus per illa decernenda ab æterno diceretur futura, quin Deus haberet ab æterno decretum earum. Accedit, quod præteritio rerum non est denominatio desumpta à decreto Dei: Ergo nec futurationis. Partes etiam temporis independētē à decreto actuali Dei sunt futura, quo pacto sunt. Ergo.

179 Secundò inferitur contra sententiam tertiam; neque in transitu, seu habitudine causæ ad effectum consistere futurationem eius. Tum quia præcindendo ab existentia causæ datur fututio quemadmodum, & præteritio, vt vidimus. Tum quia transitus, seu habitudo causæ ad effectum etiam datur respectu effectus præsentis. Si autem dicas, te loqui de transitu ad effectum prout futurum, & petis principium, & falsum asseris: quia dicis, reddi effectum formaliter futurum per id, quod ad ipsum, vt iam futurum, terminatur. Præterquam quod transitus, seu habitudo causæ ad effectum alia à causalitate, quæ causat illum, ad rem non videtur excogitabilis: causalitas autem, & fututio non sunt formaliter idem, vt satis ex se constat.

180 Tertio inferitur contra sententiam quartam, futurationem rei neutiquam esse aliquid de præsentis connexum essentialiter cum existentia, quam res in sua differentia temporis est habitura. Quia, vt

constat ex dictis, absque omni huiusmodi de præsentis connexo cum existentia rei, potest hæc futura esse sæpeque est, quemadmodum citra omne dubium & potest, & sæpe est præterita. Et quidem omni huiusmodi connexo è medio sublato, non posse non, aut rem, aut eius negationem esse futuram, ex dicendis compertum fiet.

Propositio 2.

Rem esse præsentem, siue existentem de præsentis 181
ti nihil est aliud, quam illam habere iam nunc actualem esse; siue illam iam nunc actu existere in rerum natura.

Hæc propositio ex terminis notissima est. Constat enim, rem iam nunc habere esse actualem, seu actu existere in rerum natura, & esse præsentem, seu de præsentis existere, idem omnino esse. Quid autem sit, rem iam nunc existere actu, seu iam nunc habere esse actualem in rerum natura, aded est ex terminis conspicuum, vt amplius non sit explicabile. In scientiis quippe necesse est, vt quemadmodum dantur principia, seu propositiones per se notæ non demonstrabiles per alias, ita dentur termini, siue conceptus obiectiui per se noti non explicabiles per alios notiores, vt non semel notauimus. Huiusmodi autem est conceptus existentie rei iam nunc actualis, siue rei iam nunc actualiter, atque aded de præsentis existentis.

Hinc tempus præsens, seu potius pars temporis 182
præsens à futuris, & à præteritis condistincta ea dicenda venit, quæ, quia ratione est, iam nunc actualiter, siue præsentialiter est. Etenim si sermo sit de tempore reali consistente in quadam serie durationum existente realiter, iuxta dicta *suppositione tertia*, ea pars temporis dicitur præsens, quæ iam nunc est actu existens, iuxta nuper dicta. Si verò sit sermo de tempore imaginario consistente re ipsa in simili serie durationum possibilitatum, quæ talium, prout in *eadem suppositione tertia* exposuimus; ea pars temporis dicitur præsens, quæ iam nunc est proximè potens ad existendum. Vnica enim inter omnes potest dumtaxat assignari, quæ sit iam nunc, atque aded de præsentis proximè potens ad existendum; ea nimirum, quæ iam nunc, atque aded de præsentis esset existens, si de statu possibilitatis ad statum existentie translata esse. Ceteræ enim, vt translatae pariter ad statum existentie, aut essent præteritæ, aut futuræ existentialiter; ita intra statum meræ possibilitatis, aut siue præteritæ, aut futuræ potentialiter, id est, aut iam non habent potentiam ad existendum: quia potentia earum proxima ad existendum iam præterit, aut nondum habent, quia nondum accessit. Porro pars temporis, siue realis, siue imaginarij, quæ rigorosè loquendo est præsens, non potest non indiuisibilis esse quoad extensionem temporalem, atque aded successiuam; quandoquidem in omni parte, quoad talem extensionem ex aliis composita, non potest non esse aliquid aut præteritum, aut futurum, vt constat; quod ipsum est, eam in rigore præsentem non esse, sed de hoc plura *alibi*.

Propositio 3.

Rem esse futuram, aut præteritam nihil est 183
aliud ex conceptu suo, quam existere illam in tempore, quod prius, aut posterius est tempore præsentis, in quo, siue ex quo dicitur illa futura, aut præterita.

Etenim,

Etenim, cum dico: *Anti-Christus erit*, quod iudicative cognosco est existentia Anti-Christi respondens tempori, quod praesente, in quo eam iudico, posterius est. Unde, per tale iudicium duo iudicantur: expressè existentia Anti-Christi in proprio eius tempore; tacite autem, seu virtualiter, quod tale tempus posterius praesente est, in quo extat iudicium. Quo fit, ut conceptus obiectivus iudicii duo etiam complectatur; directè quidem ipsam Anti-Christi existentiam in proprio tempore, ex connotato autem alterum tempus, cui correspondet de praesenti iudicium ipsum, & relate ad quod dicta existentia tempus posterius denominatur. Ex quo patet futuritionem rei in eo stare, quod res sit existens in tempore, quod est posterius praesente, in quo, siue ex quo dicitur illa esse futura, ut in propositione statuimus. Eodemque prioris modo philosophandum est de praeteritione; nisi, quod haec existentiam rei importat in tempore, quod antecedens est praesente, in quo, siue ex quo dicitur illa esse praeterita. Unde futuritio, praeteritioque rei directè dicunt in suo conceptu prima existentiam rei in tempore posteriori, secunda in priori, quam praesens, ex connotato verò utraque praesens ipsum, qua tale.

184 Sed dicit aliquis: haec propositio est vera: *Hodie est futurus Anti-Christus, & ab aeterno fuit futurus*. Ergo futuritio Anti-Christi, quam illa enunciat, iam hodie est, & ab aeterno fuit: non ergo consistit ea in existentia Anti-Christi, quae erit in tempore posteriore prout connotante tempus praesens antea, in quo Anti-Christus futurus dicitur. Respondeo, eiusmodi propositionem duplicem sensum habere posse. Primum æquivalentem huic: *Hodie est verum, & ab aeterno fuit verum, Anti-Christum fore*. Secundum huic: *Hodie, & ab aeterno Anti-Christus erit*. Et in priori quidem sensu, in quo vera est, non enunciat directam, propriè dictam futuritionem Anti-Christi, de qua nos tractamus, sed veritatem eius, quae ut lumen quasi reflexa, impropriaque dici potest futuritio Anti-Christi; à qua veritate eatenus dicitur hodie esse, & ab aeterno fuisse verum, Anti-Christum fore; quatenus hodie est, & ab aeterno fuit iudicabile iudicio vero, Anti-Christum fore, iuxta universalem doctrinam in quarta suppositione traditam. In posteriori autem sensu, in quo praedicta propositio directam, & propriam enunciat futuritionem Anti-Christi, tantum abest, ut vera sit, quod potius in terminis ipsis involuit repugnantiam, ut constat.

185 Ex quibus infero primò contra plerosque Auctores quintae sententiae, rem existentem in aliquo tempore, eoque titulo semper quoad talem existentiam posteriorem omnibus temporibus praecedentibus, & prioribus sequentibus, non eo ipso esse semper futuram propriam, & directam futuritionem respectu omnium illorum, & respectu omnium horum praeteritam, sed respectu uniuscuiusque tunc solum quando illud est praesens. Ob id in superioribus dixi, futuritionem, praeteritionemque rei de connotato dicere in conceptu suo tempus praesens, qua tale. Ratio est conspicua: quia conceptus proprius futuritionis rei ipsissimum est obiectum huius propositionis: *Res erit*. Praeteritionis autem huius: *Res fuit*. Constat autem ex se, & ex dictis: Obiectum primè totum hoc expressè, aut tacite complecti: *Res erit existens in tempore, quod tempore nunc praesente, siue, quod nunc est praesens posterius naturam suam est*. Obiectum autem secundae hoc: *Res fuit existens in tempore, quod tempore nunc praesente, siue, quod nunc est pra-*

sens, antea, suam naturam est. Ex quo patet, aduentum Christi nequaquam dici posse iam esse futurum, esto addatur, respectu ad tempus antea, in quo Mundus incipit. Sicut nec aduentus Anti-Christi dici potest praeteritus adhuc respectu ad tempus posterius, in quo mundus finitur: quia assertio haec: *Adventus Christi erit respectu temporis principij mundi*, hunc sensum fallum, & implicitorium efficiet: *Adventus Christi existet in tempore posteriore, quam tempus, quod est praesens modo, respectu temporis principij mundi*. Sicut haec: *Adventus Antichristi fuit respectu temporis finis mundi*. Hunc *Adventus Antichristi existit in tempore anteriore, quam tempus, quod modo est praesens respectu temporis finis mundi*. Pariterque de similibus venit dicendum.

Nihilominus res existens in aliquo tempore ea-186 tenus dici potest semper futura respectu omnium temporum praecedentium, praeteritaeque respectu omnium sequentium futuritione, praeteritioneque reflexa, & impropria, quatenus directae, propriaeque futuritionis eius veritas, hoc est, iudicabilitas per verum iudicium, omni tempore antecedenti responderet; praeteritionis autem omni sequenti. Quo iure dicimus, toto tempore ante aduentum Christi verum fuisse, Christum esse venturum & toto tempore post aduentum Christi, aut fuisse, aut esse, aut fore verum, Christum venisse. Similiter, toto tempore ante aduentum Christi, aut fuisse, aut esse, aut fore verum, Anti-Christum esse venturum, & toto tempore post aduentum Anti-Christi, verum fore, Anti-Christum venisse. In quod tamen etiam interuenit, ut cernitur, futuritio, praesentia, praeteritioque propria, & directae veritatis praedictae asserta à nobis de praesenti, atque adeò dicens in conceptu suo de connotato tempus praesens, qua tale.

Secundò infero contra nonnullos etiam ex au-187 thoribus quintae sententiae. Ut aliqua res sit futura, necessarium non esse, quod detur eius negatio in tempore, in quo futura dicitur. Pleraque enim hodie existentia, quorum proinde negatio hodie non datur, etiam in temporibus sequentibus existentia erunt, verèque proinde dicuntur hodie fore, siue futura esse in illis. Ex quo patet, eandem rem bene posse esse simul praesentem, & futuram. Ad cuius distinctionem, quae non est praesens, quo tempore futura dicitur, pure futura nuncupabitur; sicut res possibilis non existens pure possibilis nuncupatur, ad distinctionem rei possibilis, & simul existentis. Eodemque pacto de praeteritione rei est philosophandum.

Tertiò infero. Quoties res in eodem tempore 188 existentes ordinem aliquem prioris, & posterioris habent secundum naturam eam, quae in signo posteriori est, futuram appellari posse comparatione signi prioris; praeteritamque vice versà, quae est in signo priori respectu signi posterioris, idque tum directam, tum reflexam futuritionem, & praeteritionem, iuxta doctrinam suppositam n. 173. Tametsi loquutio haec translatitia, subindeque minus propria sit.

Venio iam ad secundum punctum quaestionis propositum num. 175. Pro quo fit.

Propositio 4.

Rem esse futuram, esse praesentem, & esse pra-189 teritam diversae veritates sunt obiectivae comparatione

tionem nostri intellectus, diuersis iudiciis, successuque temporis iudicabiles verè, & non aliter.

Quod sint diuersæ veritates obiectivæ, iudicabiles à nobis diuersis iudiciis, manifestè probatur. Primo: quia si non essent diuersæ veritates obiectivæ, essent utique ex parte obiecti, atque adeo obiectivæ vna; & eadem, ut est notissimum. Inde autem fieret, ut intellectus noster iudicans vnā, non posset non eodem iudicio iudicare omnes, cum omnes obiectivæ essent vna. Idemque proinde esset iudicare de qualibet re, esse præsentem, atque esse præteritam, & futuram; iudiciaque subinde de præsentibus, de præteritis, & de futuro non essent diuersa, sed vnum, & idem; contra suppositionem quintam *supra* statutam. Quod vtrumque, quā sit absurdum, nemo non videt.

191 Secundo: quia passim affirmamus verè de aliqua re esse præsentem, simul negantes verè de eadem, esse præteritam, aut futuram, & vice versa, ut cunctis notissimum est. Igitur huiusmodi veritates obiectivæ diuersæ sunt; & consequenter diuersis iudiciis iudicabiles: vnā siquidem, eandemque obiectivam veritatem de eodem subiecto verè simul affirmari, & negari, impossibile est, ut constat.

192 Tercio probare quis posset idem ipsum. Quia præsentia rei vnā dumtaxat mensuram temporis præsentis includit in conceptu suo. Cum tamen futurum præter mensuram temporis præsentis, insuper includat aliam temporis posterioris præsentem; & præteritum præter mensuram etiam præsentis aliam diuersam temporis præsentis prioris, ut ex *superius* dictis constat. Hinc namque sit, eiusmodi veritates obiectivæ à diuersitate saltem temporum, quæ includit in se aut directe, aut ex connotato non posse non esse diuersas. Caterum huic probationi non multum fido. Quia licet eiusmodi tres veritates dictā diuersitatem habeant re verā à diuersitate partium, ex quibus integrè coalescunt: ea tamen nimis materialis est ad propositum; neque eas distinguit in ratione veritatum, quæ talium. Siquidem idem penitus aggregatum earundem partium modo vnā talium veritatum constituit, modo non item ratione diuersorum statuum, in quibus successu temporis reperitur, e.g. aggregatum ex his tribus terminis, nempe ex Petro, ex Petri existentia in tempore A præsentem, & ex ipso tempore A nunc constituit hanc veritatem de præsentibus: *Petrus existit in tempore A*; quam tamen idem penitus aggregatum ex eisdem partibus compositum neque constituit toto tempore antecedente, neque toto subsequente constituit: quia, Petrum existere in tempore A, nunc solum est verè iudicabile iudicio de præsentibus, quale non fuit toto tempore antecedente, nec toto subsequente erit. Similiter aggregatum ex his quatuor terminis, nempe ex Ioanne, & Ioannis existentia in tempore B futuro octo ab hinc annis, ex ipso tempore B, & ex tempore A præsentem, nunc constituit hanc veritatem de futuro: *Ioannes existit in tempore B futuro octo ab hinc annis*; quam tamen idem aggregatum ex eisdem omnino partibus constans, neque toto tempore antecedente constituit, neque constituit toto sequente: quia Ioannem esse exiturum in tempore B futuro octo ab hinc annis, nunc solum iudicabile est iudicio de futuro, quale non fuit toto tempore antecedente, nec erit toto subsequente. Pariterque censendum est de cæteris huiusmodi. Ex quibus patet; prædictas tres veritates non tam diuersitate partium, ex quibus coalescunt, quā à diuersitate statuum, ad quos pertinent, diuersas euadere in ratione talium, iuxta dicenda postea.

Pharus Scient. Tom. I.

Vnde quarto probatur planè idem assumptum: quia existentia crastina Petri cras erit verè iudicabilis iudicio de præsentibus, quali hodie non est iudicabilis verè; & hodie verè est iudicabilis iudicio de futuro, quali non erit verè iudicabilis cras, & perendie erit iudicabilis iudicio de præteritis, quali neque hodie, neque cras iudicabilis est: ergo existentia crastina Petri, cras habebit veritatem de præsentibus, quam non habet hodie, & hodie habet veritatem de futuro, quam cras non habebit; & perendie habebit veritatem de præteritis, quam neque habet hodie, neque cras. Idque, quia cras habebit statum, quem hodie non habet, & hodie habet statum, quem cras non habebit, & perendie habebit statum, quem neque hodie habet, neque cras. Igitur futurum iudicabilis hodie, & præsentia iudicabilis cras, & præteritum iudicabilis perendie de existentia crastina Petri, tres eius veritates obiectivæ diuersæ sunt diuersis iudiciis à nostro intellectu iudicabiles. Quod erat ostendendum. Idque ratione diuersorum statuum, quos futurum crastina Petri in esse veræ obiectivæ, huc iudicabilis verè successu temporis percurrit. Pariterque philosophandum est de cæteris huiusmodi veritatibus.

Hinc iam se prodit vltimum, quod in propositione asserimus: prædictas scilicet veritates successu temporis, & non aliter esse à nobis iudicabiles verè. Certum enim est, non esse à nobis verè iudicabilem existentiam crastinam Petri iudicio de præsentibus, donec accedat crastinus dies, neque iudicio de præteritis, donec accedat dies perendinus. Sicut neque usque ad hodiernum diem potuimus habere hoc iudicium verum de eadem crastina Petri existentia. *Petrus existet cras*; neque post transactum diem perendinum poterimus habere hoc. *Petrus exiit heri*. Tantumdemque in cæteris quibusque similibus veritatibus euenit. Ex quo patet, eas aliter, quā successu temporis non esse à nobis iudicabiles verè. Recognosce eandem doctrinam tactam *supra disput. 2. quæst. 4. conf. 6. & disput. 3. quæst. 3.*

Cuius ratio à priori est: quia supposita cuiusvis rei existentia in quavis temporis mensura nullum est instans in toto tempore, quantumvis vtrumque infinito, in quo talis existentia relatè ad nostrum intellectum non variet suæ cognoscibilitatis, suæve obiectivæ veritatis statum; huc, quod in idem recidit, nullum est instans, ex quo talis existentia non debeat à nobis iudicari iudicio diuerso, ut iudicetur verè. Quæ est admirabilis proprietas existentium in tempore prout ab intellectu nostro iudicabilia. Quod ut per exemplum fiat notius, sint nouem continuati dies A, B, C, D, E, F, G, H, I. Sitque sermo de existentia Petri correspondente eorum medio, E. De qua utique ex die A, solum erit iudicabile à nobis iudicio de futuro ex parte obiecti determinato (ut modo omittam vagam) sic. *Talis existentia erit quinto ab hinc die*. Ex die autem B, solum sic: *Erit quarto ab hinc die*. Ex die C, solum sic: *Erit tertio ab hinc die*. Ex die, verò E, iudicio de præsentibus solum sic: *Talis existentia iam est*. Ex die autem F, iudicio de præteritis solum sic: *Talis existentia secundo retro die fuit*. In die G, solum sic: *tertio retro die fuit*. In die H, solum sic: *quarto retro die fuit*. In die denique I, solum sic: *quinto retro die fuit*. Quæ omnia iudicia diuersa esse, veritatesque proinde obiectivæ eis respondentes diuersas quoque esse, usque solis iudiciis, & non aliis, ex iisque mensuris temporis, & non ex aliis verè iudicabiles, palam est. Tantumdemque pariter venit dicendum de cæteris aliis iudiciis,

Y dicitis,

dicis, ac veritatibus obiectiuis prædictæ existentie correspondentibus ceteris omnibus diebus, atque ad mensuris totius temporis antecedentis, atque subsequens diē E, in quo talis existentia ponitur esse.

Quæ cum ita sint, colligo primò. Existentia cuiusvis rei unico instanti temporis correspondenti unicam tantum veritatem obiectiuam de præsentia conuenire, ex eo tamen instanti iudicabilem ab intellectu nostro, in quo est ipsa existentia. De futuro autem, & de præterito innumeras, imò infinitas conuenire veritates obiectiuas diuersas ex infinitis instantibus antecedentibus, & subsequentibus illud, in quo est existentia ipsa, perque infinita diuersa iudicia iudicabiles ab intellectu nostro.

Secundò colligo. Quot sunt instantia temporis successiue fluentia, tot actus diuersos scientie comparabiles esse à nobis, totidemque amissibiles successu temporis de vniuscuiusque rei existentia, prout vnicuique mensura temporis correspondent; Idque ita ut neque possimus eos comparare aliter quam successiue eadem instantium temporis successione, neque possimus iam comparatos retinere, quin eadem pariter successione successiue amittamus. Quod etiam mirabile est. Constatque ex doctrina tradita *supra disp. 2. q. 4. Conf. 6. citata.*

197 Tertiò colligo. Status existentiales vniuscuiusque rei de futuro, de præsentia, & de præterito, veros, & reales status esse, atque etiam inter se diuersos relate ad intellectum nostrum, penes diuersitatem veritatum obiectiuarum ad illos spectantium. Huiusmodi autem veritates, scilicet de futuro, de præsentia, & de præterito vnicuique rei conuenientes, prout existentia in sua temporis mensura, imprimis entitatiue, & materialiter diuersæ sunt à diuersitate partium, ex quibus coalescunt, iuxta dicta n. 192. Deinde formaliter in ratione veritatum eatenus diuersæ censentur, quatenus eadem rei existentia non aliter, quam diuersis iudiciis, & ex diuersis mensuris temporis est verè à nobis iudicabilis, ut futura, ut præterita, & ut præterita. Quo etiam iure eiusdem existentie status futuritionis, præsentia, & præteritionis diuersi euadunt inter se. Quomodo autem non solum isti tres sint diuersi, sed intra statum futuritionis eiusdem existentie infiniti status futuritionis diuersi reperiantur, pariterque intra statum præteritionis infiniti præteritionis penes infinitas multitudines instantium temporis antecedentium, & subsequentium talis existentie mensuram, ex dictis *super* liquidum est.

198 Quartò colligo de diuersitate huiusmodi statuum, veritatumque obiectiuarum ad eos spectantium futuritionis, præsentia, & præteritionis rerum aliquando existentium, perinde philosophandum esse respectiue ad intellectum creatum cognoscentem per proprias species, atque respectiue ad nostrum nunc cognoscentem per alienas philosophati sumus. De utroque enim intellectu, quod ad rem attinet, eadem ratio est procul dubio, ut ex dictis potest quisque perspicere. Vtrum autem eadem quoque sit de intellectu increato Dei, ex dicendis *propos.* seq. constabit.

Propositio 5.

199 Rem esse futuram, esse præsentem, & esse præteritam, comparatione intellectus Dei non sunt diuersæ veritates successu temporis iudicabiles, uti sunt comparatione nostri intellectus, iuxta *propos.* 4. Tametsi argumenta non leuia oppositū videantur probare.

Prior pars propositionis statuitur propter concordem Patrum, atque Theologorum sententiam vniuersimiter asserentium, aut supponentium, scientiam

diuinam etiam rerum existentium in tempore ita esse immutabilem, inuariabilem, & vndequeque integrè æternam, ut nullatenus successu temporis possit augeri, aut minui, nullatenusque subinde possit Deus alicuius veritatis noticiam acquirere, aut amittere in tempore, quam non habuerit ab æterno, aut non sit in æternum habiturus. Si enim futuritio, præsentia, & præteritio rerum aequè essent veritates diuersæ comparatione intellectus Dei atque comparatione intellectus nostri, aequè intellectus Dei, atque noster ad eas verè iudicandas expectare deberet mensuras temporis, ex quibus tantum à nobis sunt verè iudicabiles. Vnde fieret, ut singulis temporis momentis denuò conciperet Deus iudicia quarundam, totidemque quarundam aliarum iudicia prius concepta deponeret, ut ex dictis *propos.* 4. compertum est. Non ergo futuritio, præsentia, & præteritio rerum diuersæ veritates sunt obiectiuæ comparatione intellectus Dei, ut sunt comparatione intellectus nostri. De quo plura dicenda sunt in *Tract. de scientia.*

Posterior autem propositionis pars non aliter probanda venit, quam exhibendo argumenta, quibus contra priorem statutam probari videtur, futuritionem, præsentiam, & præteritionem rerum aliquando existentium perinde relate ad intellectum Dei, atque ad nostrum esse veritates diuersas successu temporis iudicabiles, atque adde scibiles, & non aliter. Argumenta autem sunt, quæ sequuntur.

Sit primum illud vulgare. Deus ante aduentum Christi, præciebat, Christum esse venturum, non autem sciebat venisse: modò non præscit, esse venturum, & scit venisse. Tum, quo tempore Christus aduenit, Deus iudicabat, iam Christi aduentum esse præsetem, habereque iam actu existentiam in rerum naturâ, quod modò iudicare non potest, quia iam non extat Christi aduentus: igitur successu temporis variata est scientia, & præscientia Dei. Huic argumento communiter responderi solet; Deū eadē prorsus inuariatam scientiam cognouisse sēper, semperque cogniturū aduentum Christi pro sua propria mensura temporis existentem; necnon illum relate ad talē mensurā esse præsentem; relate verò ad totum tempus præcedens esse futurum, & relate ad totū subsequentem, esse præteritum; atque ita modò nō cognoscere Deū quidpiam, quod antea nō cognouerit, nec vice versâ; vnde concluditur, scientiā Dei extrinsecè tantum denominari præscientiam à duratione temporali, quā habet antequam existat obiectum, quo tamen transacto, absque illā sui intrinsicā variatione desinit esse præscientia, sublata iam ea denominatione priore.

En solutionē communem facti argumenti. In qua tamen ego hæcenus quiescere non potui. Vrgo illud sic primò sub terminis vniuersalioribus. Antequam res existat, Deus non iudicat, eam iam habere existentiam in rerum naturâ: quia tale iudicium falsum esset, cum falsum sit, iam rem existere, quo tempore nondum existit. At, quo tempore iam res existit, tunc iudicat Deus, eam iam habere existentiam, quia iam tunc id est verum. Ergo Deus successu temporis acquirit iudicium, quod antea non habebat. Vrgo secundò. Hæc propositio prolata hodie: *Antichristus iam nunc existit* omnino falsa est, prolata tamen postea, quando Antichristus iam sit existens, omnino erit vera, ut est notissimum: Ergo iudiciū internū tali propositioni respondens in quocūque intellectu, conceptū hodie omnino erit falsū; Conceptū tamē tunc omnino erit verū. Ergo Deus hodie non habet tale iudicium, habebit tamen, quando Antichristus iam existat, atque ita successu temporis illud acquirit. Vrgo tertio. Ideò prædicta

ta propositio hodie falsa est, & tempore Antichristi erit vera, quia veritas obiectiua, quam illa enunciat, hodie non datur à parte rei, & tempore Antichristi iam dabitur. Ab eo enim, quod res est, vel non est, dicitur propositio vera, vel falsa secundum Arist. & omnes. Igitur Deus, cui nulla veritas obiectiua ex parte rerum se habens latere potest, tempore Antichristi cognoscat veritatem obiectiua, quam dicta propositio enunciat, quia tunc ea dabitur à parte rei, hodie tamen eam non cognoscit, quia hodie non datur. Acquiret ergo scientiam tunc, quam hodie non habet.

104 Hinc nascitur argumentum secundum in hunc modum. Ex his duobus obiectis: *Iam nunc existit Antichristus: Post multos annos existet Antichristus*; primum comparatione nostri intellectus non est verè iudicabile hodie; bene tamen secundum. Tempore tamen Antichristi è conuerso primum erit iudicabile verè; secus secundum, vt ex se patet, & ex dictis prop. 4. Ergo idem dicendum est comparatione intellectus Dei. Probo consequentiam: quia veritas obiectiua, à qua obiecta habent esse verè iudicabilia, non est quidpiam illis proueniens ab extrinseco; sed modus essendi eorum intrinsecus, cum ipsique à parte rei identificatus, vt affirmat, vniuersaliterque monstratum est suprà q. 1. prop. 1. proindeq; nequaquam possunt aliqua obiecta quoad veritatem obiectiua, quam re ipsa in se habent relatè ad vnum intellectum esse verè iudicabilia; secus relatè ad alium. Obiecta autem prædicta quoad veritatem obiectiua, quam in se re ipsa habent pro diuersis temporibus, & non aliter, pro eisdem diuersis temporibus, & non aliter iudicabilia verè sunt ab intellectu nostro. Igitur pro eisdem diuersis temporibus, & non aliter euadent quodque iudicabilia ab intellectu Dei, scientiam ergo Dei pro talium temporum varietate subire aliquam varietatem necessarium videtur.

205 Confirmatur primò: quia non potest vlla propositio esse vera, nisi verificatiua aliquid eius detur ex parte rerum; nec potest vlla propositio esse falsa, nisi desit ex parte rerum omne eius verificatiuum, vt est notissimum: Ergo, cum propositio ista: *Iam nunc existit Antichristus*, hodie sit prorsus falsa: futura prorsus vera tempore Anti-Christi, hodie non habet ex parte rerum verificatiuum, quod tunc habebit. At Deus nec potest habere scientiam de obiecto propositionis nullum verificatiuum habentis, quia talis scientia esset falsa; nec potest carere scientia de verificatiuo propositionis: quia eo ipso, quod illud est tale, est quid scibile verè; & Deus ignorare non potest, quod est scibile verè, vt constat. Ergo Deus nequibit non tempore Antichristi habere scientiam, quam modò non habet de verificatiuo, quod tunc dicta propositio habebit, & modò non habet.

206 Confirmatur secundò. Verissimum hodie est, Antichristum nondum existere in sua temporis mensura, quia verissimum etiam est, talem mensuram temporis nondum adesse: Ergo Deus iudicat hodie, Antichristum nondum existere in sua temporis mensura. At accedete tali mensura, nequibit non iudicare oppositum: quia tunc oppositum erit verum: Ergo, vel habebit tunc Deus duo iudicia opposita; quod est impossibile; vel deposito iudicio, quod modò habet, oppositum concipiet. Quo habetur intentum.

Confirmatur tertio. Testetur Deus hodie, vt potest, exterius, Antichristum nondum existere. Inquiri nunc; vel Deus hodie habet internum iudicium tali exteriori testimonio respondens, quo interius pariter iudicat, Antichristum nondum existere; vel non

Pharus Scient. Tom. I.

habet: Si non habet. Ergo testatur, quod nescit, seu, quod non iudicat. Quod planè ipsi est impossibile. Si habet. Non potest non per Antichristi aduentum amittere tale iudicium, & oppositum comparare; quandoquidem tempore Antichristi neque in prædicto testimonio, neque in prædicto iudicio, vt pote iam tunc falso persistere poterit. Quo fiet, vt iudiciū oppositum iam tunc verum nequeat non comparare, vt pote omnino necessitatus ad sciendum omne verum. Quo iterum habetur intentum.

Tertium argumentum. Si Deus non acquirit 107
lam scientiam successu temporis, Deus hodie prorsus ignorat, in quonam die viuut, & regnat. At hoc absurdum est, vel homine indignum, cui probro ducitur, nescire, quinam dies sit, in quo viuut. Ergo. Probatu antecegens: acceptis pro exemplo septem diebus continuis integræ hebdomadæ quibus, certum est, Deum successuæ coexistere, ita vt prius coexistat diei dominico, deinde feriæ secundæ, postea tertiæ, & ita deinceps. Etenim, si Deus nullam successu temporis scientia acquirit ex quocunque eorum septem dierum, cognoscit quidquid in omnibus, & singulis cognoscibile est, quoad existentiam ipsorum, & propriam coexistentia cum illis præsentem, præteritam, & futuram, vt est certissimum. Hinc autem planè sequitur, idem prorsus scire Deum, & iudicare de existentia feriæ tertiæ, deque sua coexistentia cum illa, quando illi iam de præsentem coexistit, ac quando de præsentem coexistit aliis, & è conuerso. Ergo existente iam de præsentem feriæ tertiæ, non amplius scit Deus de illa, deque sua coexistentia cum illa, quam existente iam de præsentem qualibet alia. Siquidem de omnibus iudicat temper idem, siue illis coexistat iam, siue secus. Ergo nescit Deus in quonam earum præ reliquis iam existit, quonamve earum ea sit, cui ipse de præsentem coexistit. Quod ipsum est, nescire Deum, in quonam die viuut, & regnat.

Confirmatur, & declaratur primò. Vt Deus sciat 208
in quonam die huius hebdomadæ præ reliquis iam nunc viuut, & regnat, aliquid peculiare debet iam nunc scire de tali die, quod non scit de aliis, nimirum, se iam nunc illi præ reliquis coexistere: sed si de omnibus semper scit idem, nihil de tali die scit peculiare, quod non scit de aliis. Ergo si de omnibus semper scit idem, nescit profecto, in quonam præ aliis iam nunc viuut, & regnat.

Confirmatur secundò. Interroganti mihi, qui- 209
nam dies huius hebdomadæ hodiernus sit, Luna, ne, an Martis, an Mercurij, an Iouis, an alius; vel potest mihi Deus respondere, esse diem Iouis, vt verè est, non verò Luna, aut Martis, aut Mercurij, aut alius; vel non potest? Si non potest. Ergo nescit Deus, quinam dies huius hebdomadæ sit hodiernus, quod ipsum est, nescire ipsum, in quo die viuut. Si autem potest. Ergo Deus, qui non potest affirmare, quod nescit, aliquid peculiare scit hodie de die Iouis, quod non scit de aliis, scilicet iam nunc ipsum esse præsentem, quodque de ipso die Iouis heri non sciebat; & habetur intentum. Siquidem eidem interrogationi heri à me factæ non posset heri Deus respondere, esse diem Iouis: quia fallum diceret; quandoquidem hesternus dies non Iouis sed Mercurij fuit.

Confirmatur tertio. Quia si Deus successu tem- 210
poris nullam scientiam acquirit; nescit Deus hodie, an Mundus iam sit à se productus, an postea producendus: quia nescit, an ea temporis mensura, in qua eum producere decreuit, accesserit iam, an potius adhuc maneat futura. Si enim nihil modo scit Deus de coexistentia Mundi cum tali temporis mensura,

mensura, quod non scierit ante Mundi creationē, vt tunc non sciebat, Mundum iam esse tunc productum in illa: quia verē tunc nondum erat in illa productus; quia nondum illa accesserat: ita neque scit modo. Ignorat igitur Deus hodie, an Mundus sit iam à se productus; necne. Quod planē videtur absurdum. Et sanē non satis videtur intelligibile, quomodo Deus, quo tempore ab eius omnipotentia physicē egrediuntur creaturæ, possit non acquirere denud aliquam veluti experimentalem noticiam productionis earum, à se non præhabitam ante aduentum talis productionis, talisque quasi experientia physicæ eius. Videtur igitur dicendum, talem eam noticiam successu temporis, dum cuncta produxit, comparasse, in diesque comparare.

212 Confirmatur quartò. Quia nisi Deus successu temporis scientiam acquirat, vniuersaliter nullius existentia differentias de futuro, de præsentia, & de præterito discernet, vt constare ex dictis videtur. Hoc autem, quis non censet absurdum? Quādoquidem huiusmodi differentia verē dantur à parte rei, verēque proinde sunt discernibiles à quouis intellectu, vt etiam ex dictis videtur constare, à nostroque discernuntur de facto; vt *proposit. 4.* monstratum est.

213 Vnde iam quantum argumentum à priori desumitur hoc pacto. Esse rem futuram, esse præsentem, & esse præteritam à parte rei sunt modi essendi eius diuersi, idque successu temporis, cum tota eorum diuersitas in temporis successione fundetur. Igitur à parte rei sunt vera quædam obiectiua diuersa, seu veritates obiectiue diuersæ, idque etiam successu temporis. Siquidem vera obiectiua diuersa, seu veritates obiectiue diuersæ vniuersiuique rei, vt in tota hac disputatione sumuntur, aliud non sunt à modis diuersis essendi eius, prout ex dictis in illa constat. At, quā ratione vnumquodque est obiectiue verum, seu veritas obiectiua eadem, & non alia euadit iudicabile verē ab omni intellectu cognoscitui veritatis: Igitur, esse rem futuram, esse præsentem, & esse præteritam veritates obiectiue diuersæ sunt, seu vera obiectiua diuersa successu temporis, & non aliter verē iudicabilia ab omni intellectu cognoscitui veritatis; atque adeo ab intellectu diuino. Totus discursus est legitimus, solumque primum antecedens, cui nititur, indiget probatione. Probatur autem primò. Quia ex ipsis terminis videtur satis superque notum, diuersum quid esse in vnaquaque re esse eam iam actu existentem in rerum natura, atque fore postea exituram, vel antea exitisse; atque adeo diuersos esse modos essendi eius à parte rei esse futuram, esse præsentem, & esse præteritam; idque successu temporis. Siquidem antequam existat est futura, dum existit est præsens, & postquam extitit est præterita. Secundò probatur: quia futuritio, præsentia, & præteritio vniuersiuique rei diuersas à parte rei proprietates fortuntur, quod manifestum indicium est realis earum diuersitatis. Etenim vnaquæque res dum est præterita sub nullam cadit potestatem, cum tamen sub aliquam cadat, dum est futura, aut præsens. Inde enim ortū vulgare illud axioma. *Ad præteritum non datur potentia*, sicut datur ad futurum & præsens. De quo nos egimus supra *disp. 8. q. 4.* Deinde vnaquæque res, dum præsens est, dumtaxat cadit sub libertatem etiam diuinam, non item dum est præterita, vel futura. Ob id enim Deus hodie non est proximè liber ad producendam durationem crastinam mundi, sicut cras erit, ad producendam autem hesternam, ne remotam quidem habet iam Deus hodie libertatem, seu potestatem. Præterea, duratio mundi hodierna hodie dumtaxat est possibilis proximè: toto enim tempore antec e-

dente, remotè tantum fuit possibilis, & toto tempore subsequente, ne remotè quidem possibilis erit. Ex quibus omnibus videtur concludi, vnamquamque rem, vt subit successu temporis diuersos modos essendi, atque adeo diuersas veritates obiectiue, & consequenter diuersos status futura, præsentis, & præterite; ita quoque diuersa iudicia Dei successu temporis subire, seu terminare. Quod erat intentum argumenti.

Confirmatur primò. Quia sicut possibilitas, futuritio conditionata, & futuritio absoluta vniuersiuique rei tres sunt obiectiue veritates eius diuersæ ratione diuersorum statuum ita ordinate secundum seriem prioritatis, & posteritatis naturæ, vt ne à Deo quidem sint cognoscibiles aliter, quam suo ordine, prima videlicet in primo signo, secunda in secundo, & tertia in tertio, & idè scientia diuina de possibilitate prior naturæ est, quam scientia de futuritione conditionata, & hæc prior, quam scientia de futuritione absoluta, vt ex communi Theologorum sententia videbimus in *tract. de scientia*. Ita futuritio, præsentia, & præteritio vniuersiuique rei tres sunt obiectiue veritates eius diuersæ ratione diuersorum statuum ita ordinate, secundum seriem prioritatis, & posteritatis temporis, vt ne à Deo quidem videantur cognoscibiles esse aliter, quam suo ordine. Prima videlicet in tempore antecedente rei existentiam; secunda in ipso tempore existentia; & tertia in tempore subsequente ita vt scientia de futuritione in solo tempore antecedente rei existentiam, & scientia de præsentia in solo tempore existentia, & scientia de præteritione in solo tempore subsequente possit existere.

Confirmatur secundò. Quia veritas obiectiua æquæ, ac obiectiua bonitas est passio entis. Sed ens iam actu existens, atque possessum aliter est bonum, & amabile, quam dum est futurum, & possidendum, aut præteritum, & amissum, idque per diuersos actus voluntatis successu temporis elicibiles, & non aliter, vt statim comprobabo. Ergo ens iam actu existens aliter etiam est verum, & cognoscibile, quam dum est futurum, aut præteritum; idque similiter per diuersos actus intellectus successu temporis comparabiles.

Vnde fit quintum argumentum. A differentiis futura, præsentis, & præterite fit vnaquæque res successu temporis diuersis bonitatibus bona, & amabilis, diuersiue malitiis mala, & odibilis; idque per diuersos actus voluntatis successu etiam temporis producibiles, & non aliter, atque ita diuersis temporis mensuris suapte natura alligatos. Ergo & ab eisdè differentiis fiet vnaquæque res pariter successu temporis vera, & cognoscibilis; idque similiter per diuersos actus intellectus successu temporis producibiles, & non aliter. Consequentia est bona: quia nullum idoneum discrimen ex cogitabile est. Antecedens autem probatur. Quia bonum, dum iam est præsens, & possessum affectu gaudij amabile est; non verò affectu desiderij, aut spei: è contra verò, dum est futurum sui desiderij, & spem terminare valet non item gaudij; cum tamen, dum præteritum est, iam nullo horum affectuum amabile sit. Malum similiter, quā præsens tristitiam, quā futurum timorem, quā præteritum neutrum horum effectuum terminare valet. Vnde fit, gaudium, & tristitiam solum posse habere existentiam in ipsa mensura temporis, quā bonum, aut malum est præsens: desiderium autem spem, & timorem solum in mensura antecedente; in subsequente autem, nullū eorum affectuum existere posse. Et quidem hæc in nobis ita se habere, nemo negare potest, vel ipsa enim experientia est notissimū.

Vnde

Vnde ad Deum etiam argumentum transfertur quia non videtur posse, Deum etiam habere affectum gaudij de bono præfenti, quia tali, diuersum suapte conceptu ab affectu desiderij de bono futuro: qui proinde affectus certis mensuris temporis erunt suapte essentia alligati. Et quidem de affectu desiderij efficacis etiam diuini non posse versari circa præteritum, videtur ex se notum: quia talis affectus ex suo conceptu conatus quidem est, quo voluntas conatur ponere existentem rem, quam desiderat, in aliqua temporis mensura. Nulla autem voluntas conari potest ponere rem existentem in mensurâ temporis iam præterita: quia id euidenter est impossibile. Quo iure, omne decretum efficax Dei, postquam suo munere functum est, ponendo existentem rem decretam in sua temporis mensura non videtur posse vterius amplius durare. Cessabunt igitur omnia decreta Dei efficacia successu temporis. Id, quod singulariter quidem sed ingenuè confitetur, & abli- que hasitatione docet doctus Gasp. Hurt. i. p. *Tract. de volunt.* Nec mirum, cum vix videatur intelligibile, quod Deus eodem decreto, eodemque subinde sue voluntatis conatu, quo creauit Adamum in sua temporis mensurâ, conetur adhuc hodie, eodemque prioris modo, ac tunc, in eadem temporis mensurâ iam dudum præterita ponere illum existentem; cum tamen hæc positio iam hodie prorsus sit impossibilis. Ex quibus videtur concludi, voluntatē diuinā, quæ nō minus est immutabilis, quam intellectus, successu tēporis posse variare suos actus; quo positio cōsequenter inferatur, intellectū quoque posse variare suos.

217 Sextum, & vltimum argumentum esse potest. Quod huiusmodi variatio actuum scientiæ diuinæ successu temporis obueniens Deo, non ex imbecillitate intellectus, vt obuenire solet creaturis, sed ex eo, quod obiecta aliter, quam successu temporis non sunt verè scibilia, ex nullo capite videtur repugnare, vt pote nullam omnino imperfectionem appingens ipsi Deo. Imprimis enim nulla imperfectio est, sed summa perfectio intellectus diuini, carere in vno tempore scientiā, quam habet in alio; eo quod obiectum ex primo non est iudicabile verè, vt est ex secundo. Sicut nulla imperfectio, sed summa perfectio est intellectus diuini carere per totam æternitatem scientiā, quam potuit habere, eo quod obiectum non fuit ab æterno, vt potuit, iudicabile verè. Itaque esse pro omni tempore defectibilem scientiam contingentem, quam Deus habet, de factoque deficere aliam, quam potuit habere, nō quidem quoad entitatem indistinctam à Deo, sed quoad denominationem, qua ipsum denominat scientem, idque ad defectum veritatis obiectorum cognoscibilem nullā imperfectionem dicit, vt est certissimum. Qui igitur imperfectionem dicit, pro aliquibus tantum partibus temporis, & non pro aliis pariter, & eodem titulo defectibilem esse, aut deficere? Deinde, neque est imperfectio in actibus scientiæ successu temporis Deo obuenientibus certis mensuris temporis, quibus respondent quoad denominationem dumtaxat esse subiectiue alligatos suapte naturā, seu connexos cum illis: quandoquidem omnis actus scientiæ diuinæ pariter quoad denominationem titulo suo infallibilitatis cum suo obiecto, quantumvis videtur, obiectiue connexus est suapte naturā absque omni prorsus imperfectione; vt est etiam certissimum. Quo fit, vt qui pro obiecto habent ipsas mensuras temporis obiectiue sint connexi cum illis citra omne dubium. Si enim in actu, quo Deus vndecumque indicat existere instans A, non est imperfectio esse connexus cum eo, vt cum suo obiecto, quatenus

Pharus Scient. Tom. I.

si instans A, deficeret, ille esset falsus; quod ei repugnat. Cur in actu, quo Deus in ipso instanti A, iā existens iudicat esse illud sibi præfens erit imperfectio esse eidem subiectiue alligatum, quatenus si talis actus existeret in instanti antecedente, aut subsequente, falsus quoque esset; quod pariter repugnat illi? Certè ex prædictis capitibus actibus scientiæ successu temporis Deo aduenientibus nulla imperfectio adscribi potest. Aliud autē caput, vnde adscribatur, non videtur excogitabile.

Viderunt horum argumentorum difficultatem 218 propositam à me olim in *Tract. de scient.* Recentiores quidam ex nostris; facileque illam se dissoluere arbitrati sunt ex principiis à se statatis de futurorum omnium præfentiā in æternitate diuinā. Principia autem sunt huiusmodi. Primum. Eternitatem intrinsecam Dei durationem eius esse ex vnâ parte prorsus indiuisibilem, vt pote prorsus indistinctam à Deo; ex aliâ verò suapte essentia constituentem Deum ipsum durantem, siue existentem in omni tempore, æquè, ac immensitas intrinseca Dei præfentia est indiuisibilis eius, constituens eundem præfentem, siue existentem in omni loco. Secundum. Eternitatem intrinsecam Dei, & durationem cuiusvis creaturæ cuius tempori respondentem, omnino simultaneas esse in existendo absque vilo ordine prioris, & posterioris; perinde ac duæ durationes create eidem mensuræ temporis respondentes simultaneæ sunt. Tertium. Cuncta existentia, atque adeo durantiā in quouis tempore physice esse coexistentia æternitati Dei, atque adeo præfentia illi. Quartum. Nullam rem existentem in quouis tempore comparatione æternitatis intrinsecæ Dei esse futuram, aut præteritam: quia omnis est præfens, vt dictum; quidquid sit de futuritione, & præteritione quam vnaquæque habet respectiue ad varia tempora extrinseca Dei.

Ex his inferunt, alleruntque, Deum iudicium 219 de præfenti dumtaxat habere omnium rerum existentium in tempore, illudque fixum, stabile, ac prorsus inuariabile, quo semper, atque adeo ab æterno, & in æternum iudicat, vnamquamque earum iam sibi præfentem, seu coexistentem esse. Qua sola assertione putant se omnibus argumentis factis satisfecisse; quasi illa dumtaxat habeant locum respectu nostri, quorum durationi præfenti, sub quā, dum iudicamus, sumus, nō cetera cuncta existentia præfentia sunt, vt sunt durationi diuinæ; sed quædā præfentia, quædam præterita, & quædam futura, quæ, vt talia subinde veniunt à nobis iudicāda; secus à Deo.

Cæterum per doctrinam istam argumentis à nobis factis non satisfieri ostendo. Primò: quia licet nulla duratio creaturæ (quā nobiscū superadditam 220 ponunt hi Recentiores) sit positiue futura, aut præterita respectu durationis intrinsecæ Dei, quia nulla est posterior, aut prior illa suapte naturā. Hinc tamen non sequitur, quamlibet durationem creaturæ semper esse positiue præfentem, seu coexistentem durationi intrinsecæ Dei. Positiua siquidem coexistentia duorum extremorum vtriusque existentiam dicit in suo conceptu. Constat autem, non semper existere quamlibet durationem creaturæ. Ex quo fit primò; ita esse omnes durationes creaturarum physice præfentes, seu coexistentes æternitati Dei, vt non simul, sed successiue tales sint, eo quod ipsæ successiue habent existere in quo differt æternitas ab immensitate Dei, cui simul coexistentes, atque adeo præfentes sunt omnes præfentia locales creaturarum. Secundò fit, Deum non posse habere hodie iudicium hoc de præfenti:

Y 3 *Ami*

Antichristus iam nunc existit : quia nondum Antichristus existens est. Dices, posse quidem, si illa particula *iam nunc* denotent non instans praesens temporis extrinseci, sed instans aeternitatis intrinseci Dei. Contra tamen primo. Ergo iam Deus saltem non potest habere hodie iudicium de praesenti tendens in Antichristi existentia, & connotans suapte essentia instans temporis extrinseci praesens, quia tale, quod, quantum sit inconueniens, patebit ex dicendis. Contra secundo: quia Antichristus non coexistit Deo in sola duratione intrinseca Dei, sed insuper in propria, cum utramque importet coexistentia Antichristi, & Dei. Ergo particula *iam nunc*, non possunt denotare solum instans aeternitatis Dei; ut sic enim iudicium de quo agimus, falsum esset. Sed neque possunt denotare coniunctum utriusque praedictae durationis, si tale iudicium sit de praesente, erit enim itidem falsum: quia tale coniunctum defectu existentiae Antichristi, nondum est in se praesens. Tale ergo iudicium, quocumque modo explicetur obiectum eius, in Deo hodie existere nequit. Quo tota aduersariorum doctrina ruit.

221 Dicent; praedictum coniunctum durationum iam nunc esse praesens, si particula *iam nunc*, neque ad vllum tempus extrinsecum, neque ad solam durationem Dei referantur; sed ad utramque Antichristi, & Dei, ex quibus coalescit ipsum coniunctum: quia eius praesentia aliud non est a simultanea suarum partium coexistentia ab ipsis partibus, ab ipsoque promde coniuncto re ipsa indistincta. Sed contra est: quod licet duratio Antichristi positivè non sit posterior duratione intrinseca Dei, atque adeo nec positivè sit futura comparatione eius, ut diximus; hodie tamen negativè est posterior, futuraque respectu ipsius etiam secundum se praecise considerata, & non reduplicativè prout hodie existens, & ideo hodie non sunt simultaneae existentia, uti erant tempore Antichristi: quia eo ipso, quod duratio intrinseca Dei existit hodie, & consequenter nondum existit in tempore posteriore Antichristi, nondum ad ipsam quantumvis secundum se praecise consideratam accessit Antichristi tempus, & consequenter nondum ipsi coexistit duratio Antichristi, nondumque; proinde praesens est coniunctum ex durationibus Antichristi, & Dei. Quo tandem fit, ut ad ipsum nequeant cum veritate referri supra dictae particulae, utpote significativae praesentiae eius. Concluditur igitur, praedictum iudicium: *Antichristus iam nunc existit*, quocumque modo explicetur obiectum eius, non posse non hodie falsum esse, atque ideo in Deo hodie reperiri non posse; nedum ab aeterno, in aeternum, & prorsus semper.

222 Sed estd habeat Deus iudiciu de praesenti fixum, stabile, & semper durans omnium rerum existentium in tempore, quo iudicet, vnamquamque earum sibi iam esse coexistentem; atque adeo praesentem; ut doceat Recentiores praefati. Quidnam id interest ad infringendam nostrorum argumentorum vim? Nihil profecto. Cum illa eo tendant, ut probent per scientiam semper stabilem, & prorsus invariata, quaecumque ea sit, nequam posse Deum discernere differentias, atque adeo nec scire veritates obiectivas futuritionis, praesentiae, & praeteritionis, quas res existentes successu temporis fortuntur, neque; aliter quam successu temporis; atque adeo per scientiam successu temporis comparabilem, singulisque mensuris temporis affixam, utpote ipsas connotantem suapte essentia, scibiles esse videntur, ut ipsa argumenta recolenti, attentiusque consideranti, quam Recentiores considerant conspicuum fiet. Ex quo

patet, non obstante Recentiorum doctrina, omnino illa in suo robore permanere.

Itaque; per argumenta à nobis contra statutam²²³ propositionem facta adhuc suaderi videtur, futuritionem, praesentiam, atque praeteritionem rerum veritates obiectivas earum esse, successu temporis, & non aliter eis convenientes, quarum subinde scientiam Deus non potest non successu temporis acquirere, & amittere. Si fallacia sunt, ego profecto meam ignorantiam, atque imbecillitatem profiteor; nec scio, nec possum eorum fallaciam cum aliqua satisfactione detegere. Quare in hac parte doceri cupiens ab aliis solutionem expecto. Neque enim, vel commune mihi patet effugium infinitatis, atque eminentiae scientiae divinae, ut dicam, posse per illam invariata attingi deinde veritatem novam successu temporis accedentem. Hoc enim esset manus dare, & propositioni ex omnium sententia statuta contravenire. Si enim semel concedatur, Deum modo iudicare, existere iam nunc de praesenti in rerum natura hodiernum diem, & res omnes ei coexistentes, quod tamen heri nec indicabat, nec poterat, prout argumenta dicta contendunt; parum ad rem refert, quod dicatur, id fieri per scientiam ab aeterno praehabitam, vel decursu temporis acquisitam; sicuti parum ad rem refert, quod dicatur, futurum contingens cognosci à Deo per eandem scientiam necessariam, quae se ipsum nescit, ut multi loquuntur, vel per diversam liberam, ut loquuntur alij, dummodo ab omnibus asseratur, Deum aliquid iudicare de futuro contingente, quod non iudicaret, si illud non esset futurum. Altera enim controuersia ferè est de modo loquendi, & nata ex varietate opinionum circa constitutionem actus liberi Dei. Etenim propositio stabilita iuxta sententiam omnium, omnem novam denominationem scientis, vel iudicantis aliquid decursu temporis acquisitam, intendit removere à Deo, & in eo sensu statuit, scientiam Dei successu temporis invariabilem esse.

Posset fortasse aliquis audacior, quam ego, putare, 224 absque villo inconueniente concedi posse scientiam Dei liberam successu temporis acquiri, & amitti circa eas veritates, quae solum decursu temporis, atque adeo ex certis dumtaxat ipsius temporis mensuris sunt cognoscibiles: quia hoc nec aliquid imperfectionis pra se fert, ut probat argumentum sextum supra positum, nec sacrae Scripturae, aut Patribus videtur aduersari. Patres enim, imò, & Scholastici solum videntur removere à scientia Dei variationem circa veritates semper, & ex omni tempore à Deo cognoscibiles, tanquam Deo repugnantem, & eius immutabilitati, quam scripturae statuunt aduersam, quandoquidem sola haec supponeret, in Deo ignorantiam, argueretque mutabilitatem Deo impossibilem, ut videbimus in 1ra de scientia. Quae imperfectiones longe absunt à variatione circa veritates non semper, sed successu tantum temporis cognoscibiles, quales argumenta praedicta videntur adstruere. Adde, intellectum diuinum vna eademque sententia stabili, invariabili, & vndeque aeterna censi, & dici posse cognoscere vnamquamque rem existentem, quatenus continuo quodam & vndeque aeterno tramite iudiciorum eandem existentiam eius incessanter, semperque inuenitur; tametsi huiusmodi iudicia in singulis momentis temporis diuersa sint quoad denominationem, quatenus ex diuersis distantibus temporalibus, atque adeo quoad veritates talis existentiae diuersas ratione diuersorum eius statuum attingunt illam. Quemadmodum

admodum una, eademque visione corporea censetur oculi videre obiectum, quod in eorum prospectu continuo, & successivo motu mouetur, tamen talis visio singulis momentis temporis diuersa sit physice quatenus ex diuersis distantiis, perque diuersas lineas tendit in illud. Quo etiam pacto exponi possent Theologi, & Patres, dum scientiam diuinam de vnaquaque re contingente eandem semper, & inuariabilem prædicant. Nihilominus ego in re tam graui non audeo huiusmodi limitationes appingere vniuersalibus loquutionibus Patrum, & Theologorum absolute, & sine limitatione assentientium tanquam quid certum, scientiam Dei decursu temporis neque augeri, nec minui posse, nec variationem ullam pati. Quare, malo suspensio iudicio veritatem à Doctoribus mihi tradendam expectare, quam meis argumentis forè delusus, de noua notitia decursu temporis acquisita præsumere; persistens interim in propositione ex eorundem Patrum, & Theologorum concordia sententia supra statuta. De qua plura dicenda venient in *Tract. de scientia*.

125 Restat nunc, vt pro tertia quæstionis parte breuiter adnotemus. Primò futuritionem, præsentiam, atque præteritionem rerum aliam absolutam, aliam conditionatam esse: quia omnis status existentialis, siue conditionatus, siue absolutus, rursus in statum futuritionis, præsentia, & præteritionis diuidendus venit; eo quod quidquid quoquo modo existit, in aliquo tempore existat, necesse est. Omne autem tempus, vel futurum esse debet, vel præsens, vel præteritum.

126 Secundò. Futuritio, præsentia, & præteritio rerum siue absoluta, siue conditionata, alia contingens est, alia necessaria: quia non solum, quæ contingenter, sed etiam, quæ necessariò existunt eas tres differentias, statui existendi subire possunt; siquidem prout existentia, seu potius prout exitura in tempore futuro dici possunt futura, & præsentia prout in præsentia, & præterita prout in præterito.

127 Tertiò. Futuritio, præsentia, & præteritio rerum aut positiua esse potest, aut negatiua: erit positiua, si rei positiua conueniat; negatiua autem, si negationi; sed de hoc plura dicemus *quæst. sequenti*.

128 Quartò. Futuritio, & præteritio rerum aut determinata, aut vaga potest esse; idque, vel ex parte ipsarum rerum futurarum, aut præteritarum; vel ex parte temporum, in quibus illa sunt futura, aut præterita. Erit ex parte rerum determinata, si res futura, aut præterita determinata sint: vaga autem, si vaga, iuxta dicta de rebus, siue de veritatibus rerum vagis *quæst. 2*. Ex parte autem temporum determinata erit, si mensura temporum, in quibus res dicuntur futura, aut præterita determinata fuerint; vt cum dicimus: *vigesimo ab hinc die erit pluuia: Trigesimo ab hinc retro anno natus est Petrus*. Vaga verò cum tales mensura vagæ fuerint, vt si dicamus: *aliquo subsequente anno natus est Antichristus: in aliquo præcedente anno natus est Christus*. Pariterque in similibus.

QVÆSTIO IV.

Quanam veritates obiectiua in speciali pertineant ad singulos status, de quibus in præcedentibus quæstionibus tractatum est.

Pro resolutione huius quæstionis supponendum 219 est primò. Nos cognoscentes per species alienas multos conceptus obiectiuos habere posse, quos cognoscentes per proprias non possunt habere: quia quod cognoscitur per propriam speciem per se, & in se cognoscitur, indeque fit, vt non possit non habere obiectiue in mente cognoscentis idem omnino esse, quod de suo, siue quiditatiue habet re verà in se. Quod verò cognoscitur per speciem alienam, per alienum substitutum, siue in alieno substituto cognoscitur, atque adeò aliud est obiectiue in mente cognoscentis ab eo, quod re ipsa est in se. Vnde sequitur, à cognoscentibus per proprias species multa non esse conceptibilia, eo quod de suo, & in se re verà nullum esse conceptibile habent; quæ tamen à cognoscentibus per species alienas conceptibilia sunt; eo quod in alieno substituto esse aliquod obiectiuum, atque adeò conceptibile habere possunt, quod non habent in se, prout latè disputatio 2. *quæst. 3*. ostensum est. Ex quo rursus efficitur, vt à cognoscentibus per species proprias nullatenus possint concipi identificata extrema, quæ in se, & de suo distincta sunt; pariterque nullatenus possint concipi distincta extrema, quæ in se, & de suo sunt vnum, & idem. Cum tamen à nobis per species alienas passim concipiantur identificata, & adunata extrema, quæ in se sunt distincta, & plura, distinctaque vice versa, & plura, quæ in se sunt idem, & prorsus vnum, vt constat ex dictis *loco citato*, ampliusque constabit ex dicendis *disp. 13. quæst. 9. & seqq.* Similiter negationes rerum per proprias species concipi nequeunt; bene tamen per alienas, quia nullum esse habent in se conceptibile, bene tamen in substituto alieno, vt vidimus *disputatione 9. quæst. 3*.

Secundò supponendum est, iudicium negatiuum 250 cuiusuis intellectus in recessu quodam à re, quæ negatur consistere, vt explicauimus *disp. 2. quæst. 4*. Vnde necessario supponit apprehensionem rei, quæ negatur, iuxta *ibi dicta*. Ex quo fit, id solum à quouis intellectu negari posse iudicio negatiuo, quod ab eodem apprehendi, siue concipi potest; atque ita, quæ à cognoscentibus per proprias species non sunt conceptibilia, iuxta suppositionem primam, non solum non affirmatiue; sed neque negatiue sunt ab ipsis iudicabilia: tamen à cognoscentibus per species alienas vtroque modo iudicabilia sunt, eo ipso, quod ab ipsis conceptibilia sunt.

Ex his supponendum est tertiò. Ea solum obiecta, quæ à cognoscentibus per species proprias sunt verè iudicabilia affirmatiue, aut negatiue, habere in se re ipsa veritatem obiectiuam, aut positiuam, aut negatiuam. Cætera autem, quæ à cognoscentibus solum per species alienas insuper sunt verè iudicabilia eatenus solum censeri vera obiectiue, quatenus aliis obiectis æquivalent, aut ea supponunt, quæ veritatem obiectiuam habent in se. Quoniam sola obiecta prioris generis habent in se re ipsa esse verè affirmabile, aut non esse verè negabile. Cætera verò tantum habent esse, aut non esse in alieno sub-

stituto obiectiue; atque adeo non propter *esse*, aut *non esse*, quod illa habent, sed propter aliud, quod supponunt, aut cui æquivalent, censetur verè affirmabilia, aut verè negabilia. Pro exemplo obiectorum prioris generis sint hæc: *Petrus existit: Ioannes non existit: Homo est rationalis: si existeret ignis, existeret calor. Si Petrus vocetur, respondebit. Si non existeret causa, non existeret effectus*, &c. cetera huiusmodi. Pro exemplo autem obiectorum posterioris generis sint hæc: *Negatio Petri existit: Petrus est cæcus: Petrus non est lapis: Impossibile est, Petrum esse lapidem: Si Angelus esset homo, esset risibilis: Si attributa Dei essent realiter distincta, non essent infinitè perfecta*; &c. similia. Priora enim obiecta à cognoscentibus per proprias species iudicabilia sunt, ut sonant, aut affirmatiue, aut negatiue, iuxta vniuersaliusque naturam. Posteriora verò non item, sed tantum à cognoscentibus per species alienas. Cognoscentes namque per proprias species omnium rerum tam non existentium, quam existentium concipiunt existentias, dum res ipsas concipiunt, utpote indistinctas realiter ab ipsis rebus; atque ita optime possunt iudicare, tum res existere, quando existunt, iudicio affirmatiuo; tum res non existere, quando non existunt, iudicio negatiuo; idque aut absolute, aut conditionate, iuxta modum, quem illæ habent existendi, aut non existendi. Similiter, & ob eandem rationem possunt affirmare de rebus omnes veritates quiditatiuas earum, utpote ab ipsis indistinctas; negatiuum verò veritatem ad statum rerum quiditatiuum pertinentem nullam iudicare possunt iudicio negatiuo, cum ea in negatione identitatis extremorum distinctorum deberet vnicè consistere, iuxta dicenda postmodum, quam ipsi concipere nequeunt, iuxta *suppositionem primam*. Quo fit, ut neque iudicare possint obiecta secundo loco pro exemplo proposita, quæ huiusmodi identitatem inuoluunt; licet neque, quæ inuoluunt distinctionem extremorum identifierum realiter; neque, quæ inuoluunt negationem per modum entis positiui. Quæ tamen à nobis cognoscentibus per species alienas in alienis substitutis iudicabilia sunt. Et quidem verè ob veritates aliorum obiectorum, quibus æquivalent, aut quas supponunt, & quæ à cognoscentibus etiam per species proprias verè sunt iudicabiles. Nimirum obiecta illa: *Negatio Petri existit: Petrus est cæcus*, vera censentur; quia æquivalent his, quæ in se sunt vera: *Petrus non existit: Petrus non videt*, & illa: *Petrus non est lapis: impossibile est, Petrum esse lapidem*, vera censentur, quia æquivalent his veris in se: *Petrus distinguitur à lapide: Petrus, & lapis necessario distinguuntur*. Illud autem: *si Angelus esset homo esset risibilis* verum censetur, ob veritatem hanc, quam supponit: *Omnis homo est risibilis*, & illud: *si attributa Dei essent realiter distincta, non essent infinitè perfecta* verum censetur à veritate hac, quam supponit: *Attributa Dei à sua identitate habent infinitatem perfectionis*. Pariterque de aliis similibus philosophandum est.

²³² Ex quibus sequitur, supponendum quartò, præter status rerum reales, de quibus, ut talibus in præcedentibus questionibus tractatum est, dari insuper status quosdam supposititios oriundos à nostro intellectu, ad quos pertinent obiecta illa, quæ à nobis cognoscentibus per species alienas conceptibilia, atque adeo iudicabilia sunt; non itidem à cognoscentibus per proprias species, tametsi obiectiue veritates ab his cognoscibiles, ob quas censentur illa vera, aut per æquivalentiam, aut aliter, reales sint, ad statumque subinde reales supradictos pertineant

²³³ Quando supponendum est. Quando ad aliquem statum siue realem, siue supposititium, duplex genus obiectorum spectat, politiuorum scilicet, qualia sunt, quæ terminant iudicia affirmatiua, & negatiuorum, qualia sunt, quæ terminant iudicia negatiua; tunc talem statum in duo etiam membra intra proprium genus venire diuidendum, nimirum in positiuum & negatiuum. Quandoquidem huiusmodi status aliud non sunt, ut constat ex sæpe dictis in *superioribus* à conceptibus obiectiuis, qui ad illos pertinere dicuntur. Sic status existentialis tum conditionatus, tum absolutus in positiuum, & negatiuum est diuidendus; & alij similiter. Quomodo autem sola obiecta, quæ ad status reales pertinent, realem veritatem habeant in se aut positiuam, aut negatiuam; non verò itidem, quæ pertinent ad status supposititios, ex dictis *suppositione tertia* constat.

Propositiio 1.

²³⁴ Ad statum rerum existentialem absolutum multæ obiectiue veritates, multæque obiecta vera in se pertinent; necnon alia quadam, quæ tantum per æquivalentiam vera censentur.

Loquor de statu existentiali absoluto comprehendente sub se tum positiuum, & negatiuum; tum realem, & supposititium; tum status futuri, presentis, atque præteriti. Et probo propositionem discurrendo per singulos, & vnicuique assignando sua obiecta, siue obiectiue veritates.

²³⁵ Primo enim omnes veritates existentiales positiuæ, & absolutæ, quas omnes res positiuæ habere censentur; hoc ipso, quod absolute existunt in rerum naturâ, ad statum realem existentialem positiuum, & absolutum pertinent, ut est notissimum ex se, & ex dictis. Quid autem sit, res existere in rerum naturâ, ex dictis *q. 1.* constat. Omnes autem huiusmodi veritates aut de futuro, aut de presenti, aut de præterito posse esse; necnon, aut contingentes, aut necessarias, ex dictis *q. 3.* liquidum est.

²³⁶ Secundo ad statum existentialem realem negatiuum, & absolutum omnes illæ veritates pertinent quas omnes res absolute non existentes prout tales habere dicuntur. Quoties enim aliqua res absolute non existit in rerum naturâ, à parte rei est obiectiue verum, ipsam non existere, utpote iudicabile verè iudicio negatiuo, non solum à nobis, sed etiam à cognoscentibus per proprias species, iuxta dicta *suppositione tertia*. Huiusmodi autem veritas obiectiua existentialis negatiua dicenda venit, quatenus per eam rei existentia negari, seu non esse, seu deficere dicitur. Ad statumque subinde pariter existentialem, & negatiuum pertinet. Tot igitur ad talem statum veritates huius generis pertinere dicenda sunt, quot sunt res non existentes absolute in naturâ rerum. Quæ itidem eatenus aut de futuro, aut de presenti, aut de præterito esse possunt, quatenus res aut de futuro, aut de presenti, aut de præterito possunt non existentes esse. Nam, ut verum positiuum est de futuro quidem rem fore, de presenti autem rem esse, & de præterito rem fuisse: Ita similiter verum est negatiue de futuro quidem, rem non fore, de presenti autem, rem non esse, & de præterito, rem non fuisse.

²³⁷ Nec refert, negationes rerum à parte rei prorsus esse nihil, quia ratione *disp. 9. q. 3.* explicatum à nobis est; quominus veritates negatiue prædictæ dicantur aut reales esse, aut à parte rei dari suo modo. Quoniam ad id non opus est, quod sit aliquid à parte rei, sed potius, quod non sit, seu, quod sit nihil, iuxta

Disp. X. De variis statibus rerum. Quæst. IV. 261

iuxta dicta latius *ibidem*. Vbi etiam diximus, huiusmodi negationes, seu negativas veritates per modum rerum positivarum concipi à nobis, atque ita affirmatiue iudicari; & quidem verè per quamdam æquivalentiam, qualiter à cognoscentibus per proprias species neque iudicabiles, neque conceptibiles sunt. Vnde fit tertio, eas prout sic conceptibiles, & iudicabiles ad statum quemdam existentialem pertinere absolutum, & positivum non realem, sed suppositivum, utpote oriundum à nostro modo intelligendi per species alienas, iuxta *superius* dicta. Quomodo ad statum negativum suppositivum pertinent quartò negationes chimerarum à nobis solum per species alienas conceptibilium; secus à cognoscentibus per proprias tales enim negationes non dantur re ipsa, nec habent in se veritatem, sed ab aliis obiectis in se veris censetur illam participare, ut etiam ex dictis in *superioribus* notum est.

238 Porro huiusmodi veritatum re ipsa negativarum, & prout à nobis solent concipi suppositivè positivarum alia contingentes sunt, alia necessaria. Contingentes quidem, quæ negant, excludunt, seu remouent ab existentia res contingentes; necessariae autem, quæ impossibiles, ut sunt omnes chimeræ in se conceptibiles, iuxta dicenda *disp. 11*.

239 Sed dubitari hic poterit: an quando res existens est in vno tempore, & non in reliquis, in his dicenda sit dari re ipsa veritas negatiua, siue negatio, opposita existentia eius? Negant nonnulli Recentiores contra omnium existentionem communem, ob id asserentes, hodiè non dari negationem existentia Antichristi, sed tantum negationem hodiernæ durationis eius, (quam tali existentia superadditam esse supponunt) & in cæteris pariter. Sed dicendum omnino est: quo tempore res non existit, veritatem negativam dari oppositam non solum durationi pro tali tempore, sed etiam existentia eius; quantumvis ea in tempore posteriore sit exitura; aut exiterit in priore; idque siue res suapte essentia affixa sit tempori, in quo existit, impotensque subinde existere in alio, in quo non existit, siue sit, indifferens ad existendum in quouis tempore, atque ita per durationem sibi accidentaliter superadditam existens in eoque in quo existit, potensque pariter existere in eo in quo non existit.

240 Itaque hodiè non solum datur, siue existit negatio durationis hodiernæ Antichristi (qua ratione negationes per quamdam æquivalentiam cum veritate dici possunt dari, aut existere, iuxta doctrinam commemoratam nuper ex *disp. 9. quæst. 3.*) sed etiam datur, siue existit negatio existentia Antichristi, nec non negatio existentia durationis, quam Antichristus est postea habiturus in suo tempore affixa essentialiter ipsi tempori. Tantumdemque venit dicendum de negationibus cæterarum omnium rerum, & durationum hodiè non existentium, quæ postea sunt exiturae, vel antea exiterunt. Supponimus enim cum Recentioribus præfatis, res indifferentes ad existendum in quouis tempore per durationes superadditas determinari ad existendum in singulis temporis mensuris. Durationes autem per se ipsas, adeo, ut vnaquæque propriæ mensuræ sit affixa, neque in aliâ existere possit, ut pluribus ostendimus *supra loco*.

241 Igitur probatur imprimis assertum de negationibus rerum. Quoniam Antichristus postea exiturus hodiè simpliciter non existit in rerum natura: quia neque existit in suo tempore, eò quòd tale tempus nondum accessit, atque ita hodiè simpliciter existens non est; neque existit in tempore hodi-

no, aut in alio quopiam, ut constat. Ergo existit hodiè negatio eius; rem enim simpliciter non existere, & negationem eius existere prorsus est idem.

Dicent: Antichristum eo ipso, quòd sit exiturus 242 in suo tempore futuro, simpliciter non deficere à rerum natura; atque adeo ex deficientia eius à tempore hodierno non bene argui existentiam negationis eius in tempore hodierno; sed tantum existentiam negationis durationis eius hodiernæ; quemadmodum ex deficientia, qua Papa deficit à Compluto, non bene inferitur, Compluti existere negationem existentia Papæ, sed tantum, Compluti existere negationem præsentia reddentis Papam præsentem Compluto. Hoc locorum, præsentiarumque localium exemplum decepit Recentiores, quasi de temporibus, & durationibus eis respondentibus perinde, quod ad rem attinet, atque de locis, & præsentia eis respondentibus philosophandum sit: quod palam falsum est; eò quòd loca, & præsentia eis respondentibus permanentes sunt in existendo natura sua; cum tamen tempora, & durationes eis respondentibus sua natura in existendo sint successiva. Hinc namque nascitur, ut licet Papa deficiat modò ab hoc loco, simpliciter modò non sit deficiens: quia simpliciter est modò existens in loco Romano. Quo fit, ut negatio existentia eius in hoc loco modò non detur, sed tantum negatio præsentia eius respondentis huic loco. Cum tamen Antichristus eo ipso, quòd deficit modò ab hoc tempore, non possit non simpliciter esse modò deficiens: quia in nullo tempore modò est existens simpliciter; fore enim ut existat in tempore futuro modò non existente, non est habere illum existentiam simpliciter, sed fore ut habeat postea. Quo fit, ut existentia Antichristi nequitiam possit ab hodierno die deficere, quin à tota natura rerum sit hodiè deficiens simpliciter, subindeque, quin hodiè existat negatio eius, & non solum negatio durationis eius hodiernæ.

Quam autè doctrina hæc vera sit ab absurdis, quæ 243 ex opposita Recentiorum sequuntur, manifestè probatur. Primo enim sequitur ex illa, Christum verè non fuisse mortuum: quia vera mors conceptione omnium in corruptione, seu desitione vnionis animæ, & corporis consistit. Vnio autem animæ, & corporis Christi iuxta Aduersarios nec fuit corrupta, nec verè desinit esse, seu existere; sed tantum negata sunt ei durationes sequenda post ultimam sub qua durauit. Secundo sequitur, nullam creaturam à se productam annihilare posse: quia nulli potest negare existentiam, quam semel concessit; sed tantum superadditas durationes; annihilatio autem secundum omnes absque negatione, siue desitione existentia rei annihilata stare non potest. Tertio sequitur, Mundum nunquam caruisse existentia, quæ modò habet, sed tantum caruisse durationibus præcedentibus primam, quam habuit; Siquidem caruisse Mundum existentia toto tempore antequam caperit durare, & toto eodè tempore extitisse negationem existentia eius idem omnino est, ut constat; & iuxta Aduersarios toto eo tempore negatio existentia mundi non extitit; sed negatio solum durationis eius pro illo. Hinc autem contra scripturam sequitur; Deum Mundum in principio non creauisse: quia creare quidpiam in tempore, siue illud producere ex nihilo, idem est, iuxta omnium mentem, atque dare illi existentiam, qua penitus antea carebat. Quarto denique sequitur, ut innumera alia absurda præteream, gratiam ab animâ non expelli per peccatum mortale: quia nec gratia, nec eius vnio cum anima desinit esse, iuxta Aduersarios; sed

tanquam

tantum vltiores durationes eius impediuntur.

244 Ex quibus omnibus concluditur, in quocunque tempore non existunt res indifferentes ad existendum in quouis tempore, ibi negationem non solum durationis, sed etiam existentiae earum existere, quantumvis illae sint extituae in tempore subsequente, aut in antecedente extiterint. Id, quod similiter venit probandum de durationibus rerum, quae sua natura quoad existentiam propriis mensuris temporum affixae sunt.

245 Sed dices. Negatio ibi solum dici potest per aequivalentiam existere, vnde excludit rem, quam negat inde autem excludit, vbi existeret res negata, si existeret. Ergo neque negatio existentiae, neque negatio durationis futurae Antichristi dici potest existere hodie: quia neque Antichristus, neque eius futura duratio existerent hodie per se, casu quoddam hodie existerent; sed per superadditam durationem, cum neutrum eorum suapte essentia sit existentia hodierna, ut constat. Vnde concluditur neque Antichristum, neque eius durationem futuram deficere ab hodierno die per se, seu per defectum proprium; sed tantum per defectum hodiernae durationis suae. Quod ipsum est; huius dumtaxat negationem, non item negationem illorum existere hodie. Respondeo, negationem duplici titulo esse posse in aliqua temporis mensura. Primo, quia inde excludit per se rem negatam. Secundo, quia intime connectitur cum negatione durationis, quam res negata haberet in ea mensura, si existeret. Quamvis autem negatio Antichristi, & negatio durationis futurae eius non existant hodie primo titulo: quia non excludunt per se rem negatam ab hodierno die, sed media alia negatione durationis hodiernae eius, existunt tamen hodie secundo titulo: quia intime connexae sunt cum dicta negatione durationis hodiernae rei negatae. Verum de his plura *alibi suo loco* dicenda sunt vbi de duratione rerum, atque etiam negationum tractare sumo ex professo.

Propositio 2.

246 Ad statum rerum quiditativum absolutum multae obiectivae veritates, multae obiecta vera in se pertinent; necnon alia quaedam, quae per aequivalentiam tantum, aut aliter, quam a veritate propria vera censentur.

Loquor de statu quiditativo absoluto complectente tum realem, tum suppositivum, tum positivum, tum negativum, tum rerum impossibilem, tum possibilem. Et proba propositionem dicendo per singulos, & vnicuique assignando sua obiecta, siue obiectivae veritates.

247 Primo enim ad statum quiditativum absolutum realem, & positivum pertinent omnes obiectivae veritates, quae rebus positivis, & possibilibus necessario conveniunt cum praecisione ab existentia, quales sunt, quae ad earum essentiam, aut passiones, vel proprias, vel communes spectant, ut: *homo est rationalis; homo est risibilis; Triangulus habet tres angulos aequales duobus rectis*; & similes. Pertinent itidem ad eundem statum veritates similes obiectivae pariter convenientes chimeris impossibilibus positivis, quae in se ipsis, atque adeo a cognoscentibus etiam per species proprias sunt conceptibiles, iuxta dicenda *disp. 11*. Nam, & istae chimerae habent in se, & de suo essentias, passionesque iudicabiles vere: quod ipsum est habere illas in se dictas obiectivae veritates ad dictum statum pertinentes. Sunt autem huiusmodi *scilicet. Secundus Dens chimericus est omnipotens*:

Peccatum Deo impossibile rationi est dissonum; Calfactio orunda a frigore est impossibilis; & aliae id genus.

248 Secundo ad statum quiditativum absolutum, suppositivum, & positivum illa spectant obiecta, quae cum sint necessario vera cum praecisione ab existentia, in se tamen conceptibilia non sunt; sed tantum in substitutis alienis, atque adeo non a veritate propria sunt veras, sed a veritate aliorum, quibus aequivalent, aut quae supponunt, iuxta doctrinam suppositam *num. 229*. & *segg.* sunt autem huius generis imprimis illae obiectivae propositiones, vbi de negationibus positivae conceptus aliquid affirmamus vere cum praecisione ab existentia, ut in his: *negatio Petri de se est nihil. Negatio Petri distinguitur a negatione Pauli Pauli: negationes Petri, & Pauli sunt similes; sunt possibiles*; & in aliis huiusmodi. Tum etiam illae obiectivae propositiones, vbi chimeris positivis non in se ipsis; sed tantum in substitutis alienis conceptibilibus, iuxta dicenda *disputatione 11*. aut essentiam qualem qualem earum, aut passiones seu communes, seu proprias cum praecisione ab existentia positivae, siue affirmativae tribuimus; ut cum de chymera reulante ex homine, & equo identificatis dicimus, esse hominem equum, esse rationalem, esse risibilem, esse impossibilem, &c. & de similibus pariter.

249 Tercio ad statum quiditativum absolutum, realem, & negativum nullae veritates pertinent obiectivae; nullaeque subinde datur huiusmodi status realis. Nam ut veritas negativa existentialis absoluta, & realis ea solum est, quae ab statu existentiali positivum absoluto, & reali vnaquaeque res, quae non existit realiter, remouetur, iuxta dicta *propos. 1*. ita veritas negativa quiditativa absoluta, & realis ea solum deberet esse, quae ab statu quiditativo positivum absoluto, & reali vnaquaeque res remoueretur, quae realiter, & absolute non esset de suo id, quod realiter, & absolute de suo quiditativum est. Cumque de nulla re possit esse verum, non esse eam realiter, & absolute de suo id, quod realiter, & absolute de suo quiditativum est, ut est notum; tamen sunt multae, de quibus est verum, eas realiter, & absolute in rerum naturam non existere: ideo nulla datur veritas negativa quiditativa absoluta, & realis; subindeque nullus datur status negativus quiditativus realis, & absolutus rerum; tamen dantur multae veritates negativae existenciales absolutae, & reales; subindeque est status negativus existentialis realis, & absolutus, ad quem illae pertinent, ut vidimus *propos. 1*.

250 Dices. Veritas haec: *Petrus non est lapis*, & similes quiditativae sunt, & negativae: igitur falsa est doctrina *num. praeced.* Resp. Obiectum hoc: *Petrus non est lapis*, & similia vera quidem esse quiditativa, non tamen a veritate negativa, quam in se continent realiter; sed a veritate positivae, quam in hoc: *Petrus distinguitur a lapide*, & in similibus, quibus aequivalent, supponunt. Obiectum quippe: *Petrus non est lapis*, & similia, ut sonant, non sunt negativae iudicabilia a cognoscentibus per proprias species; sed tantum a cognoscentibus per alienas: quia identitas extremorum re ipsa distinctorum, quam remouet, ab his dumtaxat, non vero ab illis est conceptibilis, iuxta dicta *supra*. Vnde talia obiecta veritatem negativam in se non continent realiter, iuxta dicta *supra*. 3. aequae ita ad statum aliquem quiditativum realem negativum, & absolutum non pertinent; sed tantum ad suppositivum, iuxta dicenda postmodum. Cum tamen alia obiecta

Disp. X. De variis statibus rerum. Quæst. IV. 253

cta in se vera, à quibus illa suam veritatem trahunt, ad statum quiditativum realem pertineant non negatiuum; sed positiuum. De quo *num. 247.*

251 Dices secundò. Quoties actus subiecto impossibilis à cognocentibus per species proprias est conceptibilis, ut sæpe euenit, iuxta dicenda *disputatione* 11. ab eisdem negabilis subiecto videtur cum necessaria veritate ab existentia præciscende. Erit igitur talis veritas quiditativa negatiua, & realis iuxta doctrinam suppositionis tertiæ. Tales esse videntur istæ: *Ignis de suo non frigidat: Frigus calefacit: Deus non peccat;* & similes. Respondeo. Huiusmodi veritates sumptæ cum præcissione ab existentia, quo solummodo pertinent ad statum quiditativum, respectu nostri dumtaxat; atque adeo supposititium esse negatiuas; re tamen ipsa, & respectu cognoscitum per proprias species positiuas esse. Quia ab his non est iudicabilis actus repugnans subiecto (sicuti est à nobis) iudicio negatiuo remouente illum à subiecto intra statum quiditativum; sed tantum iudicio affirmatiuo inspiciente in illo repugnantiam cum ipso identificatam, quam habet de suo cum subiecto: atque ita veritas quiditativa, quam talis actus habet re ipsa respectu ad tale subiectum, non negatiua, sed positiua est.

252 Hinc quartò. Ad statum quiditativum absolutum supposititium, & negatiuum obiecta illa negatiua, & necessariò vera pertinent, de quibus in duobus numeris præcedentibus dictum est, & cætera eiusmodi.

Propositio 3.

253 Ad statum rerum existentialem conditionatum multæ obiectiuæ veritates, multæque obiecta vera in se pertinent; necnon alia quedam, quæ per æquiualentia, aut aliter, quàm à veritate propria vera cæsentur.

Loquor de statu existentialem conditionato complectente, tum realem, tum supposititium, tum positiuum, tum negatiuum, tum necessarium, tum contingentem, tum de futuro, tum de presenti, tum de præterito. De quibus eodem pacto philosophandum est, proportionem seruata, ac de statibus existentialem absolutis *propositi. 1.* philosophari sumus; quantum ad ea, quæ ibi sunt dicta, & utriusque communia sunt; additis tamen quibusdam aliis ad hos spectantibus speciatim.

Prænotandum tamen est breuiter: cum veritas, seu potius propositio obiectiua conditionata ex conditione, & conditionato coalescat, prout dictum est *quæst. 2.* ex horum duorum multiplici comparatione multiplicem posse illam imprimis subire diuisionem. Primò enim conditio, & conditionatum aut inter se connexa, aut inter se opposita, aut aliter inter se relata esse possunt; idque vel mutuo, vel non mutuo. Connexio autem eorum, & oppositio, aut metaphysica, aut physica, aut moralis esse potest, iuxta horum diuisionem non semel in *superioribus* tactam, tradendamque ex professo *infra disp. 14.* Secundò fieri potest, ut conditio in conditionatum influat, vel vice versa; aut tanquam causa, aut tanquam conditio cauandæ, idque in quolibet causarum genere. Tertiò conditio, & conditionatum, omnibus numeratis respectibus connexionis, oppositionis, relationis, & influxus carere possunt; quo casu solum quoad coniunctionem comparantur. Quartò denique innumeris propemodum modis conditio, & conditionatum comparanda veniunt; si omnis mixtio, omnisve combinatio possibilis ex prædictis terminis fiat, ut ab vnoquoque

fieri poterit per regulas combinandi à nobis tradendas *inferius disp. 29.*

Hinc propositio conditionata tum obiectiua, tum formalis ei correspondens celebri diuisione diuiditur in illatiuam causalem, & purè coniunctiuam. Illatiua dicitur, quando conditio connectitur cum conditionato. Causalis, quando conditio influit in conditionatum; & purè coniunctiua, quando conditio neque connectitur cum conditionato, neque in illud influit, quo casu talis conditio disparata solet vocari. Quomodo autem propositio conditionata veritatem habere possit non solum quando est illatiua, sed etiam quando citra illationem aut causalem, aut purè coniunctiuam est, contra aliquos sentientes oppositum, demonstrandum à nobis est in *Tract. de scient.* Deinde propositio conditionata, eiusque veritas celebri etiam diuisione diuiditur in necessariam, & contingentem (puta necessitate, & contingentia similiter conditionata, siue ex hypothesi conditionis.) Necessaria est, quando conditio connexa est cum conditionato, Quare eius necessitas talis erit, qualis ea connexio, aut metaphysica videlicet, aut physica, aut moralis. Contingens autem est, quando conditio connexa non est cum conditionato, unde omnis necessaria illatiua est, & è contra. Contingens verò aut causalis, aut purè coniunctiua esse potest; cum tamen causalis, & necessaria possit esse, & contingens. At purè coniunctiua neque illatiua, seu necessaria, neque causalis esse potest. Præterea propositio conditionata obiectiua in impossibilem, & possibilem (puta ex hypothesi) diuidi potest. Erit enim impossibilis, quando conditio opposita fuerit conditionato: Cuius proinde impossibilitas talis, qualis ea oppositio erit. Possibilis autem quando conditio conditionato non fuerit opposita. Porro, omnis propositio conditionata necessaria contradictoriam habet impossibilem; & omnis impossibilis contradictoriam habet necessariam; & omnis contingentens contradictoriam contingentem, ut constat. Et quoniam nulla impossibilis est vera, conficitur, omnem veritatem conditionatam, aut necessariam, aut contingentem debere necessariò esse. Quæ duo membra sub aliis tribus illatiuæ causalis, & purè coniunctiuæ, contineri constat ex dictis. De quibus omnibus plura dicenda sunt in *Tract. de scientia.* Hæc satis modò.

Quibus suppositis, dicendum sequitur. Primò ad statum existentialem realem conditionatum, & positiuum pertinere omnes veritates existentiales reales conditionatas, & positiuas: quemadmodum ad statum absolutum in reliquis similem, veritates absolutæ in reliquis similes pertinent, iuxta dicta *num. 235.* Secundò ad statum existentialem realem conditionatum, & negatiuum pertinere omnes veritates similium rationum; sicut ad absolutum in reliquis similem pertinent absolutæ, iuxta dicta *num. 236.* Tertiò ad statum conditionatum existentialem suppositiuum, & positiuum pertinere omnes veritates conditionatas re ipsa negatiuas; sed à nobis positiuè conceptas, ut ad similem absolutum pertinent similes absolutæ, iuxta dicta *num. 137.* Quemadmodum quartò ad statum existentialem conditionatum suppositiuum, & negatiuum pertinent negationes conditionatæ chymerarum à nobis solum per species alienas conceptibilium, vti ad simile absolutum pertinet absolutæ, iuxta dicta *ibid.* Adde, ad alium statum existentialem conditionatum suppositiuum & positiuum pertinere quintò existentias conditionatè veras dictarum, chymerarum per species tantum alienas conceptibilium, utpote, quæ non

non à veritate propria, sed à veritate aliunde tracta
veræ sunt, vt ex dictis in *superioribus* constat.

257 Quas omnes veritates seu illatiue, seu, causales seu
pure cōiunctiua sint; atque adeo seu necessariae, seu
contingentes; tum de futuro, tum de presenti, tum de
præterito posse esse ex dictis etiam colligitur. Quo-
modo autem quando res est sub conditione exi-
stens in vno tempore, & non in aliis non possit in
his non dari sub tali conditione negatio eius, ex di-
ctis a n. 239. venit aperte colligendum. Siquidem
de existentia, & non existentia conditionata rerum,
perinde ac absolutâ, quod ad rem atinet, philo-
sophandum venit, vt constat.

Propositio 4.

258 Ad statum rerum quiditativum conditionatum
multæ obiectiue veritates, multæ obiecta vera
in se pertinent; necnon alia quædam, quæ aliter,
quàm à veritate propriâ vera censentur.

Loquor hic etiam de statu quiditativum conditio-
nato complectente realem, & suppositivum, po-
sitivum, & negativum tum obiectorum impossibili-
um, tum possibilium. Et suppositivum diuisionibus
propositionum conditionalium factis *proposit.* 3.
quæ ex parte hic etiam habent locum, probo pro-
positionem breuiter discurrendo per singulos di-
ctos status, & unicuique assignando sua obiecta
consentaneæ ad doctrinam datam in simili *proposit.*
2. de pertinentibus ad statum rerum quiditativum
absolutum.

259 Primò enim ad statum quiditativum conditio-
natum positivum, & realem pertinent omnes ve-
ritates, vbi cum præcisione ab existentia conditio-
natè tribuuntur rebus positivis earum essentia,
aut passionis; siue tales res sint possibiles, siue
earum impossibile, quæ in se, & per proprias
species sunt conceptibiles, iuxta dicta in simili
de statu absoluto *num.* 247. Secundò ad statum
quiditativum conditionatum positivum, & suppo-
sitivum illa obiecta conditionata pertinent, quæ
cum necessariò sint vera cum præcisione ab exi-
stentia, in se tamè non sunt conceptibilia; sed tantum
in substitutis alienis, iuxta dicta in simili de statu ab-
solutò *n.* 248. Tertiò ad statum quiditativum con-
ditionatū negativum & reale illæ negatiue verita-
tes pertinere videntur, vbi de vnaquaque re sub ali-
quâ conditione impossibili verè negatur id, quod
quiditatiue est, vt in his: *Si Petrus non esset homo,*
non esset rationalis: Si Petrus non esset homo, esset,
& simul non esset homo; in aliisque similibus.
Quoniam enim de nulla re possit negari verè ab-
solutè esse id, quod quiditatiue est, nullusque
subinde detur status realis verus quiditativus ne-
gativus, & absolutus, vt *n.* 249. statuimus; sub
conditione tamen impossibili sæpe negari verè
potest; idque non solum à nobis, quod est certum;
sed etiam, vt mihi videtur à cognoscentibus per
propriam speciem, Quocirca huiusmodi statum qui-
ditativum conditionatum realem, & negativum
censéo adstruendum. Etenim, vt potest etiam per
propriam speciem negari existentia rei absolute, &
conditionatè, vt constat ex dictis, poterit utique ne-
gari etiam quiditas rei saltè conditionatè; siquidem
existentia rei non minus, quam quiditas realiter est
prorsus idem cum ipsa re. Quarto denique, ad sta-
tum quiditativum conditionatum negativum, &
suppositivum ea omnia obiecta pertinere dicenda
sunt, vbi aliquis conceptus interuenit per solas spe-
cies alienas, non item per proprias conceptibiles,
iuxta dicta de simili statu absoluto *n.* 252.

Propositio 5.

Ad statum rerum disiunctivum plurimæ obiecti-
uæ veritates, seu plurima obiecta aut in se, aut aliunde
vera pertinent.

Imprimis enim pertinent obiecta in se vera, quæ
æquialenter tantum sunt disiunctiua. Deinde
pertinent obiecta disiunctiua formaliter, quæ à ve-
ritate determinatâ verificatiui, quod vnumquod-
que eorum supponit, enadunt vera, vt multis expli-
catum est supra *q.* 2. Præterea, quot sunt genera di-
uerla obiectorum quoquo modo verorum ad cæte-
ros omnes status spectantia, iuxta dicta in totâ hac
quæstione totidem, & multò plura sunt spectantia
ad statum disiunctivum, quatenus in omnibus singul-
latim formari possunt obiecta disiunctiua, insuper-
que in eorum infinitis infinitis mixtionibus nulla
quippe est excogitabilis pluralitas obiectorum quo-
quo modo verorum, aut quorū vnum saltem sit ve-
rum, siue ad eundem statum, siue ad diuersos perti-
nentium, omnibus eorum combinationibus, seu
collectionibus infinitis factis, quæ disiunctiue non
possit concipi saltem à nobis, & quæ subinde
non constituat obiectum disiunctivum formaliter,
illudque verum à veritate determinatâ alicuius
saltem ex extremis, ex quibus coalescit. Plurima
etiam huiusmodi pluralitatem, seu collectionum
veritatem insuper habebunt æquialenter disiun-
ctiuam, & re verè determinatam, conditionatam-
que, atque adeo ab iis etiam, quæ per proprias
species cognoscunt scibilem, seu iudicabilem, iux-
ta doctrinam statutam dictâ *q.* 2. Ex quibus ap-
paret, quàm latè pateat multitudo veritatum ob-
iectiuarum, siue obiectorum quoquo modo disiun-
ctiue verorum ad statum disiunctivum pertinen-
tium, prout in *proposit.* dicimus. In quibus minu-
tiis exponendis non oportet morari.

Adnotare tamen oportet ad extremum huius
quæstionis primò: inter propositiones obiecti-
uæ conditionatas, quædam esse purè existentiales, quæ-
dam purè quiditatiuas, & quædam mixtas. Tum
quædam esse purè affirmatiuas, seu positivias, quæ-
dam purè negatiuas, & quædam mixtas. Purè exi-
stentiales appello eas, quarum conditio, & conditio-
natum secundum esse existentiale considerantur, seu
accipiuntur. Purè autem quiditatiuas, quarum con-
ditio, & conditionatum accipiuntur secundum esse
quiditativum; & mixtas, quarum conditio accipit-
tur quiditatiue, & conditionatum existentialiter;
vel vice versâ. Similiter purè positivias dico eas,
quarum ambæ partes, scilicet conditio, & condi-
tionatum sunt positivæ. Purè autem negatiuas, qua-
rum ambæ partes sunt negatiuæ; & mixtas, quarum
alterutra pars positiva, residuaque negatiua est.
Quoniam verò potissima pars propositionis con-
ditionatæ conditionatum est, vtpote, quod directè
terminat iudicium, directèque subinde dicitur ve-
rum, aut falsum: à modo essendi, vel non essendi
conditionati tota propositio conditionata denomi-
nari solet; quidquid sit de modo essendi, vel non es-
sendi conditionis. Itaque, quoties conditionatum est
existentiale, aut quiditativum, aut positivum, aut ne-
gativum, tota propositio conditionata venit dicen-
da existentialis, aut quiditatiua, aut negatiua, quid-
quid sit de eius conditione. Ob id in superioribus
sub propositione conditionatâ existentiali, tum purè
existentialem, tum mixtam ex conditionato existen-
tiali, & conditione quiditatiuâ comprehendî: & sub
quiditatiuâ puram, & mixtam ex conditionato qui-
ditatiuo, & conditione existentiali, & sub positivâ
puram,

Disp. X. De variis statibus rerum. Quæst. V. 265

puram, & mixtam ex conditionato positivo & conditione negatiua. Denique sub negatiua puram, & mixtam vice versa. Quo etiam pacto de statibus, ad quos tales propositiones pertinent loquutus sum.

²⁶² Secundò adnotandum est, inter propositiones etiam obiectiuas disiunctiuas quasdam similiter esse purè existentiales, quasdam purè quiditatuas, & quasdam mixtas; tum quasdam esse purè positiuas, quasdam purè negatiuas, & quasdam mixtas; tum quasdam esse purè absolutas, quasdam purè conditionatas, & quasdam mixtas; tum quasdam esse purè de futuro, quasdam purè de presenti, quasdam purè de præterito, & quasdam mixtas; tum eiusmodi mixtiones innumeris propemodum modis variari posse omni dictorum terminorum combinatione factâ; cum enim omnis propositio disiunctiua ex duobus saltem, ex pluribusque in quouis numero extremis disiunctionis possit coalescere; consequens est, ut vnum, aut plura talium extremorum vnus dictorum generum, aut etiam plurium eorum esse possint; alterum autem, aut plura reliqua alterius similiter talium generum, aut etiam plurium. Idque omni combinatione, omnique omnino mixtione possibili factâ, ut constat.

²⁶³ Tertiò adnotandum est tibi solum habere locum status de futuro, de presenti, & de præterito; ubi seu positivè, seu negatiuè agitur de existentia rerum, aut iudicando absolute, aut iudicando conditionatè, aut ponendo in hypothesi, aut aliter quouo modo apprehendendo, seu concipiendo illam; non item ubi agitur de sola quiditate rerum, quouis ex dictis; hæc namque præcinit ab existentia, atque aded etiam à tempore, à quo illa statuum differentia sumuntur: prout alibi diximus.

²⁶⁴ Quartò adnotandum est: licet status rerum, de quibus, in tota hac disp. tractamus, à veritatibus obiectiuis, siue obiectis veris, quæ ad ipsos diximus pertinere, re ipsa distincti non sint, ut sub initium quæstionis primæ, & sæpè alibi statuiamus; eos tamen concipi à nobis instar quarundam capacitarum, ubi eiusmodi veritates, siue obiecta vera suum locum, aut sedem habent. Ad eum ferè modum, quo spatium locale à præsentis rerum possibilibus re ipsa indistinctum, instar cuiusdam capacitatis vndeque extensæ imaginatur, in quâ res cunctæ collocantur; ob idque imaginariū dicitur.

²⁶⁵ Quintò adnotandum est: quot sunt status rerum veri in superioribus explicati cum veritatibus obiectiuis ipsarum rerum identificati re ipsa; ad quos eadem veritates pertinere dicuntur, totidem posse, imò, & debere considerari status rerum falsi cum falsitatibus obiectiuis ipsarum rerum identificati re ipsa, ad quos eadem falsitates pertinere dicuntur. Ut enim, existente Petro, veritas hæc: *Petrus existit*, pertinet ad statum existentialem absolutum, & verum; ita non existente Ioanne falsitas hæc: *Ioannes existit*, ad statum existentialem absolutum, & falsum pertinere dicenda est. Et, ut hæc: *Petrus est homo*, ad statum quiditatuū absolutum, & verum, ita hæc: *Petrus est Angelus* ad statum quiditatuū, absolutum, & falsum; & ut hæc ad status conditionatos veros: *Si quid fuerit homo, erit risibile*: *Si extiterit ienis, existet calor*; ita hæc ad status conditionatos falsos. *Si quid fuerit Angelus, erit corpus*: *Si Petrus extiterit cras in peccato, eras existet in gratia*. Pariterque dicendum venit de cæteris.

²⁶⁶ Sextò adnotandum est: primam, potissimam, omnique notabilissimam differentiam scientiarum

Pharus Scient. Tom. I.

humanarum ex differentia status quiditatiui, & existentialis scibilium rerum desumi. Scientia enim, quæ de rebus agit secundum esse, quod illæ habent intra statum quiditatuū, quam ego vniuersæ Metaphysicam dico, pro principiis habet notiones vniuersales, quæ primas, seu immediatas rerum proprietates notificant. Scientia verò, quæ de rebus secundum esse quod illæ habent in statu existentiali, quam ego vniuersæ appello Physicam, pro principiis habet experimenta singularia, quæ sub sensum, atque aded sub experientiam cadunt. Vnde prima de vnaquaque re agit quoad quid est; secunda verò quoad an est. Prima pro obiecto habet propositiones, quarum prædicatum necessariò est subiecto annexum ob connexionem necessariam, quam hoc habet cum illo; secunda verò pro obiecto habet propositiones, quarum prædicatum accidentarium, contingensque subiecto est: atque aded prima de veritatibus necessariis; secunda de contingentibus iudicat, aliasque differentias habent, de quibus vberius agemus *disputatione 21. & 22.*

QVÆSTIO V.

Quænam propositiones evidentes, aut aliàs certæ, seu per se notæ, seu demonstratæ ex terminis huius disputationis in superioribus expositis eliciantur, tum inter se, tum cum terminis præcedentium collatis.

Dico elici, quæ sequuntur.

Propositio I.

Status existentialis absolutus, & positivus in rebus creatis metaphysicè connexus est cum statu quiditatiuo; sed non è conuerso.

Quia impossibile est, ut aliqua res absolutam existentiam habeat, quin habeat quiditatem, & passionem annexam quiditati: bene tamen fieri potest, sapèque sit, ut habeat de suo quiditatem, & passionem quiditati annexas, quin habeat existentiam, ut est notissimum.

Ex hac propositione sequitur primò propter inuersam connexionem contradictoriorum extremorum, statum quiditatuū absolutum, & negatiuum, quæ ratione ille datur, iuxta dicta *quæst. 4. proposit. 4.* cum existentiali absoluto, & negatiuo connexus esse metaphysicè; non tamen vice versa: quia necesse est, ut quod non habet quiditatem, non habeat existentiam. Tum ut, quod quiditatiuè non est quidpiam, nec sit id ipsum existentialem; cum tamen bene fieri possit, ut quod non habet existentiam, quiditatem habeat. Tum, ut, quod existentialem non est quidpiam, id ipsum sit nihilominus quiditatiuè; ut satis constat.

Secundò sequitur, ab statu existentiali absoluto ad quiditatuū absolutum bene argui affirmatiuè, secus à quiditatiuo ad existentialem: negatiuè verò è conuerso ab statu quiditatiuo bene argui ad existentialem absolutum; secus ab existentiali ad quiditatuū.

Restrinxi autem propositionem ad res creatas: quia in Deo status quiditatiuus, & existentialis absolutus mutuo connexi sunt metaphysicè, eò quod essentia diuina cum sua absoluta existentia metaphysicè connexa, est ut est notissimum.

Z

Præf.

Propositio 2.

273 Omnis status absolutus cum aliquo conditionato est metaphysicè connexus; non tamen viceversa.

Quoniam de quacunque re quidpiam est absolute verum, de eadem est id ipsum verum sub aliqua conditione siue distincta, siue indistincta ab ipsomet: Cum tamen è contrà fieri possit, vt de aliqua re sit quidpiam verum sub conditione aliqua, quin sit de eadem id ipsum absolute verum, vt est notissimum.

274 Vnde fit, ab omni statu absoluto ad aliquem conditionatum bene argui affirmatiue; secus à conditionato ad absolutum. Negatiue verò è conuerso, ab statu conditionato ad absolutum bene argui; secus ab absoluto ad conditionatum.

Propositio 3.

275 Quoties conditio cum conditionato connexa, est, necessariò est verum conditionatum sub hypothesei conditionis.

Quia in tali casu necesse est, dari conditionatum, si detur conditio: hoc autem ipsum est, necessariò esse verum conditionatum sub hypothesei conditionis, vt constat; Idque siue conditio, & conditionatum sint positiua, siue sint negatiua; siue alterutrum positiuum, & alterum negatiuum sit.

276 Et quoniam nulla conditio est magis cum conditionato connexa, quam, ab ipso à parte rei indistincta est, efficitur, nullum esse conditionatum, quod necessariò non sit verum, sub hypothesei suimet, seu sub hypothesei conditionis realiter à se ipso indistincta.

277 Vnde rursus efficitur, veritatem conditionatam necessariam titulo connexionis, quam habet cum conditionato conditio, aliam esse de conditione realiter à conditionato distincta; aliam de indistincta realiter.

Propositio 4.

278 Omnis veritas conditionata necessariò transit in absolutam purificatà conditione.

Quia purificatà conditione, hoc est, ad statum absolutum verè reducta, impossibile est, vt non sit absolute verum id, quod sub hypothesei illius erat verum conditionatè. Ob id, si semel est conditionatè verum, extititum calorem, si extiterit ignis; deindeque est absolute verum, extititum ignem, nequit non esse absolute verum, extititum calorem; & in ceteris pariter.

279 Ex quo patet, coniunctum ex quauis veritate conditionata, & ex purificatione conditionis metaphysicè connexum esse cum veritate absoluta conditionati; atque ita optimam esse arguendi formam, vbi ex veritate quauis conditionata, & purificatione conditionis simul, & indiuisim sumptis infertur veritas absoluta conditionati. Sic: si Petrus vocatus fuerit, consentiet. At est vocandus: Ergo consentiet. Similiterque in reliquis.

Propositio 5.

280 Quod vnumquodque quiditatiue, & absolute est, aut non est, id ipsum sit, aut non sit conditionatè, & existentialiter sub hypothesei, quod existat, necesse est.

281 Quia, quod vnumquodque est, aut non est qui-

ditatiue, & absolute, id necessariò est aut non est, in quocumque statu reperitur, vt est notissimum; atque adeò in statu existentiali, casu quòd reperitur in illo. Hoc autem ipsum est, esse illud tale existentialiter, sub conditione, quòd existat. Sic: quia Petrus quiditatiue, & absolute est risibilis; existentialiter conditionatè est risibilis, ex hypothesei, quòd existat, & in ceteris pariter.

Hinc: omnis veritas quiditatiua absoluta veritatem existentialem conditionatam fert necessariò secum annexam; omnisque subinde status quiditatiuus absolutus existentialem conditionatum similiter fert secum: Vnde à tali quiditatiuo ad talem existentialem legitime arguitur.

Propositio 6.

Impossibile est, vt ex duobus extremis vnum, vel alterum, sub disunctione habeat esse re ipsa; & neutrum eorum determinatè habeat esse re ipsa.

Hæc propositio ex terminis est cunctis euidentis; indeque demonstratur insuper: quia à parte rei dari entia vaga, seu disunctiua non determinata, atque adeò ab omnibus entibus determinatis distincta realiter, manifestissimè repugnat. Darentur autem, si ex duobus extremis vnum, vel alterum sub disunctione, & neutrum determinatè posset habere esse re ipsa; tum quia, quoties neutrum duorum extremorum habet esse determinatè, necundè potest esse verum, habere alterutrum esse sub disunctione, vt satis, superque etiam ex se euidentis est.

Est autem sermo in propositione tam de esse quiditatiuo, quam de esse existentiali extremorum, eoque, siue absoluto, siue conditionato: Idemque eodem titulo venit dicendum de duorum extremorum non esse. Repugnare scilicet, vt eorum alterutri sub disunctione conueniat re ipsa non esse; & neutri eorum conueniat determinatè, vt est manifestum. Quod autem dictum est de duobus extremis, pariter dicendum venit de pluribus in quauis multitudine, vt constat.

Propositio 7.

Impossibile est, vt actus quicumque ille sit, versetur per se circa vnum, vel alterum terminum sub disunctione, ipsumve vt sic tangat, siue respiciat, & circa neutrum eorum versetur, neutrumve tangat, siue respiciat determinatè.

Hæc propositio non minus est mihi euidentis, quam præcedens; indeque demonstrari potest, seu declarari primò: quia æquè imperceptibile, atque adeò æquè impossibile est, vnum, vel alterum extremum sub disunctione, & neutrum sub disunctione & neutrum determinatè existere, seque subinde exercere per actum existendi, atque vnum, vel alterum extremum sub disunctione, & neutrum determinatè terminare quemuis respectum, seque subinde exercere per actum terminandi illum. At primum euidenter est impossibile, iuxta propositi. 6. ergo & secundum. Deinde, quia impossibile est, actum, siue respectum quemuis tangere per se A, vel B, disunctiue neutrum tangendo: Ergo tangere A, vel B disunctiue, aliud re ipsa esse non potest, quam tangere aut A solum, aut B solum, aut vtrumque. Quod ipsum est tangere aut A solum, aut B solum, aut vtrumque determinatè, vt satis ex se est notum. Præterea si actus à parte rei tangeret vagè A, vel B, aliquid daretur vagum à parte rei, nempe eiusmodi tractus, vt pote includens in suo conceptu reali inquantū vagus

Disp. X. De variis statibus rerum. Quæst. V. 267

A, vel B, vagè. At dari aliquid à parte rei vagum, impossibile est; iuxta *propositi.* 6. Ergo.

155 Quomodo autem actus, qui vulgo censentur per se veritari circa vnum, vel alterum terminum sub disiunctione, siue vagè; & circa neutrum determinatè re verà non ita versentur; sed circa vtrumvis determinatè, sub conditione tamen defectus alterius, ex dictis *quæst.* 1. num. 133. & seqq. compertum est. Et quod dictum est de actu respiciente duos terminos, pariter de respiciente plures in quovis numero dicendum est. Loquor autem semper impræsentiarum de actu per se respiciente extrema disiuncti; nam de actu respiciente illa non per se; sed per aliena substituta, aliter, quod ad rem attinet, philosophandum est, ut constat ex dictis etiam *quæstion.* num. 2.

Propositio 8.

156 Impossibile est, ut actus, quicumque ille sit, conveniat per se vni, vel alteri subiecto sub disiunctione, & neutri eorum conveniat determinatè.

Hæc propositio æquè, ac præcedens, eisdemque titulis est evidens, eique propterea eodem iure sunt applicanda, quæ pro illa sunt dicta.

Propositio 9.

157 Quoties verum est, vnum, vel alterum extremum sub disiunctione habere esse nequit non esse verum habere esse alterum eorum determinatè, & vice versâ.

Prior pars propositionis inde monstratur: quia alias alterutrum extremorum sub disiunctione, & neutrum determinatè possit habere esse: contra *propositi.* 6. Posterior autem inde: quia verificativum disiuncti ipsissimum est, esse determinatum alicuius extremi eius; ut constat ex dictis; Tum, quia si disiunctum non esset verum disiunctivè, quoties alterum extremum eius verum determinatè est; contradictorium ipsius disiuncti omnium extremorum eius veritatem determinatam removens verum esset; sicque duo simul extrema contradictoria essent vera, quod est absurdum; nempe aliquid extremum disiuncti, & nullum extremum disiuncti determinatè habere esse.

158 Vnde patet, veritatem formaliter disiunctivam adstruentem esse disiuncti in veritate determinatè adstruente esse vnius extremi eius ita fundari, ut cum illa necessariò connexa sit connexione mutuâ; iuxta dicta fusiùs, & explicata *superius quæstion.* num. 2.

Propositio 10.

159 Quoties verum est, vnumquodque extremum disiuncti habere esse sub conditione defectus alterius, nequit non esse verum, eorum alterum determinatè, & absolutè habere esse; sed non vice versâ.

Prior pars propositionis facillè demonstratur: quia si in tali casu neutrum haberet esse absolutè per defectum absolutum ambotum, vtrumque prædictæ veritatis conditionata, esset purificata conditio; fieretque, ut veritas conditionata per purificationem conditionis non transiret in absolutam; contra *propositi.* 4. vel aliter: quia quando neutrum extremorum absolutè habet esse,

Pharus Scent. Tom. I.

nequit esse verum sub conditione defectus vnius cuiusque habere esse alterum; siquidem deficiente vnoquoque, alterum habere esse impossibile est, ut constat. Posterior autem propositionis pars ex dictis *quæst.* 2. num. 148. constat.

Ex hac propositione inferitur: quoties verum est determinatè, conditionateque habere esse vtrumvis duorum extremorum sub conditione defectus alterius, non possit non esse quoque verum, habere esse sub disiunctione eorum alterutrum; atque ita veritatem illam complexam conditionatam huic disiunctivæ, æquivalere, prout *suprà quæst.* 2. statutum est: quia nequit non esse verum veritate disiunctivæ quodvis disiunctum, cuius vnum extremorum veritate determinatè, & absoluta verum est, iuxta *propositi.* 9. Et quoties vtrumvis conditionatè est verum sub conditione defectus alterius, nequit non eorum alterum esse verum veritate determinatè, & absolutè, iuxta *propositi.* præsentem.

Propositio 11.

Quoties verum est, disiunctivè vnum, vel al. 159 terum extremum habere esse; & simul est verum determinatè, eorum alterum non habere esse, necessariò est verum determinatè habere esse residuum.

Est clarum: quia si in tali casu residuum non haberet esse determinatè, neutrum haberet esse determinatè, habente nihilominus esse alterutro sub disiunctione contra *propositi.* 6.

In hac propositione fundatur modus ille legitimus arguendi ab affirmatione disiuncti, & negatione vnius extremi ad affirmationem residui; hoc pacto: *Petrus vel Ioannes loquitur: sed non loquitur Petrus: ergo loquitur Ioannes.* Quæ forma semper, & in omni materia legitima forma arguendi est: quia semper, & in omni materia antecedens est metaphysicè connexum cum consequente; ut constat ex præsentè *propositi.*

Ex quo supposito certissimo, & ex altero specie tenus etiam certo, nempe debere necessariò esse verum: consequens sub conditione minoris, quoties maior est vera, & forma syllogismi legitima: quævis omninò propositio conditionalis venit quoad speciem demonstranda. Vnde ego non semel in publicis disputationibus pulcherrimis philosophantibus respondentes vexavi. E. g. Ut probarem, decretum Incarnationis Verbi independens esse à peccato; hanc assumebam probandam conditionalem: *Si non existit peccatum, existit decretum.* Posito enim, quod verum sit, exiturum nihilominus decretum, etsi peccatum non existeret, compertum est, decretum in suâ existentia à peccato non dependere. Conditionalem autem ita probabam. Hæc disiunctiva est planè vera: *Vel existit decretum, vel existit peccatum;* & hic syllogismus legitimus: *Vel existit decretum, vel existit peccatum: sed non existit peccatum: ergo existit decretum.* At quoties maior est vera, & forma syllogismi legitima, nequit non esse verum consequens sub conditione minoris: igitur consequens illud: *existit decretum,* sub conditione illius minoris: *non existit peccatum,* est verum; quod ipsum est, verum esse conditionalem illam: *Si non existit peccatum, existit decretum,* quam probandam assumpseram. Quo eodem pacto probari potest, Deum cum creaturis possibilibus connexum esse, probata ista conditionalit

Si creatura non sint possibiles, datur negatio Dei: tum non esse connexum, probata ista: *Si creatura non sunt possibiles, existit Deus;* & alia huiusmodi sexcenta. Quod autem sit necessarium verum consequens sub conditione minoris, quando maior est vera, & forma syllogismi legitima, ut argumentatio facta supponit, videtur certum quia certum est, quoties syllogismi forma est legitima, necessarium esse verum consequens ex suppositione integri antecedentis, ob connexionem necessariam, quam integrum antecedens habet cum consequente: ergo supposita absolute maiore, si minor per hypothesin supponatur, necessarium erit consequens verum. Perinde enim esse videtur supponere integrum antecedens, atque supponere vnam partem eius, supposita iam altera aliunde.

²⁹⁴ Sed dicendum nihilominus est, etsi maior absolute sit vera, & forma syllogismi legitima; tunc tamen non esse verum consequens sub conditione minoris, quando minor maiori opposita, atque ita destructiva eius est, uti evenit in casu nostro; ubi etsi maior absolute sit vera, ex hypothesi tamen minoris vera non est, ob oppositionem, quam minor habet cum illa. Quo fit, ut in tali casu neque consequens verum sit ex hypothesi solius minoris, tamen ex hypothesi antecedentis integri nequeat non esse verum. Per quod fallacia argumentationis praedictae manet detecta.

Propositio 12.

²⁹⁵ Quoties verum est, aliquem actum per se respicere vnum, vel alterum extremum sub disunctione nequit non esse etiam verum respicere alterum eorum determinate.

Hae propositio in *propost. 7.* recidit; nullaque subinde noua probatione, siue declaratione indiget; eam tamen adiungo, ut explicem, quot modis extrema disiuncti, circa quae actus versari dicuntur, determinate per illum respici possint, aut etiam debeant. Dico ergo, contingere posse primo, ut actus determinate, & absolute respiciatur, aut vnum tantum, aut vtrumque extremum disiuncti, quo utroque casu verè dicitur alterutrum sub disunctione respicere: quia sicut quando absolute, & determinate existit aut vnum tantum, aut vtrumque extremum disiuncti, verè dicitur sub disunctione existere alterutrum; ita, quando absolute, & determinate, aut vnum tantum, aut vtrumque extremum disiuncti respicitur per actum, verè dicitur sub disunctione respicere alterutrum.

²⁹⁶ Secundò contingere potest, ut actus neutrum extremum disiuncti respiciatur absolute, & determinate, & nihilominus verè dicatur respicere alterutrum sub disunctione. Quod evenit, quando actus determinate respicit vtrumvis extremum disiuncti sub conditione defectus alterius. Ob id, actum hoc pacto respicientem determinate, conditionateque extrema disiuncti aequivalenter disiunctum ex parte termini, ex parteve subiecti appellauimus *superius quest. 2.*

²⁹⁷ Vnde vnum colligitur valde notandum: etsi non possit vtrumvis extremum disiuncti habere esse sub conditione defectus alterius, quin alterum eorum habeat esse absolute, & determinate, ut *propost. 10.* monstratum est, posse tamen vtrumvis extremum disiuncti respici per actum sub conditione defectus alterius, quin alterum eorum respiciatur per illum absolute, & determinate. Cuius ratio à priori est quia actus potest respicere extrema disiuncti prout

habentia esse in statu conditionato, cum praecisione ab eo quod habeant esse, vel secus in statu absoluto; tamen si status conditionatus in quo respicit illa cum statu absoluto alterius eorum connexus necessarius sit, ut euenit in casu nostro. Ex quo etiam patet, cur possit esse verum, vnum, vel alterum extremum sub disunctione per actum respici, quin verum sit, respici alterum eorum absolute & determinate; & consequenter, cur possit vnum, vel alterum extremum sub disunctione aut cognosci aut amari, aut peti, aut praecipari, aut requisitum esse ad quidpiam &c.; quin alterum eorum absolute & determinate, aut cognoscatur, aut ametur, petatur, aut praecipatur, aut sit requisitum ad quidpiam &c. Tamen nullatenus possit vnum, vel alterum extremum sub disunctione habere esse, quin habeat esse eorum alterum absolute & determinate. Quomodo autem bifariam dici possit actus respicere vtrumvis extremum disiuncti sub conditione defectus alterius; nimirum, aut conditione se habente ex parte ipsius extremi, aut conditione se habente ex parte ipsius actus, *supra q. 2.* explicatum est, ubi ad rem plura Recolantur.

Propositio 13.

Status rerum existentialis de futuro, de praesenti, & de praeterito mutuo inter se connexi sunt metaphysicè.

Est dicere. Quod semel est futurum nequit non esse aliquando praesens, & aliquando praeteritum, & vice versa. Est autem propositio euidens: quia euidens est, quamlibet mensuram temporis suapte essentia aliquando futuram, aliquando praesentem, & aliquando praeteritam esse, quamlibetque proinde rem in tali mensura existentem eandem differentias ab illa, eodemve status fortiri.

Hinc istae consequentiae sunt bonae de vnaqua-
que re: Est futura: ergo erit praesens, & praeterita. Est praesens: ergo fuit futura, & erit praeterita. Est praeterita: ergo fuit praesens, & futura: idque siue de futuritione, praesentia, & praeteritione rei absoluta, siue de conditionata sit sermo.

Propositio 14.

Vt affirmatio, & negatio eiusdem de eodem contradictione opponantur, eiusdem de eodem esse debent, non solum quoad entitatem; sed etiam quoad statum.

Est clarum. Propterea namque hae propositiones: *Si Petrus vocetur consentiet: Petrus non consentiet;* contradictorie non opponuntur, etsi sint affirmatio eiusdem de eodem quoad entitatem, scilicet eiusdem consensus de eodem Petro: quia non sunt eiusdem de eodem quoad statum; cum prima de Petro consensusm ut conditionatum affirmet, quem negat secunda ut absolutum. Similiter hae propositiones: *Petrus est rationalis: Petrus non est existens;* contradictoriae non sunt; etsi rationalitas, quam prima affirmat de Petro entitatiue sit idem cum existentia, quam de eodem negat secunda: quia prima agit de eadem entitate prout in statu quiditativo; secunda prout in existentiali. Pariterque est dicendum de ceteris.

Per doctrinam huius propositionis, quae certissima est, diluimus *supra quest. 1.* quadam quorundam Recentiorum sophismata, aliaque alibi diluimus.

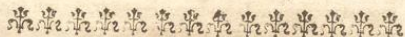
Propo

Propositio 15.

101 Veritatis propositionis disiunctivæ nihil obstat, quod omnia extrema disiuncti determinatè vera sint.

Hanc propositionem adiungo propter nonnullos, qui putarunt, ut propositio disiunctiva sit vera, vnum duntaxat extremum disiuncti debere esse verum determinatè, ut supra iam notatum est num. 146. quasi propositio disiunctiva determinatam reliquorum veritatem excludat. Decepti tamen sunt manifestè: quia hæc propositio disiunctiva: *Petrus, vel Ioannes, vel Paulus loquitur*, eundem prorsus habet sensum, iuxta mentem omnium, atque hæc: *aliquis horum trium hominum loquitur*. Hanc autem esse veram, quantumvis omnes tres loquantur, inde monstratur: quia si esset falsa, eius contradictoria esset vera, nempe: *nullus horum trium hominum loquitur*; fieretque ut omnibus tribus loquentibus, nullus eorum loqueretur, quod est chimericum. Tantumdemque de aliis quibusque disiunctivis venit dicendum.

102 Sufficiantque impræsentiarum propositiones, istæ, præter alias, quæ ex dictis iam in præcedentibus quæstionibus compingi possunt, & demonstrari.

DISPUTATIO II.

De possibilitate, impossibilitate, contingentia, & necessitate entium, seu rerum; atque aded obiectorum intellectus humani.

ALDE confert horum quatuor terminorum tractatio ad plene capiendam naturam obiectorum tum intellectus humani; tum etiam divini; necnon ad alia plura prænotanda tum huius Operis propria tum aliis communia.

QVÆSTIO I.

Quid sit possibile in vniuersum; quid possibilitas; & quod duplex?

2 QVamquam à potentia ad quemvis actum quoduis subiectum dicatur potens ad actum ipsum: à solâ tamen potentia ad actum existendi dicitur subiectum illam habens possibile, ut supra disputatione 8. quæst. 3. diuis. 1. notauimus. Itaque possibile dicitur vniuersè, quidquid potest existere; possibilitas autem potentia est ad existendum. Vnde patet primò, possibile sumptum formaliter, prout cadit sub hoc nomen, concretum quoddam esse nostro modo concipiendi coalescens ex subiecto, quod possibile dicitur, & ex actu primo, siue potentia ad existendum, quæ est possibilitas: Prout de ente sumptò pro potente existere supra disputatione 9. quæst. 1. dictum est. Secundò patet, con-

Pharus Scens. Tom. I.

creta possibile, & existens mutuo sibi correspondentia nequaquam habere posse subiecta re ipsa distincta; sed necessariò habere vnum, & idem. Nam potentia, & actus mutuo sibi correspondentes eiusdem omninò subiecti sunt, ut disputatione 8. quæst. 4. proposui. 3. monstratum est. Ex quo rursum apparet, quod existit, idem omninò fuisse antea possibile, & quod est possibile, idem omninò reddi existens, si ei existentia communicetur; proindeque nequaquam esse extrema ex parte subiecti distincta possibile, & existens, quæ mutuo sibi correspondent. In quo D. D. omnes, ut certissimò, cui dentissimòque conueniunt.

Iam verò possibile vniuersè sumptum primò diuidi potest in possibile cum sua existentia connexum; sicque propterea potens existere, ut nequeat non existere; & possibile non connexum cum sua existentia, atque aded ita potens existere, ut possit etiam non existere.

Secundò. Possibile cum sua existentia connexum, aliud est connexum metaphysicè, quod nullâ potentia potest non existere; qualis est Deus. Aliud connexum solum physicè, seu naturaliter, quod non potest non existere citra miraculum, potest tamen simpliciter, ut sunt effectus naturaliter inenitabiles; aliud connexum solum moraliter, quod nequit moraliter non existere, etsi queat metaphysicè, & physicè.

Tertiò. Possibile non connexum cum sua existentia; aliud est nunquam existens; quod pure possibile dicitur, seu possibile non existens; aliud est aliquando existens, quod possibile non pure, seu potius possibile existens potest vocari.

Quartò est diuidendum possibile vniuersè sumptum, in possibile metaphysicè, possibile physicè, & possibile moraliter. Possibile metaphysicè dicimus, quod simpliciter est potens existere, etsi fortasse non sit potens naturaliter, aut moraliter. Possibile autem physicè, quod etiam naturaliter potest existere. Ex quo patet omne possibile moraliter etiam physicè, & metaphysicè possibile esse, & omne possibile physicè, etiam metaphysicè; sed non vice versa.

Quintò. Quoduis ex dictis possibilibus in proxime, & in remotè tale diuidi potest. Possibilitas namque, utpote quadam potentia in proximam, & remotam diuidenda venit; iuxta diuis. 6. potentia in genere traditam disputatione 8. quæstio 3. Videatur.

Sextò. Quoduis etiam ex dictis possibilibus in possibile absolute, & possibile ex suppositione est diuidendum. Primum est, quod nullâ expectata conditione, atque aded absolute dicitur tale. Secundum, quod tale tantum est ex hypothesi, quod aliqua subsistat conditio. Conditio autem, aut potest esse impossibilis, quo casu possibile ex suppositione absolute erit impossibile in suo genere; aut potest esse possibilis, eaque vel necessaria, vel contingens. Quo casu possibile ex suppositione absolute etiam erit possibile.

His positis, quæ apud omnes sunt certa, quod in præsentis controuersia, est in quo consistat re ipsa possibile metaphysicè, quod absolute, & simpliciter tale est, præsertim, quod pure est possibile, aut saltem cum præcisione à sua absolute existentia indicatur possibile, seu, quod idem est; quæ fundamenta dentur ex parte rerum, ut verè dicantur possibilia, quæcumque simpliciter, & absolute possibilia dicantur independentè à sua absolute existentia; siue illa careant